

Agenda – Y Pwyllgor Deisebau

Lleoliad: I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:
Fideo Gynadledda drwy Zoom Graeme Francis – Clerc y Pwyllgor
Dyddiad: Dydd Mawrth, 13 Hydref 2020 Kayleigh Imperato – Dipwrwy Glerc
Amser: 09.00 0300 200 6565373
Deisebau@senedd.cymru

Yn unol â Rheol Sefydlog 34.19, mae'r Cadeirydd wedi penderfynu gwahardd y cyhoedd o gyfarfod y Pwyllgor at ddibenion diogelu iechyd y cyhoedd. Bydd y cyfarfod hwn yn cael ei ddarlledu'n fyw ar www.senedd.tv

- 1 **Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datganiadau o fuddiant**
(09.00) (Tudalennau 1 – 34)
- 2 **Deisebau newydd Covid-19**
(9.00 –9.20)
 - 2.1 P-05-997 Gadewch i bobl Cymru ddefnyddio ap Tracio ac Olrhain yr Almaen!
Allwn ni ddim aros am ap o Loegr!
(Tudalennau 35 – 36)
 - 2.2 P-05-1014 Rhowch statws “gweithiwyd allweddol” i bractisau deintyddol a'u staff
(Tudalennau 37 – 41)
 - 2.3 P-05-1021 Peidiwch â gwneud mygydau na gorchuddion wyneb yn orfodol
mewn DIM ysgolion
(Tudalennau 42 – 49)
 - 2.4 P-05-1025 Tegwch i fyfyrwyr sy'n sefyll arholiadau yn 2021
(Tudalennau 50 – 61)
 - 2.5 P-05-1027 Caniatáu clybiau pêl-droed domestig Cymru i chwarae gemau
cyfeillgar, a chaniatáu cefnogwyr i fynd i'r gemau
(Tudalennau 62 – 68)

2.6 P-05-1028 Llaciwch y cyfyngiadau gormodol i ganiatáu i ralïau chwaraeon modur gael eu cynnal yng Nghymru

(Tudalennau 69 – 74)

3 Sesiwn Tystiolaeth – P-05-886 Stopio'r Llwybr Coch (coridor yr A55 A494)

(09.30 – 10.00)

(Tudalennau 75 – 105)

Ken Skates – Gohebiaeth – Gweinidog yr Economi, Thrafnidiaeth a Gogledd Cymru at y Cadeirydd

Andy Falleyrn – Dirprwy Gyfarwyddwr yr Is-adran Cyflenwi Seilwaith

4 Deisebau newydd

(10.00 – 10.10)

4.1 P-05-1022 Dilyn Llywodraeth yr Alban a dysgu hanes LGBTQ Cymru ym mhob ysgol

(Tudalennau 106 – 116)

4.2 P-05-1023 Cyllid gan Lywodraeth Cymru ar gyfer biniau ailgylchu a chasglu deunyddiau i'w hailgylchu ym mhob lleoliad addysg yng Nghymru

(Tudalennau 117 – 125)

4.3 P-05-1026 Deiseb i wahardd maglu bywyd gwyllt i'w defnyddio yn y fasnach ffwr

(Tudalennau 126 – 140)

5 Y wybodaeth ddiweddaraf am ddeisebau blaenorol

(10.10 – 10.30)

Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig

5.1 P-05-825 Diogelu ysgyfaint plant rhag llygredd niweidiol tra maent yn yr ysgol

(Tudalennau 141 – 149)

5.2 P-05-937 Dylid stopio berwi cramenogion yn fyw (cimychiaid, crancod, cimychiaid afon, corgimychiaid ac ati)

(Tudalennau 150 – 159)

5.3 P-05-963 Dylid ei gwneud yn ofynnol i archfarchnadoedd roi unrhyw fwyd sydd dros ben i elusennau

(Tudalennau 160 – 163)

Cydraddoldeb

5.4 P-05-798 Gwasanaethau cymorth i ddynion sy'n ddiodefswyr trais yn y cartref i gael eu rhedeg a'u cyllido'n annibynnol

(Tudalennau 164 – 170)

Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol

5.5 P-05-906 Achub Ward Sam Davies yn Ysbyty y Barri

(Tudalennau 171 – 174)

Deisebau heb unrhyw gyswilt diweddar gan deisebwyr

5.6 P-05-743 Rhowch Derfyn ar Fasnachu Anifeiliaid Anwes Egsotig yng Nghymru

(Tudalennau 175 – 180)

5.7 P-05-864 Gwahardd y defnydd o Bensaerniaeth Elyniaethus

(Tudalennau 181 – 182)

6 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42 i benderfynu gwahardd y cyhoedd o'r cyfarfod ar gyfer y busnes a ganlyn:

(10.30)

Item 7

7 Trafodiaeth o sesiwn dystiolaeth – P-05-886 Stopio'r Llwybr Coch (coridor yr A55 A494)

(10.30 – 11.00)

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

**P-05-997 Gadewch i bobl Cymru ddefnyddio ap Tracio ac Olrhain yr Almaen!
Allwn ni ddim aros am ap o Loegr!**

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Thomas Rex, ar ôl casglu cyfanswm o 62 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Mae Llywodraeth y DU wedi gwastraffu £12 miliwn yn dablygu ap Tracio ac Olrhain ac mae ymhell o fod yn barod. Yn ystod sesiwn cwestiynau i'r Prif Weinidog, cyfeiriodd Syr Kier Starmer at ap sy'n barod yn yr Almaen ac sy'n cael ei ddefnyddio eisoes. Rydym yn dal yn rhan o'r UE a dylai'r ap fodloni gofynion GDPR.

Bydd yr ap yn caniatáu i Gymru reoli Covid mewn ffordd sy'n targedu'r haint.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Brycheiniog a Sir Faesyfed
- Canolbarth a Gorllewin Cymru

Ein cyf/Our ref VG/05264/20

Janet Finch-Saunders AS
Cadeirydd, y Pwyllgor Deisebau

2 Hydref 2020

Annwyl Janet,

Diolch ichi am eich llythyr dyddiedig 27 Gorffennaf ar ran y Pwyllgor Deisebau ynghylch defnyddio ap Tracio ac Orlhain yr Almaen yng Nghymru.

Mae fy swyddogion wedi ystyried opsiynau ar gyfer cyflwyno ap tracio agosrwydd COVID-19 yng Nghymru, gan weithio'n agos â swyddogion cyfatebol yn Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon.

Ar 11 Medi, cadarnheais y byddai ap COVID-19 y GIG yn cael ei lansio yng Nghymru a Lloegr ar 24 Medi. <https://llyw.cymru/annog-busnesau-i-baratoi-ar-gyfer-ap-covid-19-y-gig>

Rwy'n gobeithio y bydd ap COVID-19 y GIG yn cael ei ddefnyddio'n eang i ategu'r gwasanaethau Profi, Orlhain, Diogelu presennol ac i helpu i leihau lledaeniad COVID-19 yng Nghymru.

Rwy'n gobeithio y bydd yr wybodaeth hon yn ddefnyddiol ichi.

Yn gywir,

Vaughan Gething AS/MS
Y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Minister for Health and Social Services

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Vaughan.Gething@llyw.cymru
Correspondence.Vaughan.Gething@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 36
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

P-05-1014 Rhowch statws “gweithiwr allweddol” i bractisau deintyddol a'u staff

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Owain Dimmick, ar ôl casglu cyfanswm o 233 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Yn ystod cyfnod cychwynnol y Coronafeirws, er syndod mawr i bractisau deintyddol, cawsom ein categoreiddio fel sefydliadau sy'n darparu gwasanaethau meddygol nad ydynt yn rai hanfodol, a hynny er gwaethaf y ffaith ein bod yn achub bywydau drwy ddarparu gofal brys i bobl sydd wedi'u heintio a thrwy ganfod achosion o ganser y geg yn gynnar. Mae risgiau systemig enfawr yn gysylltiedig ag iechyd y geg gwael na ellir eu hanwybyddu. Yn ogystal, nid ydym am fod mewn sefyllfa eto lle gallai ein cleifion orfod dioddef poen yn sgil rheoliadau gan Lywodraeth Cymru sy'n cyfyngu'n ddifrifol ar yr ystod o driniaethau brys sy'n bosibl.

Gwybodaeth Ychwanegol

Am ddegawdau, mae deintyddiaeth wedi arwain y ffordd o ran rheoli achosion o draws-heintio a defnyddio cyfarpar diogelu personol (PPE). Ynghyd â chreu manau aros lle gellir cadw pellter cymdeithasol, mae practisau deintyddol bellach wedi sicrhau bod ganddynt PPE o'r radd flaenaf, gan gynnwys anadlyddion a gynau llawn, a hynny er mwyn sicrhau eu bod yn amddiffyn eu hunain, eu staff a'u cleifion, gan liniaru'r risgiau waeth beth yw'r gyfradd heintio yn yr ardal dan sylw.

A wnewch chi gefnogi ein hymdrechion i barhau i ofalu am ein cleifion a darparu'r triniaethau deintyddol yr ydym yn barnu eu bod yn briodol, hyd yn oed os bydd cyfyngiadau symud lleol neu genedlaethol yn cael eu hailgyflwyno?

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Ceredigion
- Canolbarth a Gorllewin Cymru

Rhowch statws "gweithiwyd" i bractisau deintyddol a'u staff

Y Pwyllgor Deisebau | 13 Hydref 2020
Petitions Committee | 13 October 2020

Cyfeirnod: RS20/13682-4

Rhif y ddeiseb: P-05-1014

Teitl y ddeiseb: Rhowch statws "gweithiwyd" i bractisau deintyddol a'u staff

Geiriad y ddeiseb: Yn ystod cyfnod cychwynnol y Coronafeirws, er syndod mawr i bractisau deintyddol, cawsom ein categorio fel sefydliadau sy'n darparu gwasanaethau meddygol nad ydynt yn rai hanfodol, a hynny er gwaethaf y ffaith ein bod yn achub bywydau drwy ddarparu gofal brys i bobl sydd wedi'u heintio a thrwy ganfod achosion o ganser y geg yn gynnar. Mae risgiau systemig enfawr yn gysylltiedig ag iechyd y geg gwael na ellir eu hanwybyddu. Yn ogystal, nid ydym am fod mewn sefyllfa eto lle gallai ein cleifion orfod dioddef poen yn sgil rheoliadau gan Lywodraeth Cymru sy'n cyfyngu'n ddifrifol ar yr ystod o driniaethau brys sy'n bosibl.

Am ddegawdau, mae deintyddiaeth wedi arwain y ffordd o ran rheoli achosion o draws-heintio a defnyddio cyfarpar diogelu personol (PPE). Ynghyd â chreu manau aros lle gellir cadw pellter cymdeithasol, mae practisau deintyddol bellach wedi sicrhau bod ganddynt PPE o'r radd flaenaf, gan gynnwys anadlyddion a gynau llawn, a hynny er mwyn sicrhau eu bod yn amddiffyn eu hunain, eu staff a'u cleifion, gan liniaru'r risgiau waeth beth yw'r gyfradd heintio yn yr ardal dan sylw.

A wnewch chi gefnogi ein hymdrechion i barhau i ofalu am ein cleifion a darparu'r triniaethau deintyddol yr ydym yn barnu eu bod yn briodol, hyd yn

oed os bydd cyfyngiadau symud lleol neu genedlaethol yn cael eu hailgyflwyno?

1. Cefndir

Ar 17 Mawrth 2020, fe wnaeth [Llythyr gan Brif Swyddog Deintyddol Cymru](#) nodi nad oedd deintyddiaeth 'fel arfer' bellach yn gynaliadwy oherwydd pandemig y coronafeirws. Sefydlwyd Canolfannau Deintyddol Brys ledled Cymru, gyda staff yn gwisgo ac yn defnyddio offer amddiffynnol personol (PPE), er mwyn cynnig darpariaeth gwasanaeth deintyddol brys ym mhob Bwrdd Iechyd.

Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru [Gofal deintyddol yn ystod pandemig COVID-19: canllawiau i dimau](#) ar 8 Ebrill 2020, a oedd yn esbonio sut y dylai timau deintyddol weithio o 23 Mawrth 2020 yn ystod pandemig y coronafeirws.

Mewn [datganiad](#) ar 6 Mehefin 2020, dywedodd y Prif Swyddog Deintyddol fod deintyddion yng Nghymru wedi aros ar agor ar gyfer gofal brys drwy gydol y cyfnod clo. Roeddent wedi gweld 10,000 o bobl mewn practisau ac wedi darparu 125,000 o ymgynghoriadau o bell, drwy wasanaeth ffôn neu wasanaeth fideo. Roedd lleddfau poen a gwrthfotigau wedi parhau i gael eu rhagnodi lle bo angen.

Agorwyd pymtheg canolfan gofal deintyddol brys i gwmpasu'r wlad gyfan. Fe wnaeth y canolfannau hyn ddarparu triniaeth frys i fwy na 4,000 o bobl, a oedd yn

cynnwys tynnu dannedd, agor dannedd i ddraenio crawniadau a thrin anafiadau trawmatig.

Fe wnaeth Llywodraeth Cymru gyhoeddi [Cynllun Llacio'r Cyfyngiadau Pandemig ar gyfer Deintyddiaeth yng Nghymru](#) ar 4 Mehefin 2020. Roedd y cynllun hwn yn darparu gwybodaeth am y **lefelau llacio** a pha wasanaethau deintyddol fyddai ar gael o dan bob lefel. Hefyd, cyhoeddwyd [Adfer gwasanaethau deintyddol yn dilyn COVID-19: canllawiau](#).

Ar 16 Mehefin 2020, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru y [Broses Weithredu Safonol](#) ar gyfer Darparu Gweithdrefnau Cynhyrchu Aerosol (AGP) ar gleifion deintyddol nad oes ganddynt COVID-19, a nododd strwythur statws coch/ambr/gwyrdd ar gyfer llacio'r ymateb i Covid-19.

Fe wnaeth [Llywodraeth Cymru gadarnhau](#) ar 30 Mehefin 2020 fod gwasanaethau pellach yn cael eu hadfer yn raddol, er ei bod yn debygol y bydd cryn amser cyn y bydd yr ystod lawn o wasanaethau – gan gynnwys y gweithdrefnau deintyddol hynny sy'n cynhyrchu aerosolau – yn cael eu hailgyflwyno. Roedd modd i wasanaethau deintyddol symud i'r lefel ambr o ran llacio, a oedd yn golygu bod pob practis deintyddol yng Nghymru yn gallu agor o 22 Mehefin 2020 ar gyfer gofal brys nad yw'n cynhyrchu aerosolau.

Ar 8 Medi 2020, gwnaeth y Prif Swyddog Deintyddol [ddatganiad](#) ar brotocol cyfyngiadau symud lleol ar gyfer Cymru, ar ôl i'r cyfyngiadau symud lleol cyntaf yng Nghymru gychwyn yng Nghaerffili. Yn y datganiad, pwysleisiodd y Prif Swyddog Deintyddol y ffaith mai ar y lefel ambr y mae Cymru o hyd, ac o ganlyniad mae rhai gofynion yn parhau i fod mewn grym ar gyfer gwasanaethau deintyddol. Aeth y Prif Swyddog Deintyddol ymlaen i ddweud y gall practisau symud rhwng ambr uchel ac isel yn seiliedig ar amgylchiadau lleol. Er mwyn dilyn cyfyngiadau teithio a threfniadau cloi lleol, mae angen i bractisau ganolbwyntio ar ofal brys a hanfodol a pheidio â gwahodd cleifion i deithio i mewn neu allan o'r ardal gloi lleol i gael gofal ac asesiad arferol y mae modd eu hoedi.

2. Camau gweithredu gan Senedd Cymru

Rhoddodd Cymdeithas Ddeintyddol Prydain yng Nghymru dystiolaeth i'r Pwyllgor Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Chwaraeon ar [2 Gorffennaf 2020](#). Yn ystod y cyfarfod, nodwyd nad oedd deintyddion wedi'u rhestru'n benodol fel gweithwyr allweddol ar wefan Llywodraeth Cymru a chafwyd tystiolaeth anecdotaidd nad

oedd rhai deintyddion, ac yn fwy felly eu timau, yn gallu manteisio ar ofal plant yn ystod y pandemig.

Yn dilyn ei thystiolaeth i'r Pwyllgor, cyflwynodd Cymdeithas Ddeintyddol Prydain yng Nghymru **dystiolaeth ysgrifenedig** i gefnogi'r materion a godwyd. Roedd y dystiolaeth ysgrifenedig hon yn nodi rhai meysydd lle hoffai Cymdeithas Ddeintyddol Prydain yng Nghymru weld camau'n cael eu cymryd ar unwaith, gan gynnwys:

Nodi holl aelodau'r tîm deintyddol fel gweithwyr allweddol

Mae angen bod holl staff practisau, gan gynnwys contractwyr preifat, yn gallu gweithio a darparu gofal wrth lacio'r cyfnod clo. Heb statws gweithwyr allweddol, nid yw llawer o ddeintyddion yn gymwys i gael gofal plant, yn enwedig wrth i ni symud tuag at wyliau'r haf. Mae ymestyn statws gweithwyr allweddol i'r tîm deintyddol cyfan yn hanfodol.

Mae'r sefyllfa wedi newid ers i Gymdeithas Ddeintyddol Prydain yng Nghymru gyflwyno ei thystiolaeth ysgrifenedig, ond nid yw'n eglur beth fyddai statws aelodau timau deintyddol mewn unrhyw gyfnod clo yn y dyfodol.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir ar adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Eitem 2.3

P-05-1021 Peidiwch â gwneud mygydau na gorchuddion wyneb yn orfodol mewn DIM ysgolion (gan gynnwys ysgolion uwchradd)

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Lindsey Jones, ar ôl casglu cyfanswm o 214 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Mae cymaint o dystiolaeth sy'n awgrymu nad yw mygydau wyneb yn atal feirysau, gan gynnwys y coronafeirws/COVID-19, rhag lledaenu. Mae mygydau'n achosi rhagor o gyffwrdd wynebau'n barhaus a fydd yn lledaenu unrhyw bathogenau sydd ar y mwgwd. Ymhellach, dyfynnir Dr Jenny Harries, a ddywedodd: "Oherwydd ymddygiad dynol, gall pobl roi eu hunain mewn rhagor o berygl o'r feirws, nid llai o berygl, o'u gwisgo."

Mae llawer o feddygon a gweithwyr ieuchyd proffesiynol wedi lleisio eu barn a dweud bod mygydau yn cyfrannu at ledaeniad feirysau.

Gwybodaeth Ychwanegol

[https://www.who.int/publications-detail-redirect/advice-on-the-use-of-masks-in-the-community-during-home-care-and-in-healthcare-settings-in-the-context-of-the-novel-coronavirus-\(2019-ncov\)-outbreak](https://www.who.int/publications-detail-redirect/advice-on-the-use-of-masks-in-the-community-during-home-care-and-in-healthcare-settings-in-the-context-of-the-novel-coronavirus-(2019-ncov)-outbreak)

https://wwwnc.cdc.gov/eid/article/26/5/19-0994_article

<https://swprs.org/face-masks-evidence/>

<https://bmjopen.bmj.com/content/5/4/e006577>

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Mynwy
- Dwyrain De Cymru

Gorchuddion wyneb mewn ysgolion

Y Pwyllgor Deisebau | 13 Hydref 2020
Petitions Committee | 13 October 2020

Reference: RS20/14123-1

Rhif y ddeiseb: [P-05-1021](#)

Teitl y ddeiseb: Peidiwch â gwneud mygydau na gorchuddion wyneb yn orfodol mewn DIM ysgolion (gan gynnwys ysgolion uwchradd)

Geiriad y ddeiseb: Mae cymaint o dystiolaeth sy'n awgrymu nad yw mygydau wyneb yn atal feirysau, gan gynnwys y coronafeirws/COVID-19, rhag lledaenu. Mae mygydau'n achosi rhagor o gyffwrdd wynebau'n barhaus a fydd yn lledaenu unrhyw bathogenau sydd ar y mwgwd. Ymhellach, dyfynnir Dr Jenny Harries, a ddywedodd: "Oherwydd ymddygiad dynol, gall pobl roi eu hunain mewn rhagor o berygl o'r feirws, nid llai o berygl, o'u gwisgo."

Mae llawer o feddygon a gweithwyr iechyd proffesiynol wedi lleisio eu barn a dweud bod mygydau yn cyfrannu at ledaeniad feirysau.

1. Crynodeb

Gwnaeth Llywodraeth Cymru ddiweddarau ei safbwynt ynglŷn â gorchuddion wyneb mewn [ysgolion ar 26 Awst 2020](#), a gorchuddion wyneb yn y gymdeithas yn fwy [cyffredinol ar 11 Medi 2020](#).

Mae canllawiau Llywodraeth Cymru yn cael eu diweddarau'n rheolaidd a chynghorir Aelodau'r Pwyllgor i gyfeirio at y [fersiynau diweddaraf sydd ar gael](#).

2. Gorchuddion wyneb mewn ysgolion

Gwnaeth Llywodraeth Cymru ddiweddarau ei pholisi ynghylch gorchuddion wyneb mewn [ysgolion ar 26 Awst 2020](#).

Dywedodd Llywodraeth Cymru er bod [cyngor gwyddonol](#) yn nodi nad yw gorchuddion wyneb yn debygol o wneud fawr o wahaniaeth mewn plant o dan 11 oed, **fe'u hargymhellir ar gyfer holl aelodau'r cyhoedd dros 11 oed mewn lleoliadau dan do lle na ellir cadw pellter cymdeithasol, gan gynnwys ysgolion uwchradd.**

Felly, argymhellir y dylid defnyddio gorchuddion wyneb mewn ardaloedd cymunedol (coridorau ac ati ond nid o reidrwydd ystafelloedd dosbarth) mewn ysgolion uwchradd ond nid mewn ysgolion cynradd.

Mae [canllawiau gweithredol Llywodraeth Cymru i ysgolion](#) (a ddiweddarwyd ar 2 Medi) yn nodi:

Mae'r Prif Swyddog Meddygol yn argymhell, ond nid yw'n mandadu, y dylid defnyddio gorchuddion wyneb yn unol ag asesiadau risg mewn ysgolion uwchradd yn ardaloedd cymunedol yr ysgol, fel coridorau lle mae cynllun yr adeilad yn golygu na all grwpiau cyswllt aros ar wahân i'r un graddau a lle mae'n anodd cadw at fesurau rheoli eraill. Bydd hwn yn benderfyniad lleol i'r ysgol neu'r lleoliad gan ddibynnu ar eu hasesiad o'r risg ac yng nghyd-destun yr amgylchiadau lleol.

Gofynnwyd i'r Gweinidog am orchuddion wyneb mewn ysgolion yn y [Cyfarfod Llawn ar 15 Medi](#) a dywedodd:

O ran mygydau, mae'r canllawiau ar fygydau yn gwbl glir. Ein disgwyliadau ni o ran ysgolion, a'n canllawiau gweithredu ni yw, y byddan nhw'n cymryd camau i gyfyngu ar gyswllt rhwng grwpiau o ddisgyblion. Ac mae ysgolion yn gwneud hyn mewn ffyrdd amrywiol: er

enghraifft, parthau; systemau un ffordd; dechrau'r diwrnod fesul cam; amseroedd egwyl fesul cam, amseroedd cinio a threfniadau ar ddiwedd diwrnod ysgol. Pan fydd yr holl bethau hyn wedi eu gwneud—oherwydd mae'n rhaid gwneud y pethau hynny'n gyntaf—**pan fydd yr holl bethau hynny wedi eu gwneud a'i bod hi'n amhosibl wedyn gadw swigod o ddisgyblion ar wahân mewn mannau cymunedol, dyna pryd y dylid gwisgo mygydau. Ac mae'n well gwneud hynny ar sail asesu risg unigol mewn ysgol unigol, oherwydd mae ein hysgolion ni'n amrywio'n fawr o ran maint a chynllun.** Mae yna ysgolion uwchradd yn fy etholaeth i a fyddai'n edrych fel ysgolion cynradd bach yng nghyd-destun Caerdydd. Mae rhai o'n hysgolion mewn adeiladau ysgol gwych yr unfed ganrif ar hugain, ac yna mae rhai o'n hysgolion yn dal i fod, pe byddwn i'n onest, mewn adeiladau o oes Fictoria, ac felly fe fydd eich gallu chi i gyflawni'r pethau hyn yn eich ysgol chi'n amrywio o ysgol i ysgol. **Os na allwch gadw grwpiau o ddisgyblion 2m oddi wrth ei gilydd mewn mannau cymunedol, yna fe ddylen nhw wisgo mygydau, ac rwy'n siŵr fod trefnu hynny o fewn gallu'r penaethiaid sy'n rhedeg ein hysgolion ni.** Maent yn ymdrin yn feunyddiol â phroblemau sy'n llawer mwy cymhleth na gweithio allan sut i gadw plant 2m ar wahân mewn coridor. [ychwanegwyd y print trwm gan Wasanaeth Ymchwil y Senedd i roi pwyslais]

3. Gorchuddion wyneb yn y gymdeithas yn fwy cyffredinol

Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru [ar 11 Medi](#) y byddai'n rhaid **gwisgo gorchuddion wyneb ym mhob man cyhoeddus dan do** o 14 Medi ymlaen, fel siopau a chanolfannau siopa, siopau trin gwallt a champfeydd. Yr eithriad i'r gofyniad hwn yw pan fydd person y tu mewn i le bwyta neu yfed (er enghraifft, caffis, bwytai a thafarndai).

Nid yw'n ofynnol i blant o dan 11 oed wisgo gorchuddion wyneb. Y rheswm am hyn yw bod y [cyngor gwyddonol](#) yn nodi nad yw gorchuddion wyneb yn debygol o wneud fawr o wahaniaeth mewn plant o dan 11 oed.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r

papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Eich cyf/Your ref P-05-1021
Ein cyf/Our ref KW/05122/20
Janet Finch-Saunders AS
Cadeirydd, y Pwyllgor Deisebau

5 Hydref 2020

Annwyl Janet,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 1 Medi ynghylch Deiseb P-05-1021, i beidio â gwneud gorchuddion wyneb yn orfodol mewn unrhyw ysgol (gan gynnwys ysgolion uwchradd). Rwy'n ddiolchgar am y cyfle i rannu rhai safbwyntiau ar y mater hwn gyda'r Pwyllgor Deisebau cyn i'r Pwyllgor ystyried y ddeiseb yn ffurfiol.

Mae'r defnydd o orchuddion wyneb a chyfarpar diogelu personol (PPE) yn fwy cyffredinol wedi bod yn destun trafod yn aml yn ystod y pandemig. Rwy'n gwerthfawrogi bod gan lawer o bobl farn bersonol gref ynghylch p'un a ddylid gwisgo gorchuddion wyneb ac ym mha amgylchiadau. Mae ein dealltwriaeth o'r feirws wedi gwella'n barhaus ar lefel fyd-eang, ac mae'n rhaid i ni ymateb i'r cyngor gwyddonol a meddygol diweddaraf wrth bennu ein polisi; ac yn yr un modd rhaid inni fod yn agored i adolygu'r sefyllfa wrth i'n dealltwriaeth barhau i ddatblygu.

Byddwch yn ymwybodol imi gyhoeddi [datganiad](#) ar 28 Awst ar y cyd â Vaughan Gething AS, y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol, ar ddefnyddio gorchuddion wyneb mewn ysgolion. Gwnaed hyn yn dilyn [cyngor](#) ychwanegol gan ein Cell Cyngor Technegol yn dilyn diweddariad gan Sefydliad Iechyd y Byd, a chadarnhawyd ein safbwynt.

Nid yw gwisgo gorchuddion wyneb mewn ysgolion yn orfodol. Cyngor ein Prif Swyddog Meddygol yw bod gorchuddion wyneb yn cael eu hargymell ar gyfer pob aelod o'r cyhoedd dros 11 oed mewn lleoliadau dan do lle na ellir cadw pellter cymdeithasol, a all gynnwys ysgolion a cherbydau cludiant i'r ysgol.

Gan eu bod wedi ailagor i'w capasiti llawn ar gyfer yr hydref, ac yng ngoleuni'r [canllawiau gweithredu a gyhoeddwyd ar gyfer ysgolion a lleoliadau](#), mae ysgolion wedi mynd ati i ystyried sut i gadw dysgwyr a staff yn ddiogel mewn ardaloedd lle na fydd modd cadw pellter cymdeithasol, neu lle bydd yn her gwneud hynny, megis coridorau ysgol. O ganlyniad, mae llawer o ysgolion uwchradd wedi dewis mabwysiadu polisi o wisgo

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Kirsty.Williams@llyw.cymru
Correspondence.Kirsty.Williams@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

gorchuddion wyneb fel mesur lliniarol. Rwy'n cymeradwyo ac yn cefnogi'r ffaith bod trefniadau lleol fel hyn yn cael eu mabwysiadu.

Credaf mai arweinwyr ysgolion sydd yn y sefyllfa orau i wneud penderfyniadau ynghylch eu hysgolion nhw, gan eu bod yn adnabod eu dysgwyr, eu staff ac amgylchedd eu hysgol. Wrth wneud penderfyniadau ynglŷn â'r mesurau lliniaru a gyflwynir yn eu hysgol, gwn y bydd penaethiaid wedi cynnal asesiad risg trylwyr a manwl fel yr amlinellir yn y canllawiau gweithredu, a fydd wedi cynnwys ymgysylltu â'u hawdurdod lleol, eu staff a chymuned ehangach yr ysgol. Drwy ymgymryd â'r broses hon, bydd ysgolion yn gallu dangos bod y penderfyniadau a wneir ar gyfer eu hysgol yn briodol ac yn gymesur.

Mae lles dysgwyr yn hanfodol i unrhyw ystyriaethau ynghylch p'un a yw staff neu ddysgwyr hŷn yn gwisgo gorchuddion wyneb. Mae ein canllawiau hefyd yn glir na ddylai fod yn ofynnol i unrhyw un eu gwisgo os nad yw'r unigolyn hwnnw yn gallu eu defnyddio yn unol â'r cyfarwyddyd, er enghraifft dysgwyr ifanc neu rai dysgwyr ag anghenion addysgol arbennig neu anabledau. Rhaid ystyried yn ofalus hefyd effaith gwisgo gorchudd wyneb ar ddysgwyr sydd ag unrhyw nam ar eu clyw, ac mae ein canllawiau'n cysylltu â chyngor gan y Gymdeithas Genedlaethol i Blant Byddar i helpu ysgolion a lleoliadau i reoli hyn yn briodol. Mae awdur y ddeiseb yn nodi bod gwisgo gorchuddion wyneb yn ei gwneud yn fwy tebygol bod pobl yn cyffwrdd â'u hwyneb, sy'n gallu lledaenu'r feirws. Mae ein canllawiau gweithredu yn nodi y dylai fod gan ysgolion gyfarwyddyd ar gyfer tynnu gorchuddion wyneb yn ddiogel, peidio â chyffwrdd tu blaen y gorchudd wrth ei wisgo nac wrth ei dynnu, golchi dwylo ar unwaith wrth gyrraedd yr ysgol (yn achos pob dysgwr), a thafu'r gorchuddion neu eu storio'n ddiogel. Ceir rhagor o wybodaeth am wisgo gorchuddion wyneb yn y dolenni yr wyf wedi'u hatodi isod.

Cymraeg - https://youtu.be/_rDqnRYbiCM
Saesneg - <https://youtu.be/b5-QBMGKeKc>

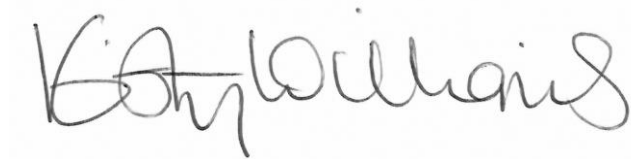
Mae llawer iawn y gall ein hysgolion a'n lleoliadau ei wneud i leihau'r risg o drosglwyddo'r feirws a chreu lle mor ddiogel â phosibl i bob dysgwr ffynnu. Yn yr ystafell ddosbarth, mae cadw pellter diogel rhwng pobl a lleihau'r amser y maent mewn cysylltiad wyneb yn wyneb, yn lleihau'r risg o'i drosglwyddo. Yn ddelfrydol, dylai oedolion gadw pellter o 2 fetr oddi wrth ei gilydd ac oddi wrth ddysgwyr. Cyngorir yn gryf bod staff mewn ysgolion uwchradd yn cadw pellter oddi wrth eu dysgwyr, yn cadw pellter oddi wrth gydweithwyr lle bo hynny'n bosibl ac yn cadw at du blaen yr ystafell ddosbarth. Gwyddom na fydd y mesurau hyn yn ymarferol bob amser, yn enwedig gyda dysgwyr iau, ond bydd dilyn y canllawiau pan fydd amgylchiadau'n caniatáu yn helpu i leihau'r risg o drosglwyddo'r feirws.

Mae'n bwysig bod ein hysgolion a'n lleoliadau yn cefnogi dysgwyr i gadw pellter diogel ac yn eu hannog i beidio â chyffwrdd â staff a'u cyfoedion lle bo modd. Lle nad yw hyn yn bosibl, gellir lleihau'r risg yn sylweddol o hyd drwy gadw dysgwyr mewn grwpiau llai, o faint dosbarth, fel yr amlinellir yn ein canllawiau.

Yn unol â'r cyngor iechyd, nid oes rhaid i blant o dan 11 oed gadw pellter o 2 fetr oddi wrth ei gilydd bellach nac oddi wrth oedolion tra byddant yn eu hysgolion a'u lleoliadau. Y cyngor o hyd yw bod y risg i blant o dan 11 oed, a'u risg nhw i eraill, yn isel iawn. Fodd bynnag, byddant yn dal i orfod cadw at gyfyngiadau eraill, a rhaid iddynt barhau i wneud hynny mewn perthynas â grwpiau teuluol eraill neu gynulliadau ehangach er enghraifft. Gall ysgolion wneud newidiadau i drefn y dydd, megis peidio â chynnal cynulliadau mawr fel gwasanaethau mewn un lle, trefnu amseroedd egwyl gwahanol i wahanol grwpiau dysgwyr, newid cynlluniau eistedd, cynyddu'r awyr iach sy'n dod i mewn i ardaloedd dan do a chynnal gweithgareddau yn yr awyr agored lle bo hynny'n bosibl.

Rwy'n deall y bydd y canllawiau hyn yn cael eu croesawu gan rai ac efallai yn peri pryder i eraill. Rhaid inni gydbwysu'r risg gyffredinol i ddysgwyr o ran COVID-19, sy'n isel iawn, yn ogystal â'r dystiolaeth o fudd sylweddol defnyddio gorchuddion wyneb, o gymharu â risgiau posibl eu defnyddio a'u taflu yn y ffordd anghywir, yn erbyn pryderon rhieni a phlant a'r awydd i wisgo gorchuddion wyneb. Hoffwn sicrhau awdur y ddeiseb y bydd ein cyngor ar orchuddion wyneb yn cael ei adolygu'n gyson yng ngoleuni'r dystiolaeth iechyd a gwyddonol ddiweddaraf, gan gynnwys gwybodaeth a ryddheir gan Sefydliad Iechyd y Byd.

Yn gywir

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Kirsty Williams'.

Kirsty Williams AS/MS
Y Gweinidog Addysg

Eitem 2.4

P-05-1025 Tegwch i fyfyrwyr sy'n sefyll arholiadau yn 2021

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan National Education Union Cymru, ar ôl casglu cyfanswm o 2,022 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Fel y mae'r Gweinidog Addysg yn ei gydnabod, mae'r wythnosau diwethaf wedi bod yn eithriadol o anodd i bobl ifanc sydd eisoes wedi'u rhoi dan anfantais oherwydd Covid-19. Rydym yn croesawu ymddiheuriad y Gweinidog Addysg. Yn awr, mae'n hanfodol bod Llywodraeth Cymru yn cymryd camau brys i sicrhau bod myfyrwyr sydd i fod i sefyll arholiadau safon uwch, Bagloriaeth Cymru a TGAU yn 2021 yn cael eu trin yn deg ac nad oes unrhyw un dan anfantais.

Croesewir yr adolygiad annibynnol a gynllunnir yn fawr, ac edrychwn ymlaen at glywed rhagor o fanylion.

Gwybodaeth Ychwanegol

Yng Nghymru, gyda lefelau AS, a mwy o ffocws ar waith cwrs, mae gennym sail fwy cadarn ar gyfer barnu gwaith myfyrwyr. Fodd bynnag, mae'n rhaid i lwfansau gael eu gwneud ar gyfer yr amser y mae myfyrwyr wedi methu yn yr ysgol neu'r coleg.

Mae'n amlwg i'n haelodau bod angen i Lywodraeth Cymru wneud newidiadau i arholiadau'r flwyddyn nesaf er mwyn magu hyder bod y graddau a ddyfernir y mae cyfleoedd pobl ifanc mewn bywyd yn cael eu penderfynu arnynt, yn gydnabod ac yn gwobrwo eu cyflawniadau'n briodol.

Credwn hefyd y dylai Llywodraeth Cymru ganolbwyntio nawr ar:

- Lleihau cynnwys y cwricwlwm a gaiff ei asesu ar gyfer arholiadau TGAU, Bagloriaeth Cymru a safon uwch yr haf nesaf, drwy wneud rhai topigau'n ddewisol ar draws pob pwnc.

- Gweithio gydag athrawon, darlithwyr, arweinwyr ac undebau llafur i ddatblygu system Gymreig o raddau a asesir gan canolfannau cymedroli rhag ofn y bydd mwy o darfu ar arholiadau yr haf nesaf.

- Defnyddio'r cyfle hwn i ddatblygu system gadarn sy'n sicrhau bod pobl ifanc yn cael eu gwobrwyo am eu cyflawniadau ac nad ydynt yn cael eu dal yn ôl oherwydd eu cefndir.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- De Caerdydd a Phenarth
- Canol De Cymru

Sicrhau tegwch i fyfyrwyr yn 2021

Y Pwyllgor Deisebau | 13 Hydref 2020
Petitions Committee | 13 October 2020

Reference: RS20/13898-4

Rhif y ddeiseb: P-05-1025

Teitl y ddeiseb: Sicrhau tegwch i fyfyrwyr yn 2021

Testun y ddeiseb: Fel y mae'r Gweinidog Addysg yn ei gydnabod, mae'r wythnosau diwethaf wedi bod yn eithriadol o anodd i bobl ifanc sydd eisoes wedi'u rhoi dan anfantais oherwydd Covid-19. Rydym yn croesawu ymddiheuriad y Gweinidog Addysg. Yn awr, mae'n hanfodol bod Llywodraeth Cymru yn cymryd camau brys i sicrhau bod myfyrwyr sydd i fod i sefyll arholiadau safon uwch, Bagloriaeth Cymru a TGAU yn 2021 yn cael eu trin yn deg ac nad oes unrhyw un dan anfantais.

Croesewir yr adolygiad annibynnol a gynllunnir yn fawr, ac edrychwn ymlaen at glywed rhagor o fanylion.

Gwybodaeth ychwanegol: Yng Nghymru, gyda lefelau AS, a mwy o ffocws ar waith cwrs, mae gennym sail fwy cadarn ar gyfer barnu gwaith myfyrwyr. Fodd bynnag, mae'n rhaid i lwfansau gael eu gwneud ar gyfer yr amser y mae myfyrwyr wedi methu yn yr ysgol neu'r coleg.

Mae'n amlwg i'n haelodau bod angen i Lywodraeth Cymru wneud newidiadau i arholiadau'r flwyddyn nesaf er mwyn magu hyder bod y graddau a ddyfernir y mae cyfleoedd pobl ifanc mewn bywyd yn cael eu penderfynu arnynt, yn cydnabod ac yn gwobrwyo eu cyflawniadau'n briodol.

Credwn hefyd y dylai Llywodraeth Cymru ganolbwyntio nawr ar:

- Lleihau cynnwys y cwricwlwm a gaiff ei asesu ar gyfer arholiadau TGAU, Bagloriaeth Cymru a safon uwch yr haf nesaf, drwy wneud rhai topigau'n ddewisol ar draws pob pwnc.

- Gweithio gydag athrawon, darlithwyr, arweinwyr ac undebau llafur i ddatblygu system Gymreig o raddau a asesir gan canolfannau cymedroli rhag ofn y bydd mwy o darfu ar arholiadau yr haf nesaf.
- Defnyddio'r cyfle hwn i ddatblygu system gadarn sy'n sicrhau bod pobl ifanc yn cael eu gwobrwyo am eu cyflawniadau ac nad ydynt yn cael eu dal yn ôl oherwydd eu cefndir.

1. Sut y mae COVID-19 wedi tarfu ar addysg?

Ar 20 Mawrth, cafodd ysgolion eu cau at ddibenion addysg statudol oherwydd y cyfyngiadau symud cenedlaethol a'r angen i gadw pellter cymdeithasol er mwyn delio â COVID-19. Cadwyd yr ysgolion ar agor i blant gweithwyr allweddol a phlant agored i niwed, ond cafodd y penderfyniad gryn effaith ar addysg y rhan fwyaf o'r disgyblion.

Roedd disgwyl i ysgolion ddatblygu rhaglenni dysgu ac addysgu ar-lein, a hynny drwy gyfrwng llwyfan digidol Hwb. Fodd bynnag, caiff ei gydnabod yn gyffredinol fod y pandemig wedi effeithio'n sylweddol ar ddysgwyr a fydd yn sefyll arholiadau yn 2021 o ran eu gallu i astudio ar gyfer y cymwysterau hyn.

Mae gwybodaeth gefndir ar y modd y mae COVID-19 wedi tarfu ar addysg a chymwysterau i'w gweld yn erthyglau Ymchwil y Senedd ar [16 Mehefin](#) a [7 Awst](#) 2020.

2. Trefniadau ar gyfer cymwysterau a gaiff eu dyfarnu yn 2021

Fel y dywedodd Kirsty Williams, y Gweinidog Addysg, yn ei llythyr at y Pwyllgor ynghylch y ddeiseb, mae Llywodraeth Cymru yn credu mai'r hyn fyddai orau i bob disgybl fyddai i arholiadau 2021 ddilyn y trefniadau arferol, ond y dylid cyflwyno rhai addasiadau i ystyried yr amser dysgu a'r amser a gollwyd yn yr ystafell ddosbarth. Dywedodd y Gweinidog wrth y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg ym mis [Gorffennaf 2020](#):

It is absolutely my hope and it is my belief that the examination series next summer needs to go ahead, but we need to recognise that some modifications will be necessary for that to be fair.

Fel y corff rheoleiddio annibynnol, Cymwysterau Cymru sy'n gyfrifol am benderfynu ar y trefniadau ar gyfer dyfarnu cymwysterau. Fodd bynnag, o dan Ddeddf Cymwysterau Cymru 2015, wrth wneud hynny, rhaid i'r corff ystyried polisi Llywodraeth Cymru, yn unol â chyfarwyddyd y Gweinidogion.

Ar **15 Gorffennaf**, cyhoeddodd Cymwysterau Cymru gyfarwyddyd i CBAC, y corff dyfarnu, ar sut y dylai addasu cymwysterau TGAU a Safon Uwch a gaiff eu hasesu'r haf nesaf. Cyhoeddodd Cymwysterau Cymru ragor o gyfarwyddiadau i CBAC ar **6 Awst 2020**

Ar 1 Medi, **cyhoeddodd CBAC** sut y byddai'n addasu'r cymwysterau a gaiff eu dyfarnu yn yr haf 2021.

Mae Llywodraeth Cymru wedi comisiynu adolygiad annibynnol o'r hyn a ddigwyddodd yn dilyn y penderfyniad i ganslo cyfres arholiadau haf 2020 oherwydd COVID-19. Cadeirydd yr adolygiad yw Louise Casella, Cyfarwyddwr y Brifysgol Agored yng Nghymru. Wrth gyhoeddi'r adolygiad, **dywedodd y Gweinidog**:

Mae'n hanfodol bod gwersi yn cael eu dysgu yn sgil profiad eleni, er mwyn gallu llunio argymhellion a nodi materion i'w hystyried ar gyfer 2021.

Mae'r Gweinidog wedi gofyn i Louise Casella baratoi adroddiad dros dro ar ei phrif gasgliadau erbyn diwedd mis Hydref a chyflwyno'i hadroddiad a'i hargymhellion terfynol erbyn ganol mis Rhagfyr.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Ein cyf/Our ref: KW/05200/20

Janet Finch-Saunders AS
Cadeirydd y Pwyllgor Deisebau
Y Senedd
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1NA

Deisebau@senedd.cymru

14 Medi 2020

Annwyl Janet,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 4 Medi ynghylch Deiseb P-05-1025, sef, "Tegwch i fyfyrwyr sy'n sefyll arholiadau yn 2021" gan yr Undeb Addysg Cenedlaethol.

Mae'r Ddeiseb yn nodi tri maes y dylid canolbwyntio arnynt yn ôl y Deisebwyr.

Mae'r cyntaf yn cyfeirio at leihau cynnwys y cwricwlwm sy'n cael ei asesu yn yr arholiadau TGAU, Bagloriaeth Cymru a Safon Uwch yr haf nesaf, gan wneud rhai meysydd'n ddewisol ar draws yr holl bynciau. Rwyf wedi bod yn glir fy mod yn credu mai'r peth gorau i ddysgwyr yw sefyll ei harholiadau'r haf nesaf, ond dylai bod addasiadau'n cael eu gwneud i gymryd i ystyriaeth y faith nad oedd y broses addysgu a dysgu yn hawdd a llyfn, yn ogystal ag ystyriaethau o ran pellter cymdeithasol.

Ym mis Gorffennaf, sefydlodd Cymwysterau Cymru fframwaith rheoleiddio arbennig, sy'n caniatáu i CBAC wneud addasiadau i gymwysterau cyffredinol yr haf nesaf. Ar 1 Medi, cyhoeddodd CBAC yr addasiadau a fyddai'n cael eu gwneud i gymwysterau cyffredinol yn haf 2021. Cynhyrchwyd y rhain yn dilyn ystyriaethau manwl o bob pwnc ac yn dilyn trafodaeth ag ymarferwyr. Darparwyd yr addasiadau hyn i ysgolion a cholegau dros yr haf i hwyluso eu gwaith cynllunio ar gyfer tymor yr hydref, ond maent bellach ar gael i'r cyhoedd i helpu i roi sicrwydd i ddysgwyr a'u teuluoedd. Dyma ddolen i'r dogfennau hyn er gwybodaeth i chi:

<https://www.cbac.co.uk/home/addasiadau-haf-2021/>

Bydd y dull gweithredu hwn yn sicrhau bod dysgwyr yn cael cyfle i ddangos eu gallu, gan gydnabod yr amharu ar eu haddysgu a'u dysgu. Bydd hefyd yn ceisio rhoi mwy o amser i athrawon gyflwyno cynnwys y cwrs, gan wneud y defnydd gorau o'r amser sydd ar gael pan fydd ysgolion yn ailddechrau, a sicrhau bod y cymwysterau'n parhau'n ddilys ac yn ystyrlon.

Er mwyn cefnogi dysgwyr sy'n sefyll eu harholiadau yr haf nesaf, bydd rhoi cymorth iddynt yn flaenoriaeth o dan ein rhaglen '[Recriwtio, Adfer a Chodi Safonau](#)', sydd werth £29 miliwn. Bydd

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Kirsty.Williams@llyw.cymru
Correspondence.Kirsty.Williams@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

hyn yn galluogi recriwtio'r hyn sy'n cyfateb i 600 o athrawon ychwanegol a 300 o gynorthwywyr addysgu drwy gydol y flwyddyn ysgol nesaf, er mwyn darparu cymorth ychwanegol, rhaglenni dysgu personol ac amser ac adnoddau ychwanegol ar gyfer disgyblion sydd ym mlwyddyn eu harholiadau.

Mae ail bwynt y ddeiseb yn cyfeirio at gydweithio ag addysgwyr ac undebau llafur i ddatblygu system yng Nghymru o gymedroli graddau a aseswyd mewn canolfannau, rhag ofn y bydd cyfnod tebyg i'r hyn a welwyd yn ddiweddar yn digwydd eto ac yn tarfu ar arholiadau yr haf nesaf. Wrth inni barhau i weithredu mewn amgylchedd iechyd cyhoeddus ansicr, er ein bod yn bwriadu bwrw ymlaen ag arholiadau fel arfer yn 2021, fel Llywodraeth gyfrifol mae'n iawn inni hefyd ddatblygu trefniadau wrth gefn rhag ofn y digwydd hyn eto. Felly, ym mis Gorffennaf, gofynnais i CBAC a Cymwysterau Cymru ddatblygu trefniadau wrth gefn mewn perthynas ag arholiadau, gan ddefnyddio ein profiad a'r hyn a ddysgwyd eleni. Bydd y gwersi a ddysgwyd a'r cynigion ar gyfer 2021 hefyd yn ganolbwynt allweddol i'r adolygiad annibynnol a gyhoeddais ar 28 Awst. Bydd Louise Casella yn cadeirio'r adolygiad hwnnw, a bydd y canfyddiadau interim yn cael eu darparu y mis nesaf i'w ddilyn gan adroddiad terfynol ar ddiwedd 2020.

Mae trydydd pwynt y ddeiseb yn cyfeirio at yr angen i ddatblygu system gadarn sy'n sicrhau bod pobl ifanc yn cael eu gwobrwo am eu cyflawniadau ac nad yw eu cefndir yn rhwystr iddynt. Efallai eich bod yn ymwybodol bod Cymwysterau Cymru wedi cyhoeddi datganiad yn ddiweddar am eu cynlluniau i ddadansoddi canlyniadau'r haf hwn ymhellach ac rwyf wedi darparu dolen i'r datganiad hwnnw isod:

<https://qualificationswales.org/cymraeg/canlyniadau-haf-2020/datganiadau-cymwysterau-cymru/datganiad-ar-gynlluniau-ar-gyfer-datganiadau-ystadegol-pellach/>

Mae Cymwysterau Cymru bellach wedi cyhoeddi diweddariad i'r datganiad hwnnw, sef <https://www.qualificationswales.org/cymraeg/newyddion/revised-results-4-september/>. Mae'r diweddariad hwn yn rhoi amcangyfrifon cywirach o'r canlyniadau terfynol yr haf hwn ar gyfer Safon Uwch, Safon UG, TGAU a'r Dystysgrif Her Sgiliau, ac yn gwneud cymariaethau â chanlyniadau mewn blynyddoedd blaenorol a'r graddau safonedig arfaethedig. Bydd Cymwysterau Cymru hefyd yn diweddarau'r wybodaeth am fylchau cyrhaeddiad ac yn ei hehangu i gynnwys dadansoddiad o ganlyniadau ar gyfer dysgwyr â statws anghenion addysgol arbennig a rhagor o wybodaeth am ganlyniadau yn ôl ethnigrwydd.

O ran y goblygiadau tymor hwy y trefniadau eleni, rwyf hefyd wedi gofyn i'r adolygiad nodi meysydd ar gyfer ystyriaeth bellach ac y gellir ymchwilio ymhellach iddynt wrth i ni gychwyn ar y gwaith pontio wrth ddiwygio'r cwricwlwm. Efallai y bydd hyn yn cynnwys dulliau gweithredu'r ymarferwyr mewn perthynas ag asesu, rôl systemau atebolrwydd a rôl a phatrwm cymwysterau yn y dyfodol. Bydd Cymwysterau Cymru hefyd yn ymgynghori ar gam nesaf Cymwys ar gyfer y Dyfodol yn nes ymlaen eleni, a fydd yn llywio'r gwaith o adolygu a datblygu cymwysterau i adlewyrchu'r Cwricwlwm i Gymru.

Gobeithio bydd yr wybodaeth hon yn ddefnyddiol i chi.

Yn gywir

Kirsty Williams AS
Y Gweinidog Addysg

Petition P-05-1025 – “Ensure fairness for students in 2021” National Education Union Cymru

Background

NEU Cymru welcomes that the Petitions Committee are considering our petition (P-05-1025) on the 13th October and welcomes the opportunity to provide information to the Committee. We would be happy to give evidence to the Petitions Committee in person.

We think it would be remiss of us to comment on the attached document, without first highlighting that the impact on young people of the situation around exams this summer cannot be underestimated, and it is very important for our members that the situation in 2021 is hugely different. Grades need to reflect a learner’s achievements, not their background or the school they attended. The Minister’s letter is welcome, and highlights the actions Welsh Government are taking, though we still have some concerns, which we have set out below.

We would highlight that whilst the Senedd is currently considering the Curriculum and Assessment Bill, there is an opportunity to think now about how we measure learner performance for next year. This year has shown us we can’t rely on exams taking place next year, and need to put a system in place for moderated teacher assessment.

We have attempted to respond to your questions below:

*** What are your thoughts on the attached document?**

We welcome the measures which the Education Minister has highlighted in her letter. Our specific comments are set out below.

Independent Review

With regards to the Independent Review this is welcome. We especially welcome:

- reviewing what assessment methods are appropriate/fair for 2021
- considering whether there is “a role for a greater teacher and centre assessment contribution, which is proportionate to the need to prioritise teaching and learning time”
- looking at what they can learn from approaches taken to assessment and awarding of qualifications internationally

However, we would highlight the review may not give schools enough time to make adjustments for summer 2021. Any changes to be

implemented from January would leave schools no more than the equivalent of three months (given half term and Easter holidays) before the current scheduled exam season starts.

With regards to our second bullet point above, in our response to Qualifications Wales' consultation in April on the arrangements for the summer 2020 exam series, our response to Question 6 was:

“We have serious concerns about the use of statistical standardisation models in relation to the setting of grade boundaries for GCSE and would seek reassurance about the robustness of the model to be applied. It must be noted that the academic ability of different cohort years in schools can vary considerably and that this must be considered when awarding the grades. This could mean that the current year 11 cohort might have considerably different estimated grades than those from the previous year. Failure to account for this could put the 2020 cohort of pupils at a disadvantage. Variation at centre level also happens in many years for reasons outside a centre or student's control and these factors will not be accounted for simply by considering historical centre outcomes. Education professionals know their students better than any historical data and therefore greater weight should be placed on the judgements of professionals.”

However, Qualifications Wales (QW) decision was as follows:

“Having considered all the options available to us, and to ensure that grades being awarded, are as fair as possible given the extraordinary circumstances of this summer, we have decided that it would not be appropriate to allow centres to provide qualitative evidence to set out any exceptional circumstances they feel should be considered.”

Also QW has said:

“There is a significant risk that if we give more weight to centre assessment grades to seek to mitigate these shortcomings, we will create a degree of unfairness for all centres and their learners.”¹

The decision to revert to centre assessment grades, rather than award the standardised grades, shows that more emphasis should be placed

¹ <https://www.qualificationswales.org/media/6181/arrangements-for-summer-2020-exam-series-decisions-taken-following-consultation.pdf> (Response to Aim 3 – pages 14 - 18)

on the judgements of education professionals rather than a standardisation model.

Duty

We also note the duty associated with powers under the Covid Act, relating to Curriculum and assessment. We welcome that duties have been changed for September to 'reasonable endeavours'.² We would be concerned that the level of disruptions in schools associated with Covid-19 means there will be ongoing disruption to learning this school year, which must be reflected in curriculum content and exams.

Minister's letter

Whilst we believe the Minister's letter answers many of our members' concerns, there are still some issues which need addressing.

With regard to our second bullet point in our Petition, we would highlight that exams may need to be cancelled again next year:

- Working with educators and trade unions to develop a Welsh system of moderated centre assessed grades in case there is further disruption to exams next summer.

Whilst it is welcome that there is work underway, we understand that the Minister is focusing on exams going ahead next year. It would be our belief that this needs to operate alongside a plan for moderated centre assessed grades.

We believe that more attention also needs to be given to our third ask: “• Using this opportunity to develop a robust system which ensures young people are rewarded for their achievements and not held back due to their background.”

We know that the Curriculum and Assessment Bill is currently at Stage 1, and have given evidence to the Children, Young People and Education Committee. Whilst we support this Bill in principle, we remain concerned that there needs to be an open and honest debate about assessment, especially the methodology used in moderation of exams.

Our members know that exams cannot be compared year-on-year. And yet it is often the case that exams are used as part of an accountability regime. More public engagement is needed to ensure that they understand the exams system is essentially a quota system, which allows a certain number of students to gain certain grades. Grade

² <https://business.senedd.wales/documents/s104872/CLA5-25-20%20Paper%2031.pdf>

boundaries move every year. We believe this needs to be fully understood before we can seriously begin to look at what the exams system looks like in the future.

*** Do you have further questions in response?**

We recognise that WJEC and QW have worked to reduce content across the exam suite³. However, we would highlight that there is a need for the WJEC to look again at GCSE and A level exams and ensure that each and every one has reduced curriculum content. We do not, for example, understand how you can reduce the content of A level French, but not any of the English exams?⁴ Young people will need acknowledgement that they have missed time in school regardless of the subject they are studying.

We would welcome that WJEC has been asked to adapt exams for next year to “seek to ensure learners are not disadvantaged”. However, we would take issue with the following two principles, as we do not feel they are in-keeping with the other principles, and we believe will result in more unfairness:

“3. WJEC must seek to ensure that qualification content, in general, is not reduced; however, content can be restructured so it can reasonably be streamlined, such as in relation to optional units.

4. WJEC must seek to ensure that the manageability of assessment is maximised, where this will allow for an increase in teaching time in order to minimise the impact on outcomes.”⁵

Again, we would highlight that students have had a significantly difficult time in the past few months, and everything must now be done to ensure they are not disadvantaged. If content isn't being reduced, the degree of optionality in the examination papers should be increased.

We would also be concerned that the number of young people Not in Education, Employment or Training (NEET⁶) is high in Wales. We would be concerned that the current situation with Covid-19 and uncertainty around exams may make this situation worse. We believe that raising the compulsory school age to 18 should be considered.

Vocational Qualifications

³ <https://www.wjec.co.uk/home/summer-2021-adaptations/>

⁴ <https://www.wjec.co.uk/media/gvldboy/wjec-gce-adaptations-booklet-e-01-09-20.pdf>

⁵ <https://www.wjec.co.uk/media/2blh1b3n/gcse-adaptations-booklet-public-website-e-230920.pdf>

⁶ <https://gov.wales/young-people-not-education-employment-or-training-neet-april-2019-march-2020-html>

Whilst we know Wales doesn't have control over the vast majority of vocational qualifications, they are none-the-less undertaken by students here in Wales. We have urged Welsh Government to work with colleagues across the border, colleges, accrediting bodies and Qualifications Wales, as appropriate, to ensure that the situation doesn't happen again next year. Fitness to practice qualifications must be appropriately amended to ensure that students enrolled on these courses are able to complete them in a safe way – including consideration on length of placements. Decisions and information is needed quickly on this, to ensure settings have the ability to plan and deliver any changes needed.

*** Is there anything additional that you would like the Committee to know at this stage, either in response to this document or as an update to the Committee?**

NEU Cymru has raised the issues highlighted in our petition with Welsh Government and is represented on the WJEC Wales Advisory Group; the WG reference group on qualifications; and Teaching Unions and Representative Organisations (TURO) group.

Eitem 2.5

P-05-1027 Caniatáu clybiau pêl-droed domestig Cymru i chwarae gemau cyfeillgar, a chaniatáu cefnogwyr i fynd i'r gemau

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Callum Howen, ar ôl casglu cyfanswm o 2,045 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Ar hyn o bryd, dim ond athletwyr 'elitaidd' all chwarae gemau pêl-droed yng Nghymru. Caiff y gemau eu chwarae dan glo, heb unrhyw un yno'n gwyllo.

Yn Lloegr, mae clybiau islaw'r chweched lefel bellach yn caniatáu i nifer cyfyngedig o bobl fynd i wyllo gemau cyfeillgar ac yn yr Alban, mae'r ffans wedi dychwelyd i gemau'r PRO14.

Cyn belled â bod clybiau'n bodloni'r canllawiau a gyflwynwyd, dylen nhw gael yr hawl i chwarae gemau cyfeillgar gyda phobl yno'n eu gwyllo.

Gwybodaeth Ychwanegol

Y tymor diwethaf, roedd dros 500 o bobl, ar gyfartaledd, yn mynd i wyllo gemau Caernarfon.

Gadewch i glybiau Cymru gael torfeydd o 500.

<https://www.footballwebpages.co.uk/welsh-premier-league/attendances/2019-2020>

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Ceredigion
- Canolbarth a Gorllewin Cymru

P-05-1027 - Caniatáu clybiau pêl-droed domestig Cymru i chwarae gemau cyfeillgar, a chaniatáu cefnogwyr i fynd i'r gemau

Y Pwyllgor Deisebau | 13 Hydref 2020
Petitions Committee | 13 October 2020

Cyfeirnod: RS20/****

Rhif y ddeiseb: P-05-1027

Teitl y ddeiseb: Caniatáu clybiau pêl-droed domestig Cymru i chwarae gemau cyfeillgar, a chaniatáu cefnogwyr i fynd i'r gemau

Geiriad y ddeiseb: Ar hyn o bryd, dim ond athletwyr 'elît' all chwarae gemau pêl-droed yng Nghymru. Mae'r gemau hyn yn cael eu chwarae y tu ôl i ddrysau caeedig, heb wylwyr.

Yn Lloegr, mae clybiau o dan y chweched haen bellach yn caniatáu gwylwyr ar lai o gapasiti ar gyfer gemau cyfeillgar. Yn yr Alban, mae cefnogwyr yn ôl mewn gemau PRO14.

Ar yr amod bod clybiau'n bodloni'r canllawiau a gyflwynir, dylid caniatáu iddynt chwarae gemau cyfeillgar gyda gwylwyr.

1. Cefndir

Fel y dywed llythyr Llywodraeth Cymru sy'n ymateb i'r ddeiseb hon:

Mae gweithgareddau awyr agored wedi'u trefnu, gan gynnwys chwaraeon tîm a dosbarthiadau, sy'n cynnwys hyd at 30 o bobl, wedi gallu mynd yn eu blaen. Ar 3 Awst, cafodd rhai cyfyngiadau ar gynnal digwyddiadau chwaraeon (gan gynnwys chwaraeon tîm a dosbarthiadau) eu codi. Bellach, mae grwpiau (pawb sy'n cymryd rhan/cystadleuwyr, staff tir a gwylwyr sydd yno ar gyfer y digwyddiad penodol) o hyd at 30, o wahanol aelwydydd, yn gallu cyfarfod y tu allan cyn belled â'u bod yn gallu cadw pellter cymdeithasol. Mae cyngor Llywodraeth Cymru 'Chwaraeon a hamdden: canllawiau ar gyfer dychwelyd yn raddol' yn cynnig canllawiau cyffredinol ar weithgareddau awyr agored wedi'u trefnu.

Mae Llywodraeth Cymru yn egluro bod chwaraeon awyr agored yn gallu digwydd hyd yn oed pan nad yw ymbellhau cymdeithasol yn bosibl:

cyfyngir i 30 y nifer o bobl gaiff ymgasglu yn yr awyr agored a rhaid cymryd pob mesur rhesymol i gadw pellter cymdeithasol, oni bai mai camp tîm sy'n cael ei gynnal.

2. Camau gweithredu Llywodraeth Cymru

Mae Llywodraeth Cymru wedi gweithio gyda Chwaraeon Cymru, sef y sefydliad cenedlaethol sy'n gyfrifol am ddatblygu a hyrwyddo chwaraeon a gweithgarwch corfforol yng Nghymru, i gefnogi chwaraeon drwy'r pandemig.

Ym mis Ebrill, aeth Chwaraeon Cymru ati i addasu'r defnydd o £9 miliwn a gafwyd gan Lywodraeth Cymru, y Loteri Genedlaethol a'i adnoddau ei hun, i helpu mudiadau ym maes chwaraeon a gweithgaredd corfforol yn ystod y pandemig. Nid oedd y pecyn hwn yn cynnwys unrhyw gyllid newydd gan Lywodraeth Cymru.

Y cam cyntaf yn y cyllid hwn oedd Cronfa Cymorth Argyfwng, gwerth £550,000 ar gyfer chwaraeon cymunedol di-elw.

Y cam nesaf oedd y Gronfa Cydnerthedd Chwaraeon, a gynlluniwyd i helpu sefydliadau chwaraeon i weithredu mewn byd o coronafeirws. Roedd hyn yn cynnwys y Gronfa Cymru Actif gwerth £4 miliwn i gefnogi clybiau a sefydliadau

cymunedol ar lawr gwlad a £4.5 miliwn i gefnogi sefydliadau mwy, megis cyrff llywodraethu chwaraeon, awdurdodau lleol ac ymddiriedolaethau hamdden.

Ar 17 Medi cyhoeddodd Llywodraeth Cymru Gronfa Adfer Chwaraeon a Hamdden, gwerth £14 miliwn. Dywedodd Llywodraeth Cymru:

Bwriad y gronfa adfer chwaraeon a hamdden yw darparu cymorth hanfodol i glybiau a sefydliadau chwaraeon, darparwyr annibynnol a digwyddiadau chwaraeon sydd wedi colli cryn refeniw dros y misoedd diwethaf. Mae'r gronfa hefyd yn gwneud cyllid ar gael ar gyfer arloesi mewn canolfannau hamdden ac ymddiriedaethau hamdden, sy'n ategu'r cyllid sydd ar gael gan y gronfa galedi llywodraeth leol ar gyfer costau uwch a cholli incwm.

Dywedodd y Dirprwy Weinidog yn ddiweddar wrth y Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu fod hwn yn arian newydd nad oedd wedi'i ddyrannu i'r sector o'r blaen.

3. Camau gweithredu Senedd Cymru

Cyhoeddodd y Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu adroddiad ar effaith yr achosion o COVID-19 ar chwaraeon.

Clywodd y Pwyllgor fod rhai o'r chwaraeon sy'n denu'r torfeydd mwyaf hefyd yn denu refeniw darlledu sylweddol, gan liniaru effaith eu colledion ar ddiwrnod gêm. Fel y dywedodd Jonathan Ford o Gymdeithas Pêl-droed Cymru wrth y Pwyllgor ym mis Mehefin, ar y lefel uchaf honno, mae'r economeg yn gweithio. Mae'r arian a gaiff pêl-droed gan y marchnadoedd teledu yn eithaf sylweddol, a bydd yr economeg yn caniatáu i hynny barhau.

Ar y llaw arall, mae chwaraeon domestig a llawr gwlad yn dibynnu mwy ar eu hincwm ar ddiwrnod gêm, sy'n seiliedig ar werthu tocynnau a'r elw o'r clwb. Dywedodd Cymdeithas Bêl-droed Cymru fod anawsterau ariannol enfawr o'i blaen ac, ar y lefel hon, mae'n debyg y bydd llai o glybiau yn y pen draw.

Mae effaith anghyfartal yr argyfwng yn seiliedig ar faint, ond hefyd ar rywedd. Rhybuddiodd Cymdeithas Bêl-droed Cymru y gallai twf diweddar yn gêm y menywod gael ei chwalu'n llwyr yn sgil y pandemig hwn.

Derbyniodd Llywodraeth Cymru holl argymhellion y Pwyllgor.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Ein cyf/Our ref DET/02211/20

Janet Finch-Saunders AS
Cadeirydd
Y Pwyllgor Deisebau

Government.Committee.Business@gov.wales

18 Medi 2020

Annwyl Janet

Diolch am eich gohebiaeth dyddiedig 4 Medi ynghylch deiseb P-05-1027.

Rydym yn cydymdeimlo gyda goblygiadau y cyfyngiadau presennol ar leoliadau chwaraeon. Mae gweithgareddau awyr agored wedi'u trefnu, gan gynnwys chwaraeon tîm a dosbarthiadau, sy'n cynnwys hyd at 30 o bobl, wedi gallu mynd yn eu blaen. Ar 3 Awst, cafodd rhai cyfyngiadau ar gynnal digwyddiadau chwaraeon (gan gynnwys chwaraeon tîm a dosbarthiadau) eu codi. Bellach, mae grwpiau (pawb sy'n cymryd rhan/cystadleuwyr, staff tir a gwylwyr sydd yno ar gyfer y digwyddiad penodol) o hyd at 30, o wahanol aelwydydd, yn gallu cyfarfod y tu allan cyn belled â'u bod yn gallu cadw pellter cymdeithasol. Mae cyngor Llywodraeth Cymru ['Chwaraeon a hamdden: canllawiau ar gyfer dychwelyd yn raddol'](#) yn cynnig canllawiau cyffredinol ar weithgareddau awyr agored wedi'u trefnu.

Mae'r sefyllfa ynghylch digwyddiadau yn wahanol. Nid ydym eto yn y cyfnod pan y gallwn ganiatâu i grwpiau mwy na 30 ddod at ei gilydd mewn unrhyw leoliad am un pwrpas fel gwyllo digwyddiad chwaraeon neu gyngerdd, oherwydd risg hyn, yr anawsterau o reoli'r dorf, a chofnodi pwy sydd / oedd yn bresennol. Cyhoeddodd y Prif Weinidog yn ddiweddar y byddai tri digwyddiad prawf yn cael eu cynnal. Mae'r rhain wedi digwydd bellach ac roeddent yn golygu gweithio gyda nifer fechan o bartneriaid i reoli cyfres o ddigwyddiadau i'w cynnal yn yr awyr agored ond yn cynnwys digwyddiadau heb fod yn fwy na 100 o bobl. Mae'r gwersi sydd wedi'u dysgu o'r digwyddiadau prawf hyn yn cael eu hystyried o fewn y broses adolygu, ac mae swyddogion hefyd yn cydweithio'n agos gyda chydweithwyr ledled y DU, o dan nawdd Grŵp Cydlynnu Digwyddiadau y DU, i rannu gwybodaeth ac arfer gorau i lywio'r adolygiad ymhellach.

Yn gywir,

Yr Arglwydd Elis-Thomas AS/MS
Y Dirprwy Weinidog Diwylliant, Chwaraeon a Thwristiaeth
Deputy Minister for Culture, Sport and Tourism

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Dafydd.Elis-Thomas@llyw.cymru
Correspondence.Dafydd.Elis-Thomas@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

P-05-1027 Allow Welsh domestic football clubs to play friendlies and allow supporters to attend matches, Correspondence – Petitioner to Committee, 06.10.20

First of all regarding the document, it doesn't address everything I am trying to fight for.

You say that it imposes a risk, but England have been allowing supporters into lower league games since the start of the season. What I hope you understand is, that Cymru Leagues clubs do not attract thousands of fans, the Cymru Premier usually attracts 200-400 fans max (with the exception of Caernarfon Town) whereas the Cymru North/South attract anywhere between 50-300. This is around how many spectators England currently allow into lower non-league games.

It would be easy to socially distance in football grounds in Wales, so why can't we try? Football is a release for many people, like an extended family. If you don't follow football then you won't understand how much it truly helps people both mentally and physically. People can go to football and even if it's just for 90 minutes they can forget all their troubles and can just have a good time with friends, As a government, you are denying people that opportunity, an opportunity for a release. An opportunity for people to just feel a sense of normality and happiness, for NINETY MINUTES A WEEK during these tough and scary times.

Clubs are also dying due to a lack of income and sponsorship, and this isn't helped by the Football Association of Wales, who I have reportedly seen are STILL taking registration fees from clubs, despite the fact they know that they aren't playing. Three examples of clubs that have gone bust are Rhyl, STM Sports and Plas Madoc. Rhyl - formerly one of the biggest teams in the Welsh pyramid. 2x Welsh Premier League champions, 2x Cymru Alliance champions, 4x Welsh Cup winners, 2x League Cup winners and former Champions League participants, gone after COVID-19 was the final nail in the coffin. STM Sports - finished sixth in the Cymru South last season and beat JD Cymru Premier sides Newtown and Aberystwyth. Relegated to the third tier due to licensing. Clubs are dropping like flies, and these three won't be the last if something isn't done.

At the start of the email I said that it doesn't address everything. Why can't tier 2 and below play? I am media officer at Cymru North side Penrhyncoch FC. We asked the Football Association of Wales if we could play Aberystwyth Town in a friendly about a month ago, a match both ourselves and Aberystwyth wanted to happen. The request was denied, but weeks later Aberystwyth hosted a friendly against MARKET DRAYTON TOWN from England. So us (Penrhyncoch FC), based FIFTEEN MINUTES away from Aberystwyth Town FC had a friendly denied, but Market Drayton Town based in Shropshire, two and a half hours away from Aberystwyth, were allowed to come down and play. I'm sorry, but how does that make any sense whatsoever? We have been given a provisional start date of October 19th for friendlies, but how can we be sure yourselves or the FAW won't change that? It's working in England so why can't we try it here? It's beyond ridiculous now.

So does it address the issues I have raised? No it doesn't if I'm honest.

Please, just consider my points. Not only are you damaging clubs, you're affecting people mentally and physically as well. For some people, football is one of the few aspects of happiness in people's lives, and you're taking it away from them. You are KILLING the Welsh football pyramid.

P-05-1028 Llaciwch y cyfyngiadau gormodol i ganiatáu i raliâu chwaraeon modur gael eu cynnal yng Nghymru

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Jamie Edwards, ar ôl casglu cyfanswm o 3,889 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Mae raliâu ceir a gaiff eu cynnal yng Nghymru yn dod â thua £15 miliwn i economi'r wlad bob blwyddyn. Mae effaith COVID-19 a'r cyfyngiadau a osodir ar ddigwyddiadau wedi difrodi'r byd raliô yng Nghymru, ac wedi effeithio ar swyddi, busnesau, gyrfaedd ac hefyd wedi effeithio'n fawr ar gymunedau gwledig ledled Cymru sy'n elwa o 'dwristiaeth' raliô.

Goblygiadau'r cyfyngiadau presennol yw ei bod yn amhosibl i drefnwyr gynllunio ymlaen llaw ar gyfer 2021, ac felly gallai llawer yn rhagor o ddigwyddiadau, busnesau a swyddi gael eu colli yn barhaol.

Gwybodaeth Ychwanegol

Mae'r byd raliô wedi ymateb i effaith COVID-19, a chynhaliwyd digwyddiad treialu yn llwyddiannus yn Cumbria ym mis Awst. Roedd y digwyddiad hwn yn cynnwys cystadleuwyr a deithiodd o bob rhan o'r DU i gyrraedd y digwyddiad mewn coedwig breifat. Nid oedd y digwyddiad yn cynnwys gwylwyr, a dilynwyd y canllawiau cadw pellter cymdeithasol yn llym.

Cwblhawyd y gwaith gweinyddol cyn y digwyddiad yn electronig. Nid oedd dim rhyngweithio corfforol rhwng swyddogion y cwrs, y stiwardiaid, y timau amseru na'r cystadleuwyr, drwy ddefnyddio technoleg ddigidol.

Ni adroddwyd am ddim achosion o COVID-19 ers y digwyddiad, a rhoddwyd hwb i'r ardal leol (Penrith) wrth i ystafelloedd gwestyau gael eu gwerthu ac i fyrddau mewn bwytai gael eu harchebu.

Mae raliô yng Nghymru yn cael ei gynnal mewn rhannau gwledig ac anghysbell o'r wlad, hynny yw, ardaloedd fel Dolgellau, Pembre, y Trallwng, Conwy, Cwm-nedd a Llanfair-ym-Muallt. Gellir dilyn rheolau cadw pellter cymdeithasol a chynnal digwyddiadau raliô mewn modd sy'n cydymffurfio â rheolau COVID-19 hyd eithaf ein gallu.

Ar hyn o bryd, mae'n amhosibl trefnu raliau moduron yng Nghymru oherwydd y cyfyngiadau a osodwyd.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Wrecsam
- Gogledd Cymru

Yr Arglwydd Elis-Thomas AS/MS
Y Dirprwy Weinidog Diwylliant, Chwaraeon a Thwristiaeth
Deputy Minister for Culture, Sport and Tourism

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ein cyf/Our ref DET/02212/20

Janet Finch-Saunders AS
Cadeirydd
Pwyllgor Deisebau

Government.Committee.Business@gov.wales

23 Medi 2020

Annwyl Janet

Diolch am eich llythyr dyddiedig 4 Medi ynghylch deiseb P-05-1028.

Nid yw'r rheoliadau coronafeirws yn caniatáu dim mwy na 30 o bobl i ymgynnull yn yr awyr agored. Nid ydym eto yn y cyfnod ble y gallwn ganiatáu i grwpiau mwy na 30 o bobl i ymgasglu am fwriad penodol, megis i wyllo digwyddiad chwaraeon neu gyngerdd, oherwydd y risg y mae hyn yn ei olygu, anawsterau rheoli torfeydd, a chofnodi pwy sy'n bresennol. Fodd bynnat, ar 21 Awst, cyhoeddodd y Prif Wenidog y byddai'n teialu tri digwyddiad bach yn yr awyr agored o hyd at 100 o bobl, a fyddai'n cael ei dreialu yng Nghymru yn ystod y misoedd nesaf. Mae'r digwyddiadau, gan gynnwys rês geir ar Trac Môn ddydd Sul, 6 Medi, yn rhan o ddull fesul cam o ail-agor y diwydiant digwyddiadau. Mae copi o'r datganiad i'w weld [yma](#).

Bydd y treialon hyn, ochr yn ochr â'r hyn sy'n cael ei ddysgu o ddigwyddiadau sy'n cael eu profi mewn rhannau eraill o Brydain, yn llywio adolygiadau o'r rheoliadau yn y dyfodol. Mae swyddogion yn cydweithio'n agos ag eraill ledled y DU, gyda chymorth Grŵp Cydgysylltu Digwyddiadau y DU, i rannu gwybodaeth ac arferion gorau i lwyio'r broses adolygu ymhellach.

Yn gywir,

Yr Arglwydd Elis-Thomas AS/MS
Y Dirprwy Weinidog Diwylliant, Chwaraeon a Thwristiaeth
Deputy Minister for Culture, Sport and Tourism

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Dafydd.Elis-Thomas@llyw.cymru
Correspondence.Dafydd.Elis-Thomas@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Tudalen y pecyn 71

P-05-1028 Relax the excessive restrictions to allow motor sport rallies to take place in Wales, Correspondence – Petitioner to Committee, 06.10.20

I think the main source of frustration that prompted the petition is that many other sports and pastimes are finding methods to re-engage back into the Welsh community – but motorsport in general has been virtually eliminated as a sport that people can be involved in. Welsh competitors are entering rallies in England and competing there where localised lockdowns don't apply.

We currently have a situation where rally events running in England are running as safely as possible, with the sport of rallying in particular having adapted new methods of running events to ensure minimal human contact.

Previously, the time keeping processes on rallies meant that competitor and marshals interacted, with time cards (used to keep track of event timing) being transferred by hand at different time controls.

The sport has eliminated that contact overnight since the pandemic began. Now, events use full electronic timing and results, and protocols have changed to allow competitors to remain in the vehicle, with marshals and timekeepers only present at time controls to help issues for safety reasons.

Please consider the following aspects of the current situation for a sport like rallying in Wales:

The sport takes place in solely rural areas. Events in England that have run since March have made them non-spectator – plus a limit on the number of people allowed to attend the event with each competing crew. This helps minimise the numbers of people present.

The Service Area (where the cars remain between competing on the special stages) are socially distanced – and mechanics and team personnel all wear masks. Social distancing is observed and a COVID-19 compliance officer monitors this at all times with regular inspections through the day, along with a briefing for all crews on the morning of the event.

The electronic timing and results processes mean that opportunities for direct contact have been removed.

Pre-event administrative checks (traditionally a face to face part of the process) are now all delivered electronically and confirmed before the event – again, reducing the need for people to congregate in an area. The event notice board is now electronic via an app or website – meaning (again), opportunities for people to congregate have been eradicated.

Pre-event car checks are now 'self-certified' – with a technical form completed prior to the event and socially distanced 'spot checks' by approved Motorsport UK authorised vehicle scrutineers completed at random on the day of the event to ensure compliance with the technical regulations.

Facilities for hand washing and hand sanitising are provided at each event for everyone to use.

It's hard to see how this can be better organised or safer in it's approach. The risk of transfer is managed and mitigated using this process. I compare this to something close to me that happened at the weekend. Wrexham AFC played a home game behind closed doors in the National League, but provided a live stream for fans to follow online. (Rallying would be doing the same for

spectators on events if they could run in Wales). However the public house attached to the ground, 'The Turf' sold tickets for fans to watch the game within the pub for the duration. There is absolutely no way that this was less than the 30 people as advertised – all within a close proximity of each other in a condensed area.

But.....this is safe – as it was allowed to happen. Did anyone police it? No. Are they selling tickets again for future live screening? Yes. Are we seriously suggesting that a congregation of people from anywhere within Wrexham is fine – but a professionally managed event in a rural area away from the populace is 'too high risk?'. Really?

Compare to a test rally event that is trying to be planned for late in 2020 here in North Wales, north of Llyn Brenig on private forestry land. An event that would be strictly organised, enforced and self policed to ensure compliance in a remote area. There is no evidence to suggest that holding a rally in a confined outdoor location (the current proposals for test events are based within private forests with limited competitor numbers) causes a higher risk. An event held in a private forest in August in Cumbria was run to these proposals above along with track and trace processes implemented for all crews. No cases of COVID were linked to the event, nor was the track and trace follow up procedure required.

Whilst I fully recognise that there are challenges in Wales with local lockdowns, the principle of just putting a blanket ban on all kinds of recreational activity like this is grossly disproportionate to the levels of risk. If we are to learn to live with this virus as is being suggested – the sport can do no more than put these procedures in place in order to minimise the risk and the spread of transfer. It's easy to argue that I expose myself to more risk handling fresh fruit and vegetables in the supermarket than I would by competing on a car rally run to the above rules. I genuinely believe the level of risk is higher in the supermarket.

For clarity, what we are hopeful off in the short term is the opportunity to run closed to the public, smaller form, one day rallies run to the above protocols. These would be events held entirely within one venue (be that tarmac or forestry) where access can be strictly policed, regulated and monitored by the sport's governance body, Motorsport UK who have supported this principle. However, the only way to make such an event financially viable is to relax the restrictive number of a maximum of 30 people attending in total. If an exemption can be made for the National League, Welsh Premier League – I see no reason why a superbly organised sport like motorsport cannot be considered in this vein.

I thank you for the opportunity to hear my thoughts. As the Managing Director of Rally4Wales Contracts Limited, I run the company that repairs forest roads after rally use on the NRW estate. My role as founder and MD is entirely voluntary along with my co-directors. We have a full time female Ops Manager, plus all our sub-contractors are civil engineering companies based in rural Denbighshire, Llanwrst and Brecon. Those businesses, like ours, are struggling to survive financially, even with the financial support received on a grant basis from Welsh Government which we are thankful of.

The biggest frustration is that planning ahead for 2021 is nigh on impossible and there is a real risk that a business like R4W will fold. Events hopeful of running in February-May seem powerless to try and progress their event with so much uncertainty in place. Whilst we appreciate that it is a real challenge for Welsh Government to manage the pandemic – we also recognise that as an 'amateur' sport – we are one of the most highly regulated and professional sports when it comes to managing events. The risk assessments, method statements and safety principles that are in place for Wales

Rally GB (at World Rally Championship level) are replicated exactly on all small events in Wales – meaning safety is always of the highest priority for crews, organisers, volunteers and spectators.

We desperately need an opportunity to run small scale events in a safe and controlled environment to try and support the motorsport industry in Wales – be that small race events at Pembrey, rally events held entirely within the Epynt Ranges, or events in public or private forestry land that are non-spectator and professionally run to the above guidelines. Without any hope of this changing in the short to medium term future, there will be countless businesses that suffer the consequences and will not survive beyond the COVID restrictions regardless.

Diolch,

P-05-886 Stopio'r Llwybr Coch (coridor yr A55/A494)

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Linda Scott, ar ôl casglu cyfanswm o 1,275 lofnodion ar-lein a 134 ar bapur, sef cyfanswm o 1,409 o lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i dynnu ei chefnogaeth yn ôl i'r "Llwybr Coch" (Gwella Coridor Glannau Dyfrdwy yr A55/A494/A548) am y rhesymau a ganlyn:

- 1) Mae adeiladu'r ffordd newydd drwy goetir hynafol, ac ar draws tir amaethyddol, yn groes i Bolisi Cynllunio Cymru a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.
- 2) Bydd y cynlluniau a gyhoeddwyd yn ddiweddar ar gyfer Pont Dyfrdwy newydd ar yr A494, ehangu'r A494 a gwelliannau eraill, yn gwella traffig Glannau Dyfrdwy heb fod angen y 'Llwybr Coch'.
- 3) Nid oedd y costau a ddefnyddiwyd i gyfiawnhau dewis y "Llwybr Coch" yn cyfrif am y gwaith angenrheidiol i wella Pont Sir y Fflint. Nid yw hyn ychwaith yn cynnwys ychwanegu lôn araf ar bwynt tagfeydd difrifol ar yr A55, sef y bryn allan o Laneurgain tuag at Dreffynnon. Bydd adeiladu'r Llwybr Coch yn gwaethygu'r pwyntiau hyn. Mae'r amcangyfrif annigonol o'r costau yn awgrymu nad oes modd dweud bod y ffordd arfaethedig yn cynnig gwerth am arian. At hynny, nid yw'r costau'n cynnwys y gwelliannau arfaethedig i'r A494 (a amlinellir yn 2).
- 4) Roedd dewis y Llwybr Coch yn seiliedig ar arolygon traffig anghynrychioliadol.
- 5) Wrth ystyried y Llwybr Coch, methodd Llywodraeth Cymru ag ymgynghori'n ddigonol â thrigolion ardaloedd y Fflint a Laneurgain er gwaetha'r effaith sylweddol bosibl ar eu cymunedau. Er gwaetha'r ffaith y byddai'r ffordd newydd yn costio dros chwarter biliwn o bunnoedd, mae'n debygol o arwain at fwy o dagfeydd traffig yn y cymunedau hyn.

6) Mae'r Panel Rhyngwladol ar Newid Hinsawdd wedi galw am weithredu brys i leihau allyriadau CO₂, gan ddweud mai dim ond 12 mlynedd sydd gennym ar ôl i achub hinsawdd y byd. Mae angen inni fuddsoddi ein hadnoddau cyfyngedig mewn trafndiaeth gynaliadwy fel rheilffyrdd.

Etholaeth a Rhanbarth y Senedd

- Delyn
- Gogledd Cymru

Yn rhinwedd paragraff(au) vi o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

P-05-886 Stop the Red Route A55 A494 corridor – Correspondence from the petitioner to the Committee, 24.09.20

Many thanks for your response and the opportunity to reply. Since we last communicated we have been made aware of the enclosed recently published WAG briefing on the proposed new road, by a local AS, which has provided us with new incites from which we have derived the following questions to the minister:

Question 1 (i)

On 13 December 2017, a new mandatory Transport Appraisal Guidance document was introduced (WelTAG2017). Just 78 days prior to that, on 26th September 2017, you announced that your preferred route was the Red Route.

The supplementary guidance to WelTAG 2017 says that, "When using WelTAG it is essential to comply with the duties set out in the Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015."

Instead, the consultation response to the Route Options says that, this decision was based on the 2008 WelTAG. This pre-dates very important pieces of legislation, including the Wellbeing of Future Generations Act 2015 and the Environment (Wales) Act 2016.

By taking the decision based on a version of the guidance from 2008, you failed to base that decision on an up-to-date and legally relevant framework, didn't you?

Question 1 (ii)

Similarly, by taking the decision based on the 2008 Framework, the decision was, in turn based on HM Treasury Green Book guidance dating from 2003.

You would agree, wouldn't you that the world has changed out of all recognition since then, so much so, that you had revised the WelTAG framework around the same time that the decision to support the Red Route was taken.

Your own WelTAG 2017 guidance requires "Schemes that are already being taken forward through the WelTAG 2008 should move over to WelTAG 2017 at an appropriate stage in their development".

No substantive or detailed design work has commenced nor spade put in the ground yet. Now would be an appropriate stage to assess the route against the principles set out in WelTAG 2017 wouldn't it?

Question 2

The Wales Transport Strategy has been commended for having a vision for a sustainable transport system for Wales. It will also be subject to plan stage Habitats Regulation Assessment and Strategic Environmental Assessment.

It would make sense, wouldn't it, for such a major and expensive piece of road infrastructure to be part of the broader transport for Wales strategy, which is (i) subject to the rigours of plan stage Habitats Regulations Assessment and Strategic Environmental Assessment and (ii) focused on delivering a more sustainable Wales?

Question 3

The Active Travel (Wales) Act 2013 requires Ministers to take account of and enhance Active Travel in the creation of new highways and alteration of existing highways. What specific Active Travel provisions are included in the Red Route budget to provide active travel enhancement linking the populations in Flint, Oakenholt, Connah's Quay and Shotton (population, 39,000) to the adjacent strategic economic growth area, Deeside Industrial Park (9000 jobs) over the Flintshire Bridge?

I should point out that the circulation of the this briefing 'behind the backs' of the petitioners has caused some annoyance, particularly amongst amongst those who stand to lose their homes and livelihoods! However we must stress that we realise that this is not the fault of the committee to whom we are very grateful in affording us the opportunity to be heard on this important matter.

A55/A494/A548 Corridor Sir y Fflint
Nodyn briffio i randdeiliaid a diweddariad prosiect
Hydref 2020

A55/A494/A548 Flintshire Corridor
Stakeholder briefing note and project update
Autumn 2020

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Tudalen y pecyn 95

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Yn y Cynllun Cyllid Trafnidiaeth Cenedlaethol a gyhoeddwyd ym mis Gorffennaf 2015, datganodd Llywodraeth Cymru y byddem yn datblygu cynllun i wneud gwelliannau i goridau yr A55/A494/A548 yn Sir y Fflint, sy'n cael mwy o draffig na y cynlluniwyd ar ei gyfer hynny'n arwain at dagfeydd cyson.

Yn mis Medi 2017, fe gyhoeddodd ni yr opsiwn a ffeirir i fynd i'r afael â'r problemau hyn, wedi ystyried yn llawn agweddau technegol, cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol y cynllun ac wedi gwrandao ar yr ymatebion i'r ggyngoriad.

Fel rhan o'n rhaglen i gyflawni'r cynllun, mae angen i ni gynnal amryw o arolygon a chasglu data dros y misoedd nesaf i archwilio sut yn union y gellir pennu trywydd a chynllunio'r ffordd newydd mewn modd a fydd yn lleihau effaith y gwelliannau ar drigolion lleol, y dirwedd, ansawdd yr aer a bioamrywiaeth.

Amcan y nodyn briffio hwn yw ateb rhai o'r cwestiynau a all fod gennych am y cynllun a'r arolygon sydd i ddod.

The Welsh Government stated in the National Transport Finance Plan published in July 2015 that we would develop a scheme for improvements to the A55/A494/A548 Flintshire Corridor, which experiences more traffic than it was designed for, resulting in regular congestion.

In September 2017, we announced our preferred option to address these problems, having taken full account of the technical, social, economic and environmental aspects of the scheme and after listening to consultation responses.

As part of our programme to deliver the scheme we need to conduct a range of surveys and data gathering over the coming months to examine how exactly the new road can be routed and designed in a way that will minimise the impact of the improvements on local residents, the landscape, air quality and biodiversity.

This briefing note aims to answer some of the questions you may have about the scheme and the forthcoming surveys.

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Cefndir a chyd-destun polisi

Background and policy context

Nod Llywodraeth Cymru yw creu cenedl fwy llewyrchus a chyfartal. Rydym wedi ymrwymo i weithio'n rhanbarthol er mwyn helpu i gyflawni hyn ac mae potensial enfawr i weld twf economaidd yng Ngogledd Cymru.

Mae system drafnidiaeth integredig fodern, aml-ddull, o ansawdd uchel, yn griddiol i gyflawni'r potensial hwnnw, ynghyd â chyrraedd ein hamcanion o'n cynaliadwyedd a newid hinsawdd.

Yn 2017, amlinellodd Llywodraeth Cymru ein gweledigaeth ar gyfer y Metro yng Ngogledd Cymru. Mewn partneriaeth â Thrafnidiaeth Cymru a Chyngor Sir y Fflint, mae system trafndiaeth werdd yn cael ei chyflwyno yng Nglannau Deeside, un o'r ardaloedd cyflogaeth pwysicaf yng Nghymru. Bydd hyn yn cynhyrchu gwelliannau i rwydweithiau a gwasanaethau trafndiaeth gyhoeddus ynghyd â chyflwyno a gwella llwybrau teithio llesol.

Fodd bynnag, ni all trafndiaeth gyhoeddus ar ei phen ei hun ddelio â'r galw presennol heb sôn am daclo'r tagfeydd pellach a ddisgwylir gan y twf mewn traffig yn y dyfodol.

Yn gyffredinol mae'r Coridor A55/A494/A548 Sir y Fflint islaw safonau dylunio modern. Mae gan rai o'r cyffyrdd slipffyrdd nad ydynt yn cydymffurfio â'r safonau presennol ar gyfer symud cerbydau yn ddiogel wrth gyrraedd a gadael yr A55 a'r A494.

The Welsh Government is striving for a more prosperous and equal nation. We are committed to working regionally to help achieve this and there is huge potential to deliver economic growth in North Wales.

A modern, high quality, multi-modal, integrated transport system is fundamental to achieving that potential, along with achieving our sustainability and climate change objectives.

In 2017, the Welsh Government set out our vision for the Metro in North Wales. In partnership with Transport for Wales and Flintshire County Council, a green transport system is being delivered in Deeside, one of the most important employment areas in Wales. This will include improvements to public transport networks and services as well as the introduction and enhancement of active travel paths.

However, public transport on its own cannot deal with current demand let alone tackle the further congestion expected from future growth in traffic.

The A55/A494/A548 Flintshire Corridor is generally below modern design standards, with some of the junctions having slip roads that do not comply with current standards for safe vehicle manoeuvring when entering and leaving the A55 and A494.

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Cefndir a chyd-destun polisi (par...) Background and policy context (cont...)

Dechreuodd y cam o roi cynllun ar waith i fynd i'r afael â'r problemau hyn ym mis Hydref 2020. Ers hynny, aseswyd coridor y ffordd drwy ddilyn y drefn Arweiniad ar Arfarnu Trafnidiaeth Cymru (WelTAG). Hyd yma cwblhawyd Camau 1 a 2 y Cynllunio a'r Arfarnu.

Adwyd dau opsiwn, Coch a Glas, fel y rhai mwyaf addas i fynd i'r afael â'r problemau ac fel rhan o Gam 2 Arfarniad WelTAG, buom yn ymgynghori ar y opsiynau hyn yng Ngwanwyn 2017, ynghyd ag opsiwn Gwneud Dim, lle gaddai'r isadeiledd presennol yn cael ei gadw fel y mae.

Yn dilyn ystyriaeth ofalus o'r holl astudiaethau a'r ymatebion i'r ymgynghoriad, ghoeddwyd ym mis Medi 2017 mai'r llwybr Coch oedd yr opsiwn a ffeirir.

The planning stage for a scheme to address these problems started in October 2010. Since then, the route corridor has been assessed using the Welsh Transport Planning Appraisal Guidance (WelTAG) procedure. The Planning and Appraisal Stages 1 and 2 have been completed to date.

Two options, Red and Blue, were identified as being most suitable for addressing the problems and as part of WelTAG Appraisal Stage 2, we consulted on these options in Spring 2017, along with a Do Nothing option, where the existing infrastructure would just be maintained as normal.

Following careful consideration of all studies and consultation responses, the Red route was announced as the preferred option in September 2017.

Tudalen 98
o'r
rheol
y
pwy
98

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Golwg sydyn ar gynllun Coridor Sir y Fflint The Flintshire Corridor scheme at a glance

Mae cynllun Coridor Sir y Fflint yn rhan annatod o Fetro Gogledd Cymru a bydd yn:

- gwella gallu, dibynadwyedd ac amseroedd teithio
- gwella diogelwch
- gwella cysylltiadau busnes
- gwella mynediad rhwng ardaloedd preswyl a lleoliadau gwaith
- gostwng allyriadau carbon a lleihau'r effeithiau andwyol ar yr amgylchedd dynol ar hyd y ffyrdd presennol
- gwneud defnydd mwy effeithiol o'r isadeiledd trafnidiaeth sy'n bodoli'n barod
- cynnig cyfleoedd am well mynediad at drafnidiaeth gyhoeddus
- cynnig cyfleoedd am ddulliau trafnidiaeth difodur a theithio llesol

Tudalen y pecyn 99

The Flintshire Corridor scheme is an integral part of the North Wales Metro and will:

- improve capacity, reliability and journey times
- improve safety
- improve connections for businesses
- improve access between residential areas and places of employment
- reduce carbon emissions and minimise adverse impacts on the human environment along the existing roads
- make more efficient use of the existing transport infrastructure
- provide opportunities for improved access to public transport
- provide opportunities for non-motorised modes of transport and active travel

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Mae'r llwybr a ffefrir yn cynnwys:

- Cerbyttffordd ddeuol dwy lôn newydd sy'n 13km o hyd yn cysylltu Cyffordd Llaneurgain yr A55-A5119 (Cyffordd 33) â'r A494 a'r A550 i'r gogledd o Gyffordd Parkway Glannau Dyfrdwy, drwy Gyfnewidfa Celstryn a Phont Sir y Fflint Cyfuniad o wella'r ffordd bresennol, aliniad newydd a darn newydd o gerbyttffordd Lle i fwy o gerbydau ar hyd yr A548 bresennol Addasu a gwella cyffyrdd Darn newydd o ffordd rhwng yr A548 (yng Nghelstryn) a'r A55 (yn Llaneurgain)

Tudalen y pecyn 100

The preferred route comprises:

- A new 13km two-lane dual carriageway, linking the A55-A5119 Northtop Junction (Junction 33) with the A494 and A550 north of Deeside Parkway Junction, via Kelsterton Interchange and the Flintshire Bridge
- A combination of improvement to the existing road, new alignment and a new length of highway
- Increased capacity along the existing A548
- Modifications and improvements to junctions
- A new section of road between the A548 (at Kelsterton) and the A55 (at Northtop)

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ble'r ydym ni nawr Where we are now

Ar hyn o bryd rydym ar Gam Allweddol 3. Yn ystod y cam hwn bydd y llwybr a ffeirir yn cael ei ddatblygu mewn mwy o fanylder a bydd arfarniadau amgylcheddol, traffig ac economaidd pellach yn cael eu gwneud. Mae Llywodraeth Cymru wedi penodi'r cwmni rheolaeth fasnachol a syrfewyr meintiau siartredig, Corderoy, gyda chymorth Capita yn gynghorwyr technegol, i'n cynorthwyo i reoli cyflawni'r cynllun hwn.

Mae Corderoy wedi datblygu strategaeth gaffael i gyflawni'r cam nesaf. Fel rhan o'r strategaeth honno, caiff partner dylunio ei benodi yn gynnar yn 2021 i ddatblygu'r llwybr cyffredinol a drafodwyd yng Ngham Allweddol 2 yn gynniig manwl y gellir ei adeiladu.

Bydd y broses ddylunio gychwynnol hon yn ystyried yr holl faterion amgylcheddol a pheirianyddol yn fwy manwl a bydd yn ceisio taclo rhai o'r materion ychwanegol a godwyd yn ystod yr ymgynghoriad yn 2017. Er enghraifft, yn dilyn yr ymgynghoriad, mae'r Gweinidog Economi, Trafnidiaeth a Gogledd Cymru wedi cytuno i adolygu cyflwyno lôn ddringo ychwanegol ar yr A55, tua'r gorllewin o Gyffordd 33 yn Llaneurgain i Wasanaethau Helygain. Gwneir hyn drwy gomisiwn ar wahân gan Asiant Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru (NMWTRA).

Un rhan allweddol o waith y tîm dylunio fydd ystyried yr ecoleg a'r bioamrywiaeth ar hyd y llwybr, ynghyd â nodweddion daearegol. Mae angen i ni felly gynnal ystod o arolygon yn 2020 i gasglu data tymhorol pwysig fel sail i ddylunio'r cynllun yn sensitif.

We are currently at Key Stage 3. During this stage the preferred route will be developed in further detail and further environmental, traffic and economic appraisals will be undertaken. The Welsh Government has appointed chartered quantity surveyors and commercial management practice Corderoy, supported by Capita as technical advisors, to assist us to manage the delivery of the scheme.

The team at Corderoy has developed a procurement strategy to deliver the next phase. As part of that strategy, a design partner will be appointed in early 2021 to develop the general route discussed at Key Stage 2 into a detailed, buildable proposal.

This preliminary design process will consider all the environmental and engineering issues in more detail and look to address some of the additional matters raised during the consultation in 2017. For example, following the consultation, the Minister for Economy, Transport and North Wales has agreed to review the introduction of an additional climbing lane on the A55, westbound from Junction 33 at Northop to Halkyn Services. This is being undertaken by a separate commission by North and Mid Wales Trunk Road Agent (NMWTRA).

A key part of the design team's work will be to consider the ecology and biodiversity along the route, along with geological characteristics. We therefore need to conduct a range of surveys during 2020 to gather important seasonal data to inform the sensitive design of the scheme.

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Arolygon a'n hymrwymiad i dirfeddianwyr Surveys and our commitment to landowners

Bydd ein tîm o Capita, yn gweithio ochr yn ochr ag Ymgynghoriaeth Gwynedd Consultancy (YGC), yn cynnal arolygon ecolegol er mwyn adnabod rhywogaethau a chynefinoedd pwysig a warchodir a all gael eu heffeithio ar hyd y llwybr a ffefrir yng nghynllun Coridor Sir y Fflint. Mae rhai o'r rhywogaethau a'r cynefinoedd hyn yn cael eu hamddiffyn hefyd o dan gyfraith y DU a chyfraith ryngwladol.

Defnyddir yr wybodaeth o ganlyniadau'r arolwg i ddylunio cynllun lle mae'r effeithiau ar fioamrywiaeth yr ardal yn cael eu lleihau neu eu hosgoi i'r ffordd. Bydd yr arolygon hefyd yn rhoi gwybodaeth ar welliannau amgylcheddol addas y gellid eu gweithredu fel rhan o'r cynllun.

I ddechrau, dim ond archwiliadau amgylcheddol cychwynnol fydd yn digwydd, gyda nifer bychan o ecolegwyr yn cerdded dros y tir heb darfu arno er mwyn adnabod llefydd posibl y mae angen eu harolygu ymhellach.

Yn ystod Hydref 2020 byddwn yn cysylltu â thirfeddianwyr i ddechrau trafodaeth am gael mynediad ar eu tir i wneud yr arolygon hyn. Drwy weithio'n agos gyda thirfeddianwyr a'u tenantiaid, byddwn mewn gwell sefyllfa i drefnu unrhyw waith gan gadw'r amharu arnyn nhw i'r lleiaf posibl.

Gwneir pob ymdrech bosibl i osgoi unrhyw ddifrod a bydd tarfu'n cael ei gadw i'r lleiafswm. Ond, yn yr achosion prin yr achosir unrhyw ddifrod a/neu darfu gan y gwaith arolygu, gall iawndal fod yn daladwy ac mae hyn yn cynnwys ffioedd asiant rhesymol sy'n gysylltiedig â hawliadau o'r fath.

Our team from Capita, working alongside Ymgynghoriaeth Gwynedd Consultancy (YGC), will be undertaking ecological surveys in order to identify important and protected species and habitats that may be impacted along the preferred route of the Flintshire Corridor scheme. Some of these species and habitats are also protected under UK and international law.

The information from the survey results will be used to design a scheme where impacts on the biodiversity of the area are minimised or avoided where possible. The surveys will also provide information on appropriate environmental enhancements that could be implemented as part of the scheme.

In the first instance the surveys will involve preliminary environmental investigations only, with a small number of ecologists carrying out a non-invasive walkover of the land to identify potential areas of further survey.

During Autumn 2020 we will be contacting landowners to start a dialogue about gaining access to their land for these surveys. By working closely with landowners and their tenants we will be in a better position to arrange any work in a manner that causes the least amount of disruption to them.

Every possible effort will be made to avoid any damage and any disturbance will be kept to a minimum. However, in the rare occurrence that any damage and/or disturbance is caused by the survey work, compensation may be payable and this includes reasonable agents' fees relating to such claims.

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Casglu gwybodaeth a Covid-19 Information gathering and Covid-19

I fod yn ofalus ac ystyried iechyd y cyhoedd, bu'n rhaid i ni aildrefnu'n rhaglen er mwyn osgoi cynnal unrhyw arolygon yn hanner cyntaf 2020. Rydym bellach yn gwbl hyderus y gallwn gomisiynu a gwneud y gwaith arolygu mewn modd sy'n ddiogel i'r staff i gyd a'r gymuned leol.

Bydd pob un o'r gweithwyr yn gweithio yn unol â'r canllawiau a gyhoeddwyd o dan reoliad 7A o Reoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Cymru) 2020 ("Rheoliadau Coronafeirws") a byddant yn cymryd pob cam mesymol i gadw pellter cymdeithasol priodol rhwng y rheiny sydd yn y gweithle ar bob adeg.

Rydym hefyd wedi newid ein dull cyfathrebu. Fel arfer byddai'n swyddogion yn partneriaid cyflawni prosiect yn ceisio cwrdd â chi wyneb yn wyneb, ond yn absenoldeb hynny rydym yn anfon y nodyn briffio hwn ac yn croesawu unrhyw geisiadau am gyfarfodydd dilynol ar y ffôn neu'n rhithiol, neu adborth mewn unrhyw ffurf.

In the interest of caution towards public safety, we rearranged our programme in order to avoid conducting any surveys in the first half of 2020. We are now fully confident that we can commission and carry out the survey work in a manner that is safe for all personnel and the local community.

All personnel will be working in accordance with the guidance issued under regulation 7A of the Health Protection (Coronavirus Restrictions) (Wales) Regulations 2020 (the "Coronavirus Regulations") and will take all reasonable measures to maintain an appropriate social distance between those in the workplace at all times.

We have also amended our communications activity. Whereas our officers and project delivery partners would usually aim to meet with you to provide a face-to-face briefing, we are sending you this briefing note and welcome any requests for follow-up phone or virtual meetings, or feedback in any format.

Y camau nesaf Next steps

Mae'n bwysig i ni ein bod yn datblygu gwelliannau Coridor Sir y Fflint mewn trafodaeth agos â'r cymunedau lleol a'r rhanddeiliaid fel y gallwn gyflwyno'r buddiannau economaidd cysylltiedig yn y ffordd fwyaf priodol.

Fyddwn yn cynnal digwyddiadau gwybodaeth i'r cyhoedd pan fyddwn wedi rhodi partner dylunio a phan fydd hi'n addas ac yn ddiogel i ni wneud hynny, fel y gallwn gyfarfod y bobl leol, esbonio mwy am ein cynnydd hyd yma a gwrrando ar unrhyw wybodaeth neu syniadau y gall fod gennych a allai'n helpu ni a'n partner dylunio i ddatblygu'r llwybr a ffefrir ymhellach.

Trosolenn y pecyn 104

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

It is important to us that we develop the Flintshire Corridor improvements in close dialogue with local communities and stakeholders so that we can deliver the associated economic benefits in the most appropriate way.

We will be holding public information events when we have a design partner on board and when it is appropriate and safe to do so, where we can meet local people, explain more about our progress to date and listen to any information or ideas you may have that could help us and our design partner develop the preferred route further.

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Mae mwy o wybodaeth, yn cynnwys lluniau o'r prosiect ac adroddiadau manwl am y cynllun hyd yma, ar gael ar wefan ein prosiect:

<https://llyw.cymru/a55-a494-a548-coridor-sir-y-fflint-trosolwg>

Os oes gennych unrhyw ymholiadau am gynnwys y nodyn hwn neu am y cynllun yn gyffredinol, byddwn yn hapus iawn i drafod ymhellach gyda chi. Yn y cyntaf, cysylltwch â:

Dwynwen Williams

Rheolwr Rhanddeiliaid, Corderoy

dwynwen.williams@corderoy.com | 07593 970803

Cysylltiadau pwysig eraill er gwybodaeth yw:

Sas Fernando

Peiriannydd Prosiect, Seilwaith yr Economi, Llywodraeth Cymru

[sasanka.fernando@gov.wales](mailto:sanka.fernando@gov.wales)

Gary Mayo

Rheolwr Prosiect, Corderoy

gary.mayo@corderoy.com

Post: RHADBOST, Llywodraeth Cymru, Sarn Mynach,
Cyffordd Llandudno, Conwy LL31 9RZ

More information, including project visuals and detailed reports on the scheme to date, are available on our project website:

<https://gov.wales/a55-a494-a548-flintshire-corridor-overview>

If you have any enquiries about the contents of this note or about the scheme in general, we would be very happy to discuss further with you. In the first instance please contact:

Dwynwen Williams

Stakeholder Manager, Corderoy

dwynwen.williams@corderoy.com | 07593 970803

Other important contacts for your reference are:

Sas Fernando

Project Engineer, Economic Infrastructure, Welsh Government

[sasanka.fernando@gov.wales](mailto:sanka.fernando@gov.wales)

Gary Mayo

Project Manager, Corderoy

gary.mayo@corderoy.com

Post: FREEPOST, Welsh Government, Sarn Mynach,
Llandudno Junction, Conwy LL31 9RZ

Eitem 4.1

P-05-1022 Dilyn Llywodraeth yr Alban a dysgu hanes LGBTQ Cymru ym mhob ysgol yng Nghymru

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Natalie Bowen, ar ôl casglu cyfanswm o 116 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Fel rhywun a dreuliodd ei hieuenctid yng nghysgod Adran 28, mae prinder addysg LGBTQ+ yn yr ysgolion wedi effeithio ar fy mywyd cyfan. Mae'n annerbyniol i'r genhedlaeth nesaf o bobl LGBTQ+ dreulio'u hieuenctid hwythau yn yr un modd. Mae gan Gymru hanes LGBTQ+ cyfoethog ac amrywiol ac rydym yn credu y gellid creu amgylchedd mwy diogel a mwy goddefgar i bawb pe bai'n cael ei ddysgu mewn ysgolion.

Gwybodaeth Ychwanegol

Norena Shopland yw'r hanesydd LGBTQ mwyaf blaenllaw yn y byd. Mae ganddi fwy na digon o wybodaeth i fedru cynorthwyo'r llywodraeth yn y cyswllt hwn.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Rhondda
- Canol De Cymru

Addysgu hanes LHDT

Y Pwyllgor Deisebau | 13 Hydref 2020
Petitions Committee | 13 October 2020

Cyfeirnod: RS20/13898

Rhif y ddeiseb: P-05-1022

Teitl y ddeiseb: Dilyn Llywodraeth yr Alban a dysgu hanes LHDT Cymru ym mhob ysgol yng Nghymru.

Geiriad y ddeiseb: Fel rhywun a dreuliodd ei hieuenctid yng nghysgod Adran 28, mae prinder addysg LHDT+ yn yr ysgolion wedi effeithio ar fy mywyd cyfan. Mae'n annerbyniol i'r genhedlaeth nesaf o bobl LHDT+ dreulio'u hieuenctid hwythau yn yr un modd. Mae gan Gymru hanes LHDT+ cyfoethog ac amrywiol ac rydym yn credu y gellid creu amgylchedd mwy diogel a mwy goddefgar i bawb.

1. Cefndir

1.1. Y cwricwlwm cyfredol

Mae Cwricwlwm Cenedlaethol presennol Cymru yn cynnwys y pynciau craidd a phynciau sylfaen a nodir yn Neddf Addysg 2002. Y pynciau craidd yng Nghyfnodau Allweddol 2 a 3 yw mathemateg, Saesneg, gwyddoniaeth a Chymraeg mewn ysgolion Cymraeg. Mae hanes yn **bwnc sylfaen yn y cwricwlwm cenedlaethol**. Mae **Rhaglen Astudio Hanes** (PDF 155KB) (Ionawr 2008) Llywodraeth Cymru yn nodi'r gofynion presennol ar gyfer hanes yng Nghyfnodau Allweddol 2 a 3. Y tu hwnt i Gyfnod Allweddol 3, mae CBAC wedi cyhoeddi manylebau ar gyfer hanes ar lefel **TGAU a Safon UG/Safon Uwch**. Cyflwynwyd y rhain i'w haddysgu gyntaf yn 2017 a 2015 yn y drefn honno.

Mae darparu Addysg Bersonol a Chymdeithasol yn ofyniad statudol yn y cwricwlwm sylfaenol, ond yr ysgol sydd i benderfynu beth yw'r cynnwys. Mae'r fframwaith anstadudol, sef y **Fframwaith addysg bersonol a chymdeithasol ar gyfer dysgwyr 7 i 19 oed yng Nghymru** (2008) yn awgrymu dulliau i'w defnyddio, a deilliannau dysgu. Mae hyn yn cynnwys y dylid rhoi cyfle i ddysgwyr yng Nghyfnod Allweddol 4 ddeall yr amrywiaeth o agweddau, cydberthnasoedd ac ymddygiadau rhywiol sy'n bod mewn cymdeithas.

Rhaid i ysgolion cynradd ddarparu addysg rhyw fel y'i cynhwysir yn y cwricwlwm cenedlaethol yng Nghymru, (er enghraifft yn y gorchymyn pwnc gwyddoniaeth), ond nid yw'n ofynnol i ysgolion cynradd ddarparu addysg rhyw fel rhan o'r cwricwlwm sylfaenol. Mewn ysgolion uwchradd, a lleoliadau addysgol eraill sy'n darparu ar gyfer dysgwyr o oedran ysgol uwchradd, rhaid i'r cwricwlwm sylfaenol gynnwys darpariaeth ar gyfer addysg rhyw ar gyfer pob disgybl cofrestredig. Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ganllawiau, sef **Addysg rhyw a pherthnasoedd mewn ysgolion** yn 2010.

1.1.a. Y cwricwlwm newydd

Yn amodol ar fod y Senedd yn pasio'r ddeddfwriaeth, cyflwynir y Cwricwlwm newydd i Gymru ar gyfer plant 3-16 oed ym mhob ysgol a gynhelir, a phob lleoliad meithrin a ariennir yn gyhoeddus, yn raddol o fis Medi 2022 ymlaen. Cyflwynwyd **Bil Cwricwlwm ac Asesu (Cymru)** i'r Senedd ar 6 Gorffennaf 2020. Mae'r Bil yn nodi beth yw pedwar diben y cwricwlwm:

- Galluogi disgyblion a phlant i ddatblygu yn ddysgwyr galluog ac uchelgeisiol, sy'n barod i ddysgu drwy gydol eu hoes;
- Galluogi disgyblion a phlant i ddatblygu yn gyfranwyr mentrus a chreadigol, sy'n barod i chwarae rhan lawn mewn bywyd a gwaith;

- Galluogi disgyblion a phlant i ddatblygu yn ddinasyddion egwyddorol a gwybodus i Gymru a'r byd;
- Galluogi disgyblion a phlant i ddatblygu yn unigolion iach a hyderus, sy'n barod i fyw bywydau boddhaus fel aelodau gwerthfawr o'r gymdeithas.

Mae Llywodraeth Cymru wedi pwysleisio y bydd y Cwricwlwm newydd i Gymru **wedi'i seilio ar ddibenion yn hytrach na chynnwys**. Nid yw cynnwys dysgu penodol yn cael ei nodi yn yr un modd ag o dan y cwricwlwm cenedlaethol presennol.

Mae'r Bil yn nodi chwe Maes Dysgu a Phrofiad ar gyfer y cwricwlwm newydd a'r elfennau gorfodol ynddynt. Dyma'r Meysydd Dysgu a Phrofiad:

- Y Celfyddydau Mynegiannol
- Iechyd a Lles
- Y Dyniaethau
- Ieithoedd, Llythrennedd a Chyfathrebu
- Mathemateg a Rhifedd
- Gwyddoniaeth a Thechnoleg.

Yr elfennau gorfodol o fewn y Meysydd Dysgu a Phrofiad fydd: Saesneg, Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb; Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg a Chymraeg

Caiff hanes ei addysgu ym **Meysydd Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau**. Mae Maes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau hefyd yn cynnwys daearyddiaeth, addysg grefyddol, astudiaethau busnes ac astudiaethau cymdeithasol. Nid yw'r cwricwlwm newydd yn rhagnodol ac nid yw'n cynnwys rhestr o bynciau y mae'n rhaid i bob ysgol eu haddysgu.

Mae'r Bil yn darparu 'Cod yr Hyn sy'n Bwysig' i nodi cysyniadau allweddol dysgu a phrofiad ym mhob un o'r Meysydd Dysgu a Phrofiad (gan gynnwys y Dyniaethau) a bydd yn rhaid i gwricwla ysgolion gwmpasu pob un o'r cysyniadau hyn. Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi 'Datganiadau o'r Hyn sy'n Bwysig' yn **nogfennaeth y Cwricwlwm i Gymru**. Bwriad hyn yw darparu'r 'dull cenedlaethol' a fydd, **yn ôl y Gweinidog Addysg**, yn sicrhau cysondeb i ddysgwyr.

Cyhoeddwyd y **canllawiau statudol dros dro ar Faes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau**, ym mis Ionawr 2020.

1.2. Addysg cydberthynas a rhywioldeb

Yn dilyn adolygiad y **Panel Arbenigol, o dan gadeiryddiaeth yr Athro Emma Renold**, cyhoeddodd y **Gweinidog yn 2018** fod y gofyniad cyfredol i addysgu addysg rhyw mewn ysgolion uwchradd yn cael ei ymestyn i ysgolion cynradd ond y bydd hyn yn 'briodol i'w hoedran' ac o dan y ffocws diwygiedig ar 'Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb'.

Ymgynghorodd Llywodraeth Cymru **ym mis Chwefror 2019** ar ganllawiau drafft i ysgolion ar ddarparu Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb.

Mae'r canllawiau drafft yn nodi:

Mae Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb gynhwysol yn cydnabod pwysigrwydd amrywiaeth a gwahaniaeth ar draws amrediad o hunaniaethau sy'n gysylltiedig â chydberthnasau, rhyw, rhywedd a rhywioldeb a bod yr amrywiaeth honno yn ffynhonnell cryfder ac yn greiddiol i gymdeithas gydlynol, deg a chyfiawn.

2. Y sefyllfa yn yr Alban

Y Cwricwlwm Rhagoriaeth (CfE) yw'r cwricwlwm cenedlaethol yn yr Alban a gaiff ei ddefnyddio o'r feithrinfa i'r ysgol uwchradd. Cafodd ei roi ar waith yn 2010. Mae'n debyg o ran dyluniad i'r cwricwlwm newydd yng Nghymru yn yr ystyr ei fod wedi'i seilio ar ddibenion yn hytrach na chynnwys. Bwriad y Cwricwlwm Rhagoriaeth yw meithrin pedwar gallu ym mhob person ifanc:

- dysgwyr llwyddiannus
- unigolion hyderus
- dinasyddion cyfrifol
- cyfranwyr effeithiol

Mae cydberthynas, iechyd rhywiol a bod yn rhiant yn rhan o'r **Maes cwricwlwm Iechyd a Lles**.

Ar 19 Ebrill 2017, sefydlodd Llywodraeth yr Alban y Gweithgor Addysg Gynhwysol LHDT. Cyhoeddwyd **Adroddiad y Grŵp** ar 8 Tachwedd 2018. Yn gynwysedig yn argymhellion y Grŵp oedd y dylai Llywodraeth yr Alban ddatblygu canllawiau cenedlaethol sy'n nodi'n glir y disgwyliadau o ran addysg gynhwysol LHDT. Roeddent hefyd yn argymhell y dylid diweddarau'r **Canllaw Statudol ar ddarparu addysg cydberthynas, iechyd rhywiol a bod yn rhiant mewn ysgolion** a gyhoeddwyd yn 2014, er mwyn defnyddio dull seiliedig ar 'ganlyniadau thematig'. Bydd y canlyniadau'n ymdrin â themâu amrywiol sy'n ymwneud â chydaddoldeb a chynhwysiant LHDT, gan gynnwys:

- Deall terminoleg a hunaniaethau LHDT ;
- Sylwadau gan bobl LHDT am gydberthnasoedd mewn ffyrdd sy'n ceisio sicrhau dealltwriaeth a chydaddoldeb;
- Cydnabod a deall homoffobia, biffobia, a thrawsffobia yn yr ysgol a'u heffaith ar gymdeithas ehangach;

- Mynd i'r afael â homoffobia, biffobia, a thrawsffobia o fewn yr ysgol a'u heffaith ar y gymdeithas yn ehangach;
- Deall rhagfarn mewn perthynas â'r gymuned LHDT ac ymwybyddiaeth o hanes mudiadau cydraddoldeb LHDT; a
- Dealltwriaeth o barch, preifatrwydd a chydsyniad.

Derbyniodd **Llywodraeth yr Alban yr holl argymhellion**. Caiff holl ysgolion y wladwriaeth eu cefnogi i ddysgu cydraddoldeb a chynhwysiant LHDT ar draws gwahanol grwpiau oedran a phynciau, wedi'u grwpio o dan themâu amrywiol. Y nod yw cyflawni'r argymhellion hyn erbyn diwedd mis Mawrth 2021.

3. Y sefyllfa yn Lloegr:

Yn Lloegr, o fis Medi 2020, mae Addysg Cydberthynas yn orfodol ym mhob ysgol gynradd; mae Addysg Cydberthynas a Rhyw yn orfodol ym mhob ysgol uwchradd, ac mae Addysg Iechyd yn orfodol ym mhob ysgol a ariennir gan y wladwriaeth. Oherwydd yr aflonyddwch a achoswyd gan y pandemig COVID-19, er y daeth y darpariaethau cyfreithiol i rym ar 1 Medi 2020, **gall ysgolion oedi cyn cyflwyno'r gofynion newydd tan haf 2021** os nad ydyn nhw'n barod i ddechrau dysgu'r pynciau diwygiedig.

Dywed **canllawiau** yr Adran Addysg (Mehfin 2019) bod ysgolion yn rhydd i benderfynu sut y maent yn mynd i'r afael â chynnwys penodol LHDT, ond maent yn disgwyl:

all pupils to have been taught LGBT content at a timely point

Ac hefyd:

At the point at which schools consider it appropriate to teach their pupils about LGBT, they should ensure that this content is fully integrated into their programmes of study for this area of the curriculum rather than delivered as a standalone unit or lesson.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Ein cyf/Our ref: KW/05197/20

Janet Finch-Saunders AS
Cadeirydd
Pwyllgor Deisebau Senedd Cymru
Tŷ Hywel
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1NA

deisebau@senedd.cymru

14 Medi 2020

Annwyl Janet,

Diolch am eich gohebiaeth, dyddiedig 4 Medi, ynghylch Deiseb P-05-1022 i ddilyn Senedd yr Alban ac addysgu hanes LGBTQ yn holl ysgolion Cymru.

Mae'n bwysig bod y broses ddysgu yn gynhwysol, sy'n tynnu ar brofiadau, safbwyntiau a threftadaeth ddiwylliannol Cymru heddiw. Mae hanes Cymru yn amrywiol, ac yn cynnwys hanesion amrywiol a chyfoethog y cymunedau, yr hiliau, y crefyddau a'r unigolion lawer yn ein gwlad.

Fel y gwyddoch, ym mis Ionawr 2020 lanswyd y fersiwn gyntaf o'r cwricwlwm newydd i Gymru. Bydd y cwricwlwm ar gael i'w addysgu am y tro cyntaf ym mis Medi 2022. Yn ganolog i'r cwricwlwm newydd mae'r pedwar diben, sy'n amlinellu'r hyn rydym yn anelu ato wrth addysgu pob plentyn a pherson ifanc. Mae'r pedwar diben hwn, sydd yn benodol yn cefnogi dysgwyr i dyfu'n "ddinasyddion egwyddorol, gwybodus yng Nghymru a'r byd" yn rhan o fframwaith statudol Cwricwlwm i Gymru. Tanio brwdfrydedd dysgwyr a balchder ynddynt eu hunain, yn eu cymunedau ac yn eu gwlad yw un o brif amcanion y pedwar diben. Yn y cwricwlwm newydd, bydd dysgwyr yn ymchwilio i gyd-destunau lleol, cenedlaethol a byd-eang pob agwedd ar ddysgu, a byddant yn dysgu sut i wneud y cysylltiadau a datblygu dealltwriaeth o fewn cymdeithas amrywiol.

Yn ganolog i weledigaeth Cwricwlwm i Gymru mae caniatáu'r hyblygrwydd i athrawon benderfynu pa bynciau ac adnoddau sy'n gweddu orau i'w dysgwyr, ac mae'r fframwaith yn annog ysgolion i greu eu gweledigaeth eu hunain ar gyfer eu dysgwyr o fewn cyd-destun y pedwar diben a'r dysgu a ddiffinnir ar lefel genedlaethol. Er nad yw canllawiau'r cwricwlwm yn cynnwys rhestr hir o bynciau unigol, maent yn nodi'r hyn y dylai ysgolion ei ystyried wrth gynllunio eu cwricwlwm a'r disgygliadau cyffredinol gan ddysgwyr.

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Kirsty.Williams@llyw.cymru
Correspondence.Kirsty.Williams@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Mae'r Bil Cwricwlwm ac Aseu yn cynnig bod yn rhaid i gwricwlwm pob ysgol ei gwneud yn bosibl i ddysgwyr symud yn eu blaen i gyflawni'r dibenion hyn. Mae canllawiau Cwricwlwm i Gymru yn rhan o Fframwaith Cwricwlwm i Gymru (y Fframwaith). Penderfynir ar y Fframwaith ar lefel genedlaethol ac mae'n cynnwys gofynion y cwricwlwm, a amlinellir mewn deddfwriaeth, ac ystod o ganllawiau ategol.

Mae fframwaith Cwricwlwm i Gymru yn cynnwys elfennau gorfodol, gan gynnwys datganiadau o'r hyn sy'n bwysig ym mhob Maes Dysgu a Phrofiad. Un o'r datganiadau ynghylch yr hyn sy'n bwysig i faes Dyniaethau, sy'n cynnwys Hanes, yw " Bydd dysgwyr yn ystyried sut mae lleoedd, cymunedau a chymdeithasau yn datblygu dros amser, gan brofi parhad a newid sydd wedi effeithio ar eu bywydau eu hunain a bywydau pobl eraill, ac sy'n parhau i effeithio arnynt. Bydd hyn yn helpu dysgwyr i feithrin dealltwriaeth o achosion, canlyniadau ac arwyddocâd y newidiadau a'r rhyngberthnasau sydd wedi llywio cymdeithasau ar wahanol lefelau.

Un arall o ddatganiadau yr hyn sy'n bwysig ar gyfer Dyniaethau yw "Mae dinasyddion gwybodus, hunanymwybodol yn mynd i'r afael â'r heriau a'r cyfleoedd sy'n wynebu dynoliaeth, ac yn gallu cymryd camau ystyrlon ac egwyddorol". Mae'r elfen hon o'r Maes yn annog dysgwyr i ymchwilio i gysyniadau, gan gynnwys dinasyddiaeth, awdurdod a llywodraethiant, rhyng-gysylltiad, cyfiawnder a chydaddoldeb, menter, hawliau, a chyfrifoldeb a gweithredu cymdeithasol.

Mae canllawiau '[Cynllunio Eich Cwricwlwm](#)', a gyhoeddwyd i gefnogi ysgolion wrth weithredu fframwaith Cwricwlwm i Gymru, yn esbonio nad endid unfurf yw Cymru, yn fwy nag unrhyw gymdeithas arall, ond ei bod yn cwmpasu ystod o werthoedd, safbwyntiau, diwylliannau a hanesion sy'n cynnwys pawb sy'n byw yng Nghymru. Mae'r canllawiau hefyd yn nodi'n glir y dylai dysgu "g."

Dylai dysgwyr gael eu trwytho yn yr hunaniaethau, y tirweddau a'r hanesion sy'n dod ynghyd i greu eu cynefin. Bydd hyn nid yn unig yn caniatáu iddynt ddatblygu ymwybyddiaeth gref o'u hunaniaeth eu hunain ac o fodlonrwydd yn hynny, ond cânt ddatblygu dealltwriaeth o hunaniaethau eraill a chysylltu â phobl, lleoedd a hanesion mewn rhannau eraill o Gymru ac ar draws y byd. Mae'r canllawiau yn nodi'n glir mor bwysig yw sicrhau bod dysgu yn rhywbeth cynhwysol, sy'n tynnu ar brofiadau, safbwyntiau a threftadaeth ddiwylliannol y Gymru gyfoes.

Mae hawliau dynol, tegwch ac amrywiaeth yn themâu trawsbynciol a ddylai fod yn rhan annatod o feysydd dysgu ar draws y cwricwlwm. Mae'r canllawiau ar [themâu trawsbynciol](#) o fewn y cwricwlwm yn esbonio sut y dylai fod gan ysgolion ac ymarferwyr fethodoleg ar gyfer cynllunio cwricwlwm sy'n cynnwys, lle bo'n briodol, gyfleoedd i ddysgwyr ystyried cyd-destunau lleol, cenedlaethol a rhyngwladol a datblygu dealltwriaeth o addysg cydberthynas a rhywioldeb, addysg am hawliau dynol ac amrywiaeth, a phrofiadau ym maes gyrfaoedd a gwaith.

Mae diogelu ein holl bobl ifanc a'u cefnogi i lywio drwy faes cymhleth Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn hollbwysig. Dyma pam ein bod yn gwneud Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn ofniad statudol yn y cwricwlwm newydd. O fewn y cwricwlwm newydd, mae cynwysoldeb yn egwyddor allweddol sy'n sail i'n gweledigaeth ar gyfer y pwnc. Bydd dysgwyr hefyd yn dod i ddealltwriaeth ehangach o rywioldeb sy'n cynnwys dysgwyr LGBTQ+ yn llawn, a materion ehangach megis hawliau, tegwch a pharchu amrywiaeth sy'n tynnu ar bob Maes Dysgu a Phrofiad, gan gynnwys Dyniaethau.

Yn gynharach eleni, sefydlais Weithgor Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb i gytuno ar y pynciau y dylid rhoi sylw iddynt mewn ysgolion ac i gyflunio'r canllawiau manwl i gefnogi'r

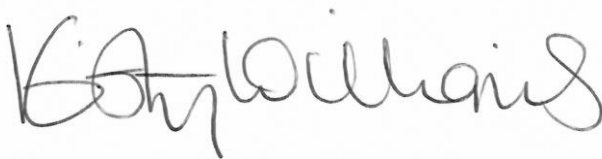
broses ddysgu. Rôl y grŵp yw mynd ati i ddatblygu canllawiau ar gyfer Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb, a datblygu dealltwriaeth gyffredin o'r cwricwlwm newydd.

Un o'r themâu craidd y bydd y Gweithgor Cymunedau, Cyfraniadau a Chynefin: Profiadau pobl dduon ac Asiaidd a lleiafrifoedd ethnig a'r cwricwlwm newydd, yn ymchwilio iddynt yw egwyddor Cynefin. Mae egwyddor Cynefin i'w weld o fewn fframwaith a chanllawiau [Cwricwlwm i Gymru](#). Fe'i diffinnir fel y lle rydym yn perthyn iddo – nid dim ond y lle daearyddol, mae hefyd yn cynnwys y gwahanol hanesion, y diwylliannau, yr elfennau cymdeithasol, yr iaith a'r gymuned. Disgrifir Cynefin fel “*y man y teimlwn ein bod yn perthyn iddo, lle mae'r bobl a'r dirwedd o'n cwmpas yn gyfarwydd, a lle mae'r golygfeydd a'r seiniau yn gysurus o hawdd eu hadnabod. Nid dim ond man yn yr ystyr ffisegol neu ddaearyddol ydyw, serch hynny. Dyma'r lleoliad hanesyddol, diwylliannol a chymdeithasol sydd wedi ffurfio ac sy'n parhau i ffurfio'r gymuned sy'n trigo yno.*”

Bydd hyn yn wahanol i bob unigolyn, ac wrth gwrs rhaid iddo gynnwys yr hanes LGBTQ+, sy'n hanfodol i bob dysgwr, gan ei fod yn gyfle dysgu o fewn Cwricwlwm i Gymru sy'n ystyrlon ac y gellir ei adnabod, a bydd yn helpu i feithrin mewn dysgwyr ymwybyddiaeth o le ac ymwybyddiaeth o berthyn. Bydd cysylltiad agos rhwng gwaith y Grŵp ac adolygiad Estyn o hanes Cymru, a chaiff ei gyflawni fesul cam. Bydd y cam cyntaf yn canolbwyntio ar adolygu'r adnoddau sydd ar gael ar hyn o bryd i athrawon ac arferion da, a bydd yr ail gam yn canolbwyntio ar adolygu dysgu proffesiynol sy'n ymwneud â chymunedau pobl dduon ac Asiaidd a lleiafrifoedd ethnig. Bydd y dull graddol hwn yn caniatáu inni fwydo i mewn i'r broses addysgu yn y flwyddyn academaidd i ddod, cyn y bydd y Grŵp gobeithio mewn sefyllfa i gyflwyno argymhellion allweddol imi erbyn diwedd Rhagfyr.

Er mwyn gweithredu'r cwricwlwm newydd yn effeithiol, a gwireddu'r weledigaeth a rannwn, mae'n hollbwysig bod ein hysgolion yn cael y gefnogaeth, y ddealltwriaeth a'r adnoddau sydd eu hangen arnynt. Byddwn felly yn gweithio gydag ymarferwyr i gomisiynu adnoddau newydd a fydd yn cyfeirio at ddigwyddiadau a phynciau allweddol yn hanesion Cymru a'r byd. Caiff y gwaith hwn ei lywio hefyd gan ganlyniadau'r adolygiad sydd ar y gweill o hanes Cymru, a fydd yn ystyried yn llawn hanes, hunaniaeth a diwylliant Cymru a'r cyd-destun ehangach.

Yn gywir

Kirsty Williams AS/MS
Y Gweinidog Addysg
Minister for Education

P-05-1022 To follow the Scottish Parliament and have LGBTQ Welsh history taught in all Welsh schools, Correspondence – Petitioner to Committee, 05.10.20

We as a team have reviewed the attached document. We feel it covers off most points. However, we believe that to truly be inclusive in our education we must have a historical context taught as well as LGBTQ+ education. Some of the biggest things to happen in LGBTQ+ history happened in Wales. From the Ladies of Llangollen being the first documented "lesbians" to the Welsh coalminers travelling to London to join protests against section 28 etc.. there is a rich history of Welsh LGBTQ+ history which needs to be taught. It would help any relationship led educate to bring historical context to it. We will be happy to discuss further or answer any specific questions via email. Please let me know if this is a virtual debate or if our team can attend.

Diolch.

P-05-1023 Cyllid gan Lywodraeth Cymru ar gyfer biniau ailgylchu a chasglu deunyddiau i'w hailgylchu ym mhob lleoliad addysg yng Nghymru

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Kathryn Davids, ar ôl casglu cyfanswm o 81 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Ar hyn o bryd, mae cynghorau yng Nghymru yn codi tâl ar ysgolion i gasglu gwastraff i'w ailgylchu. O gofio bod eu cyllid blynyddol yn gyfyngedig, mae'n anodd i ysgolion dalu'r gost hon. O ganlyniad, mae llawer iawn o wastraff i'w ailgylchu yn mynd i safleoedd tirlenwi gan nad oes gan ysgolion finiau ailgylchu ac nid yw'r Cyngor yn trefnu i gasglu'r gwastraff hwn.

Ym mis Ebrill 2019, penderfynodd Llywodraeth Cymru ddatgan argyfwng hinsawdd ond, er hynny, nid yw athrawon a dysgwyr yn gallu cyfrannu at leihau eu hallyriadau carbon lle maent yn gweithio neu'n dysgu. Bydd llawer o athrawon yn cymryd deunyddiau o'u hystafelloedd dosbarth i'w hailgylchu gartref, neu bydd Clybiau Eco mewn ysgolion yn casglu gwastraff, ond mae angen cysondeb yn genedlaethol, fel bod ailgylchu'n dod yn arfer gartref ac yn yr ysgol.

Rwy'n galw ar Lywodraeth Cymru i ddarparu cyllid i ganiatáu i hyn ddigwydd ar hyd a lled y wlad, i ddangos ei bod yn cadw at ei harwyddair, sef ein bod yn wlad fach ag uchelgais fawr.

Gwybodaeth Ychwanegol

Mae'n baradocs llwyr ein bod yn dysgu disgyblion i fyw'n fwy cynaliadwy a bod yn fwy ymwybodol o'r amgylchedd, ond yn yr union leoedd maen nhw'n dysgu am y materion hyn, ni allant roi'r hyn y maent yn ei ddysgu ar waith.

Nod cwricwlwm Dyfodol Llwyddiannus yw creu ddinasyddion egwyddorol, gwybodus yng Nghymru a'r byd. Dylai fod yn bosibl i bob ysgol ailgylchu

deunyddiau fel rhan o fod yn ddinesydd egwyddorol, yn enwedig mewn gwlad sy'n ail yn y byd am ailgylchu gwastraff cartref.

Rhaid i ailgylchu ym mhob ysgol fod yn rhan annatod o nod Llywodraeth Cymru i fod yn wlad ddiwasttraff erbyn 2050 a rhaid iddynt fod yn rhan o Gynllun Carbon Isel Cymru.

Rhaid gwneud mwy na dim ond hyrwyddo cyfrifoldeb personol a rhaid galluogi a grymuso ein pobl ifanc i weithredu a gwneud dewisiadau er gwell a rhaid i addysgwyr a phawb sy'n gweithio mewn ysgolion fedru gweithredu'n unol â'r negeseuon y maent yn eu cyflwyno i bobl ifanc.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Pontypridd
- Canol De Cymru

Rhif y ddeiseb: P-05-1023

Teitl y ddeiseb: Cyllid gan Lywodraeth Cymru ar gyfer biniau ailgylchu a chasglu deunyddiau i'w hailgylchu ym mhob lleoliad addysg yng Nghymru

Geiriad y ddeiseb:

Ar hyn o bryd, mae cynghorau yng Nghymru yn codi tâl ar ysgolion i gasglu gwastraff i'w ailgylchu. O gofio bod eu cyllid blynyddol yn gyfyngedig, mae'n anodd i ysgolion dalu'r gost hon. O ganlyniad, mae llawer iawn o wastraff i'w ailgylchu yn mynd i safleoedd tirlenwi gan nad oes gan ysgolion finiau ailgylchu ac nid yw'r Cyngor yn trefnu i gasglu'r gwastraff hwn.

Ym mis Ebrill 2019, penderfynodd Llywodraeth Cymru ddatgan argyfwng hinsawdd ond, er hynny, nid yw athrawon a dysgwyr yn gallu cyfrannu at leihau eu hallyriadau carbon lle maent yn gweithio neu'n dysgu. Bydd llawer o athrawon yn cymryd deunyddiau o'u hystafelloedd dosbarth i'w hailgylchu gartref, neu bydd Clybiau Eco mewn ysgolion yn casglu gwastraff, ond mae angen cysondeb yn genedlaethol, fel bod ailgylchu'n dod yn arfer gartref ac yn yr ysgol.

Rwy'n galw ar Lywodraeth Cymru i ddarparu cyllid i ganiatáu i hyn ddigwydd ar hyd a lled y wlad, i ddangos ei bod yn cadw at ei harwyddair, sef ein bod yn wlad fach ag uchelgais fawr.

Mae'n baradocs llwyr ein bod yn dysgu disgyblion i fyw'n fwy cynaliadwy a bod yn fwy ymwybodol o'r amgylchedd, ond yn yr union leoedd maen nhw'n dysgu am y materion hyn, ni allant roi'r hyn y maent yn ei ddysgu ar waith.

Nod cwricwlwm Dyfodol Llwyddiannus yw creu ddinasyddion egwyddorol, gwybodus yng Nghymru a'r byd. Dylai fod yn bosibl i bob ysgol ailgylchu deunyddiau fel rhan o fod yn ddinesydd egwyddorol, yn enwedig mewn gwlad sy'n ail yn y byd am ailgylchu gwastraff cartref.

Rhaid i ailgylchu ym mhob ysgol fod yn rhan annatod o nod Llywodraeth Cymru i fod yn wlad ddiwastraff erbyn 2050 a rhaid iddynt fod yn rhan o Gynllun Carbon Isel Cymru.

Rhaid gwneud mwy na dim ond hyrwyddo cyfrifoldeb personol a rhaid galluogi a grymuso ein pobl ifanc i weithredu a gwneud dewisiadau er gwell a rhaid i addysgwyr a phawb sy'n gweithio mewn ysgolion fedru gweithredu'n unol â'r negeseuon y maent yn eu cyflwyno i bobl ifanc.

1. Y cefndir

O dan Reoliadau Gwastraff a Reolir (Cymru a Lloegr) 2012 mae gan awdurdodau lleol y pŵer i godi tâl am gasglu a gwaredu gwastraff o eiddo annomestig. Mae adeiladau o'r fath yn cynnwys prifysgolion, ysgolion a sefydliadau addysgol eraill. **Felly, penderfyniad awdurdodau lleol yw p'un a ddylid codi tâl am gasglu a gwaredu gwastraff o ysgolion.** Yr ysgolion sydd i benderfynu a ydynt yn dewis caffael eu gwasanaethau casglu gwastraff gan yr awdurdod lleol neu gan ddarparwr masnachol.

Cyn rheoliadau 2012, roedd yn ofynnol i bob awdurdod lleol gasglu gwastraff o'r manau hyn pan ofynnwyd amdano, ond ni ellid ond codi tâl am gasglu gwastraff, nid ei waredu. Daeth y newidiadau i rym yn dilyn ymgyngoriad ar y cyd ar y rheoliadau blaenorol ar gyfer gwastraff a reolir ym mis Tachwedd 2010 gan Adran Bwyd, yr Amgylchedd a Materion Gwledig y DU (DEFRA) a Llywodraeth Cynulliad Cymru ar y pryd. Roedd y cynigion yn galluogi awdurdodau lleol i godi tâl ar sefydliadau a restrir o dan Atodlen 2 o Reoliadau Gwastraff a Reolir 1992, am gasglu a gwaredu gwastraff, ac roedd hynny'n cynnwys ysgolion. Cafodd yr ymateb ar y cyd i'r ymgynghoriad gan y llywodraethau ei gyhoeddi ym mis Mawrth 2012. Roedd yn datgan:

...our proposals to allow local authorities the power to charge educational establishments for their waste disposal received near unanimous support from respondents. As a result, we intend to legislate to treat educational establishments as commercial waste.

2. Camau gweithredu Llywodraeth Cymru

Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei strategaeth Tuag at Ddyfodol Diwasttraff ym mis Mehefin 2010. Roedd y strategaeth yn nodi'r dull y byddai Llywodraeth Cymru yn ei gymryd i gyrraedd ei tharged o sicrhau Cymru ddi-wasttraff erbyn 2050. Yn ddiweddar, ymgynghorodd Llywodraeth Cymru ar ei strategaeth economi gylchol newydd, Mwy nag Ailgylchu. Fodd bynnag, nid yw'r naill strategaeth na'r llall yn mynd i'r afael yn benodol â chasglu deunyddiau ailgylchu (neu wasttraff) gan ysgolion a sefydliadau addysgol eraill.

Ym mis Ebrill 2019, lansiodd y Dirprwy Weinidog Tai a Llywodraeth Leol, Hannah Blythyn AS, Gronfa Economi Gylchol gwerth £6.5 miliwn i awdurdodau lleol a chyrrff a ariennir yn gyhoeddus yng Nghymru. O dan y cynllun hwn, cynigiwyd grantiau o hyd at £500,000 i gyrff a ariennir yn gyhoeddus i addasu eu prosesau ac i drosglwyddo i economi gylchol. Mae llythyr y Gweinidog yn nodi:

Hyd yn hyn, mae £3.7 miliwn o'r arian hwn wedi'i ddyrannu i 34 o brosiectau. Derbyniwyd cyfanswm o 91 cais ar gyfer ail rownd y Gronfa Economi Gylchol, gan gynnwys ceisiadau gan amrywiol ysgolion a phrifysgolion. Mae'r buddion a welwyd ar draws y 34 prosiect sydd wedi elwa hyd yma yn cynnwys; cyfraddau ailgylchu gwell; gwell ansawdd ailgylchu; llai o blastigau untro; arbedion refeniw i awdurdodau lleol yn sgil effeithlonrwydd; ac felly roedd llai o gerbydau ar y lôn yn lleihau allyriadau carbon a llygrydd.

Dywed y Gweinidog fod y ddeiseb yn tynnu sylw at gostau ailgylchu a lle mae'r costau hynny'n syrthio. Cyfeiria'r Gweinidog at waith y mae Llywodraeth Cymru yn ei wneud ar hyn o bryd ar Gyfrifoldeb Estynedig y Cynhyrchydd fel rhan o Fil yr Amgylchedd 2019-21 ar lefel y DU. Nod Cyfrifoldeb Estynedig y Cynhyrchydd yw sicrhau bod cynhyrchwyr yn ysgwyddo cost gwaredu cynhyrchion y maent yn eu rhoi ar y farchnad, yn unol â'r egwyddor mai'r "llygrwr sy'n talu". Bydd cynllun Cyfrifoldeb Estynedig y Cynhyrchydd yn gwneud cynhyrchwyr yn gyfrifol am y costau net llawn ar gyfer eu gweithgareddau rheoli gwastraff unwaith y bydd y deunydd pacio wedi'i ddefnyddio. Mae mwy o wybodaeth am Gyfrifoldeb Estynedig y Cynhyrchydd mewn erthygl ddiweddar ar flog Ymchwil y Senedd ar Fil Amgylchedd y DU. Mae'r llythyr yn nodi y bwriedir cynnal ymgynghoriad ar ddyluniad manwl y cynllun yn 2021.

3. Camau gweithredu gan Senedd Cymru

Nid yw mater casglu gwastraff a deunyddiau ailgylchu o ysgolion wedi cael ei drafod yn y Senedd.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu

diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Eich cyf/Your ref P-05-1023
Ein cyf/Our ref HB/00583/20

Janet Finch-Saunders MS
Cadeirydd, y Pwyllgor Deisebau

24 Medi 2020

Annwyl Janet Finch-Saunders AS,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 4 Medi ynghylch ailgylchu mewn lleoliadau addysg yng Nghymru. Ein nod yw symud at economi gylchol yng Nghymru, lle'r ydym yn ceisio osgoi gwastraff ac yn defnyddio pethau gyhyd â phosibl. Mae'n rhan bwysig o'r camau gweithredu sydd eu hangen yng nghyd-destun newid hinsawdd ac yn cyflwyno llawer o gyfleoedd newydd fel rhan o'r symudiad at economi carbon isel.

Fel Llywodraeth, rydym yn gweithio i ddefnyddio'r dull sydd wedi bod yn llwyddiannus iawn i ailgylchu gwastraff cartref yng Nghymru ar gyfer gwastraff annomestig, gan gynnwys y deunydd a gynhyrchir mewn ysgolion. Y nod yw ailgylchu mwy o ddeunyddiau o fusnesau a sefydliadau annomestig eraill, nid yn unig i sicrhau budd amgylcheddol allweddol ond hefyd i wella ansawdd y deunyddiau sydd ar gael ac i sicrhau nad yw'r deunyddiau sy'n gallu cael eu hailgylchu yn cael eu gwastraffu.

Er mwyn cefnogi ysgolion a chyrff eraill a ariennir yn gyhoeddus i baratoi, lanswyd Cronfa'r Economi Gylchol werth £6.5miliwn ar gyfer awdurdodau lleol a chyrff a ariennir yn gyhoeddus ochr yn ochr ag ymgynghoriad ar Strategaeth yr Economi Gylchol, Mwy nag Ailgylchu, ym mis Rhagfyr 2019 i gefnogi hyn a chamau eraill o fewn y strategaeth. Mae canlyniadau'r ymgynghoriad hwn i'w gweld ar-lein yn <https://llyw.cymru/strategaeth-economi-gylchol>.

Mae grantiau hyd at £500,000 wedi'u cynnig i gydnabod pwysigrwydd cefnogi cyrff a ariennir yn gyhoeddus megis ysgolion a phrifysgolion i addasu eu prosesau ac i drosglwyddo i economi gylchol er mwyn ysgogi mwy o ailgylchu a datgarboneiddio.

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Hannah.Blythyn@llyw.cymru
Correspondence.Hannah.Blythyn@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

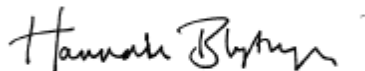
Yn ystod y cyntaf o ddwy rownd, daeth 82 o geisiadau i law a oedd yn gyfanswm o £12miliwn ac a oedd yn cynrychioli amrywiaeth o brosiectau gan ystod eang o sefydliadau gan gynnwys awdurdodau lleol, prifysgolion, ysgolion, colegau a'r GIG. Mae £3.7miliwn wedi'i ddyrannu hyd yma i 34 o brosiectau. Mae cyfanswm o 91 o geisiadau wedi dod i law ar gyfer ail rownd Cronfa'r Economi Gylchol, gan gynnwys ceisiadau oddi wrth sawl ysgol a phrifysgol. Mae'r manteision a wireddwyd ar draws y 34 o brosiectau a gefnogwyd hyd yma yn cynnwys; cyfraddau ailgylchu gwell; deunydd eildro o ansawdd gwell; llai o blastigion untro; arbedion effeithlonrwydd refeniw ar gyfer awdurdodau lleol; a llai o symudiadau gan gerbydau sy'n arwain at lai o allyriadau carbon a llygryddion.

Mae'r ddeiseb yn hoelio sylw ar gostau ailgylchu a'r manau hynny lle y mae llai o gostau. Ar hyn o bryd, rydym yn gweithio mewn partneriaeth â llywodraethau eraill yn y DU i gyflwyno Cynllun Cyfrifoldeb Estynedig Cynhyrchwyr (EPR). Mae'r Cynlluniau hyn yn sicrhau bod cynhyrchwyr yn ysgwyddo costau gwaredu'r cynhyrchion y maen nhw'n eu rhoi ar y farchnad. Mae hyn yn unol â'r egwyddor 'y llygrwr sy'n talu'.

Bydd y cynllun yn gwneud cynhyrchwyr sy'n gosod pecynnau ar y farchnad yn gyfrifol am dalu'r costau net llawn sy'n gysylltiedig â rheoli gwastraff ar ôl i'r pecynnau gael eu defnyddio.

Bydd hyn yn talu am gostau casglu a thrin pecynnau a chostau clirio pecynnau sydd wedi'u taflu'n sbwriel neu eu tipio'n anghyfreithlon. Yn ogystal â hyn, bydd y ffioedd sy'n cael eu talu gan gynhyrchwyr yn cael eu llunio i'w hysgogi i ddylunio pecynnau sy'n hawdd eu hailgylchu. Ar hyn o bryd yn y DU, amcangyfrifir bod cynhyrchwyr yn talu tua 10% o'r costau cyffredinol sy'n gysylltiedig ag ailgylchu eu pecynnau. Bydd cynigion EPR yn newid hyn i 100% ac mae ymgynghoriad ar ddyluniad manwl y cynllun wedi'i gynllunio ar gyfer y flwyddyn nesaf.

Yn gywir,

Hannah Blythyn AS/MS

Y Dirprwy Weinidog Tai a Llywodraeth Leol
Deputy Minister for Housing and Local Government

P-05-1023 Welsh Government funding for recycling bins and collections in all education settings in Wales, Correspondence – Petitioner to Committee, 04.10.20

- What are your thoughts on the attached document?

I found this very informative. It is fantastic to hear that there has been some progress and funding made available towards Wales' aim to become a circular economy. It is also pleasing to hear that the emphasis will be placed on the producers to cover the costs of recycling their packaging.

- Does it adequately address the issues that you raised?

This does address the issues I raised in my petition.

- Do you have further questions in response?

Was the uptake for the Circular Economy Fund as you'd hoped?

Will the funding increase to roll out the Circular Economy Fund to more institutions?

(34 projects is a small fraction of the over 1,500 schools there are in Wales)

- Is there anything additional that you would like the Committee to know at this stage, either in response to this document or as an update to the Committee?

No

Eitem 4.3

P-05-1026 Deiseb i wahardd maglu bywyd gwyllt i'w defnyddio yn y fasnach ffwr

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan 'National Anti Snaring Campaign', ar ôl casglu cyfanswm o 2,481 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Er y cafodd ffermio ffwr ei wahardd yn y DU yn 2000, mae maglu ffwr yn parhau i fod yn gyfreithlon yn achos rhai anifeiliaid gwyllt fel llwynogod, cwningod a mincod.

Rydym yn ymgyrchu i gau'r bwlch hwn i atal dioddefaint i fwy o anifeiliaid yn y maglau barbaraidd hyn, a chael eu lladd mewn ffordd greulon a'u blingo am eu crwyn.

Rydym yn gofyn am ddileu'r arfer o ddal anifeiliaid gwyllt mewn maglau i'w defnyddio yn y fasnach ffwr, a bod yr awdurdodau priodol yn cefnogi'r gyfraith ac yn monitro'r sefyllfa'n ofalus.

Gwybodaeth Ychwanegol

Crëwyd y ddeiseb hon mewn ymateb i achos diweddar a welwyd o faglwr ffwr yng Nghymru yn gwbl agored a bwriadol yn maglu llwynogod, yn eu curo i farwolaeth ac yn eu blingo er mwyn gwerthu eu crwyn yn y fasnach ffwr dramor.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- De Clwyd
- Gogledd Cymru

P-05-1026 Deiseb i wahardd maglu bywyd gwyllt i'w defnyddio yn y fasnach ffwr

Y Pwyllgor Deisebau | 13 Hydref 2020
Petitions Committee | 13 October 2020

Cyfeirnod: RS20/13589-1

Rhif y ddeiseb: P-05-1026

Teitl y ddeiseb: Deiseb i wahardd maglu bywyd gwyllt i'w defnyddio yn y fasnach ffwr

Geiriad y ddeiseb: Er y cafodd ffermio ffwr ei wahardd yn y DU yn 2000, mae maglu ffwr yn parhau i fod yn gyfreithlon yn achos rhai anifeiliaid gwyllt fel llwynogod, cwningod a mincod.

Rydym yn ymgyrchu i gau'r bwllch hwn i atal dioddefaint i fwy o anifeiliaid yn y maglau barbaraid hyn, a chael eu lladd mewn ffordd greulon a'u blingo am eu crwyn.

Rydym yn gofyn am ddileu'r arfer o ddal anifeiliaid gwyllt mewn maglau i'w defnyddio yn y fasnach ffwr, a bod yr awdurdodau priodol yn cefnogi'r gyfraith ac yn monitro'r sefyllfa'n ofalus.

1. Cefndir

Defnyddio maglau

Mae defnyddio maglau yn golygu maglu a rhwystro anifail, yn aml cyn iddo gael ei ladd. Fe'i defnyddir yn bennaf yn y DU gan ffermwyr a rheolwyr tir eraill i reoli bywyd gwyllt fel llwynogod, cwingod, llygod mawr, gwiwerod llwyd a minc. Mae hefyd yn cael ei ddefnyddio'n gyfreithlon gan rai i ddal bywyd gwyllt am ei ffwr.

O dan *Ddeddf Bywyd Gwyllt a Chefn Gwlad 1981*, mae'n drosedd:

- gosod magl gloi mewn ffordd y bwriadwyd iddi achosi anaf corfforol i unrhyw anifail gwyllt;
- lladd neu gymryd unrhyw anifail gwyllt gan ddefnyddio magl gloi;
- gosod magl (neu declyn arall) mewn modd y bwriadwyd iddo achosi anaf corfforol i unrhyw anifail a restrir yn Atodlen 6 i'r Ddeddf, er enghraifft moch daear;
- lladd neu gymryd unrhyw anifail a restrir yn Atodlen 6 i'r Ddeddf gan ddefnyddio magl;
- gosod magl ac yna methu ag archwilio'r fagl honno (neu sicrhau bod rhywun arall yn ei harchwilio) o leiaf unwaith bob dydd;
- gosod unrhyw fath o fagl oni bai eu bod yn 'berson awdurdodedig' o dan y Ddeddf (hynny yw, perchennog neu feddiannydd y tir lle y gosodir y fagl, unrhyw berson a awdurdodir gan berchennog neu feddiannydd y tir, neu berson a awdurdodir yn ysgrifenedig gan yr awdurdod lleol ar gyfer yr ardal; a
- meddu ar fagl at ddibenion cyflawni unrhyw un o'r tramgwyddau uchod.

Mae adran 11(4) o *Ddeddf Bywyd Gwyllt a Chefn Gwlad 1981* yn rhoi pwerau cyfyngedig i Weinidogion Cymru ddiwygio'r modd y caiff defnydd o faglau ei reoleiddio ond dim ond at y diben o gydymffurfio â rhwymedigaeth ryngwladol. Byddai angen newidiadau i ddeddfwriaeth sylfaenol er mwyn gwneud unrhyw ddiwygiadau eraill.

O dan Adran 9 o *Ddeddf Lles Anifeiliaid 2006*, mae'n rhaid i unigolion gymryd camau rhesymol i sicrhau bod anghenion lles pob anifail o dan ei reolaeth yn cael eu diwallu, ac amddiffyn yr anifail rhag poen a dioddefaint.

Mae Adran 14 o *Ddeddf Lles Anifeiliaid 2006* yn gwneud darpariaeth i Weinidogion Cymru gyhoeddi codau ymarfer. Yn 2015, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru y *Cod ar yr arfer orau wrth ddefnyddio maglau i reoli cadnoid* (y sonnir amdano isod o dan 'camau gweithredu gan Lywodraeth Cymru').

Mae [Deddf Ceirw 1991](#) yn gwahardd defnyddio maglau i ddal, lladd neu achosi niwed corfforol i geirw (Adran 4).

Mae [Deddf Diogelu Mamaliaid Gwyllt 1996](#) yn gwahardd gweithredoedd treisgar gyda'r bwriad o beri dioddefaint diangen i famaliaid gwyllt (Adran 1).

Ar hyn o bryd nid oes unrhyw reolaethau deddfwriaethol ar waith ar weithgynhyrchu a gwerthu maglau.

Y fasnach ffwr

Mae [Deddf Ffermio Ffwr \(Gwahardd\) 2000](#) yn gwahardd cadw anifeiliaid yn unig neu'n bennaf i'w lladd am werth eu ffwr yng Nghymru a Lloegr.

Er bod ffermio ffwr wedi'i wahardd, mae'n gyfreithiol yn y DU i fewnforio ac allforio ffwr o ystod o rywogaethau fel llwynog, cwningen a minc. Mae maglu anifeiliaid ar gyfer pelenni yn gyfreithiol, wrth gadw at rai deddfwriaeth benodol, gweler uchod.

Mae Llywodraeth Cymru [wedi cyfeirio](#) gwahardd gwerthu a mewnforio ffwr anifeiliaid go iawn fel mater cymhleth sy'n cynnwys pwerau datganoledig a heb eu datganoli.

2. Camau gweithredu gan Lywodraeth Cymru

Defnyddio maglau

Cod ar yr arfer orau wrth ddefnyddio maglau i reoli cadnoid

Ar 25 Medi 2015, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru '[Cod ar yr arfer orau ar wrth ddefnyddio maglau i reoli cadnoid](#)' (cod statudol o dan [Ddeddf Lles Anifeiliaid 2006](#)). Mae'r cod yn crynhoi'r rhwymedigaethau cyfreithiol cyfredol ar y rheini sy'n defnyddio maglau ac yn amlinellu'r canllawiau y dylid eu dilyn. Mae'r cod yn nodi: 'Pwrpas magl yw i ddal y cadno heb achosi dioddefaint diangen iddo tan fod modd ei ladd yn ddi-boen.' Mae'n canolbwyntio ar reoli llwynogod mewn ardaloedd gwledig yn hytrach na maglu am belenni.

Nid yw methu â chydymffurfio â chod o'r fath yn drosedd ynddo'i hun. Fodd bynnag, gall methiant i gydymffurfio â darpariaeth berthnasol cod ymarfer gael ei ddefnyddio mewn llys er mwyn sefydlu atebolrwydd.

Ym mis Ebrill 2019, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru [adroddiad ar god 2015](#) yn dilyn argymhelliad gan Bwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Materion Gwledig (CCERA) y Senedd y dylid cyhoeddi adroddiadau blynyddol ar y cod (gweler 'camau gweithredu Senedd Cymru').

Cyfeiriodd adroddiad 2019 at ddigwyddiad rhanddeiliaid ym mis Chwefror 2018 ar y cod. Dywedodd y 'daeth amrywiaeth eang o randdeiliaid i'r digwyddiad, gyda barn wahanol am ddefnyddio maglau'. Dywedodd:

Cadarnhaodd y rhanddeiliaid fod y Cod wedi cael ei ddsbarthu ar raddfa eang i aelodau oedd yn defnyddio maglau fel rhan o'u gwaith bob dydd. Roedd y rhanddeiliaid hyn yn credu bod eu haelodau yn cydymffurfio ag argymhellion y Cod. Ond ychydig o dystiolaeth ffeithiol sydd ar gael a chydymffurdir ei bod yn anodd mesur neu amlygu tystiolaeth o ymarfer da a chydymffurfiad â'r Cod gan fod gosod a defnyddio maglau'n digwydd ar dir preifat gan mwyaf.

Roedd y camau nesaf a nodwyd yn adroddiad 2019 yn cynnwys bod angen i swyddogion Llywodraeth Cymru i gwrdd â rhanddeiliaid eto ym mis Mai 2019. Yna byddai'r dystiolaeth a gasglwyd yn cael ei defnyddio fel rhan o'r broses barhaus i benderfynu a yw cod 2015 'yn gweithio ai peidio ac a oes angen ystyried camau pellach, gan gynnwys opsiynau deddfwriaethol'. Nid yw'r Gwasanaeth Ymchwil wedi gallu dod o hyd i unrhyw wybodaeth gyhoeddus am y digwyddiad arfaethedig ym mis Mai 2019.

Ymgynghoriad Bwrw ymlaen â rheoli adnoddau naturiol Cymru yn gynaliadwy

Roedd ymgynghoriad Llywodraeth Cymru 2017, **Bwrw ymlaen â rheoli adnoddau naturiol Cymru yn gynaliadwy**, yn ceisio barn ar reoleiddio maglau (Pennod 10). Roedd yn cynnwys saith cynnig yn ymwneud ag agweddau ar ddylunio maglau ac ymarfer gweithredwyr maglau yn gofyn a ddylid cael pwerau pellach i wneud Gorchmynion i Weinidogion Cymru reoleiddio maglau.

Yn ymgynghoriad 2017, cyfeiriodd Llywodraeth Cymru at ddefnyddio maglau yng nghyd-destun rheoli plâu, ond nid oedd yn cyfeirio at ddefnyddio maglau ar gyfer y fasnach ffwr:

Dylai maglau barhau i fod ar gael i reolwyr tir fel dull cyfreithlon o ymdrin â rhywogaethau sy'n blâu, a rhaid cael mesurau diogelu cadarn i reoli'r defnydd o faglau.

Roedd **cyfran fawr o'r ymatebwyr** i ymgynghoriad 2017 yn gwrthwynebu defnyddio maglau yn gyffredinol ac yn teimlo y dylid eu gwahardd yn llwyr.

Daeth Llywodraeth Cymru i'r casgliad nad oedd gwahardd maglau yn gynnig a nodwyd yn yr ymgynghoriad, felly ni ellid cael darlun cyflawn o farn pobl ar wahardd maglau, naill ai'n gadarnhaol neu'n negyddol, trwy'r ymgynghoriad hwn.

Ni chymerwyd unrhyw gamau pellach ar reoleiddio defnyddio maglau ers ymgynghoriad 2017.

Y Bil Amaethyddiaeth (Cymru)

Mae'r llythyr gan Weinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig, Lesley Griffiths AS, ('y Gweinidog' o hyn ymlaen), yn ymateb i'r ddeiseb hon, yn nodi y bydd yn cyhoeddi Papur Gwyn ar gyfer y Bil Amaethyddiaeth (Cymru) a ddisgwylir eleni. Disgwylir y Bil yn ystod y Chweched Senedd. Mae hi'n bwriadu i'r Bil ddarparu'r pwerau deddfwriaethol i '**reoleiddio pob agwedd ar werthu a defnyddio maglau yng Nghymru**'.

3. Camau gweithredu gan Senedd Cymru

Defnyddio maglau

Yn 2016/17 cynhaliodd Pwyllgor Newid Hinsawdd, Amgylchedd a Materion Gwledig ymchwiliad i'r defnydd o faglau. Ym mis Mehefin 2017 cyhoeddodd y Pwyllgor ei '**Adroddiad ar ddefnyddio maglau yng Nghymru**'. Daeth i'r casgliad a ganlyn:

Mae'r ymchwiliad hwn wedi dangos i ni fod bylchau sylweddol yn y data sydd ar gael er mwyn deall i ba raddau y defnyddir maglau yng Nghymru, pa mor effeithiol ydynt ac a ydynt yn rheoli plâu heb fod yn greulon.

Rydym wedi nodi argymhellion sy'n ceisio creu fframwaith ar gyfer casglu'r data gofynnol ac i ddefnyddio'r data hyn wrth adolygu'r polisi cyfredol.

Os gellir dangos drwy'r data bod y dull hwn yn effeithiol a dangos nad yw'n greulon, yna rydym wedi argymhell y dylai Llywodraeth Cymru barhau i adolygu ei dull yn rheolaidd. Os na, yna mae'n rhaid i Lywodraeth Cymru sicrhau y gall weithredu'n gyflym. [...] Rydym wedi argymhell y dylai Llywodraeth Cymru baratoi deddfwriaeth ddrafft yn awr i sicrhau ei bod mewn sefyllfa i weithredu ar unwaith pe bai ymdrechion cyfunol y Llywodraeth, y diwydiant a thirfeddianwyr yn methu â chyflawni uchelgeisiau'r Cod.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai Llywodraeth Cymru gynnal adolygiad blynyddol o god 2015 a chyhoeddi adroddiad ar yr adolygiad hwnnw. Fel y trafodwyd, cafodd **adroddiad blynyddol Llywodraeth Cymru ar god ymarfer 2015** ei gyhoeddi ym mis Ebrill 2019.

Y fasnach ffwr

Mae'r Pwyllgor hwn hefyd yn ystyried y ddeiseb **P-05-901 Gwahardd Gwerthu Ffwr Anifeiliaid yng Nghymru** sy'n condemnio trapio anifeiliaid gwyllt am ffwr.

Cafodd y Pwyllgor lythyr (Awst 2019) gan Gymdeithas Masnach Ffwr Prydain, mewn perthynas â deiseb P-05-901. Mae'r llythyr yn nodi nodi rôl y fasnach ffwr yn codi safonau lles anifeiliaid yn y DU ac yn rhyngwladol, ac sy'n tynnu sylw y byddai gweithredu gwaharddiad yn bygwth y safonau hyn. Dywed y byddai'r diwydiant yn lansio ac yn cyflwyno **FURMARK** cyn bo hir, sef, marc rhyngwladol sydd â'r nod o warantu safonau yn y meysydd hyn ar draws y gadwyn gyflenwi, gan gynnwys yn y man gwerthu.

Mewn llythyr (Hydref 2019) at y Pwyllgor ar ddeiseb P-05-901, dywedodd y Gweinidog fod unrhyw ddeddfwriaeth yn y maes hwn yn ddibynnol iawn ar berthynas y DU â'r UE yn y dyfodol. Mae hi'n nodi safbwynt Llywodraeth Cymru ar y mater:

Ar hyn o bryd rydym yn cefnogi safbwynt Llywodraeth y DU sy'n nodi er na fydd rhai cynhyrchion ffwr byth yn cael eu mewnfario yn gyfreithiol i'r DU, mae gwaharddiadau cenedlaethol yn llai effeithiol na gweithio ar lefel ryngwladol ar safonau lles anifeiliaid.

Amlinellodd y Gweinidog enghreifftiau o ymdrechion rhyngwladol i sicrhau safonau uwch, a gaiff gefnogaeth rheolau a rheoliadau'r UE ynghylch y fasnach ffwr. Gorffennodd y Gweinidog drwy ddweud bod Llywodraeth y DU wedi nodi o'r blaen y bydd yn sicrhau na chaiff y rheolaethau hyn eu dileu ar ôl i'r DU ymadael â'r UE.

Ym mis Chwefror 2017, gofynnodd Paul Davies AS i Lesley Griffiths AS, Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Amgylchedd a Materion Gwledig (ar y pryd) wneud datganiad ar safbwynt Llywodraeth Cymru ynghylch gwerthu ffwr anifeiliaid yng Nghymru. Dyma a ddywedodd Ysgrifennydd y Cabinet ar y pryd:

Fur Farming was banned by the UK Government in England and Wales on ethical grounds in 2000. The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES) regulates the import, re-export, sale or movement of endangered wild animals or their parts and aims to ensure international trade in wild animals species does not threaten their survival.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Eich cyf/Your ref P-05-1026
Ein cyf/Our ref LG/02221/20

Janet Finch-Saunders AS
Cadeirydd – Y Pwyllgor Deisebiadau

Government.Committee.Business@gov.wales

Annwyl Janet Finch-Saunders

24th Medi 2020

Diolch am eich llythyr dyddiedig 4 medi, ynghylch y ddeiseb a gawsoch gan yr Ymgyrch yn erbyn Maglau sy'n gofyn am wahardd defnyddio maglau ar fywyd gwyllt ar gyfer y diwydiant ffwr.

Mae Llywodraeth Cymru yn rheoli'r defnydd o faglau drwy'r cyfyngiadau sydd wedi'u cynnwys yn bennaf yn Neddf Bywyd Gwyllt a Chefn Gwlad 1981, Deddf Lles Anifeiliaid 2006, Deddf Gwarchod Mamaliaid Gwyllt 1996 a Deddf Ceirw 1991. Nid oes ar hyn o bryd unrhyw reoliadau deddfwriaethol ar gyfer gweithgynhyrchu a gwerthu maglau.

Mae Deddf Lles Anifeiliaid 2006 yn darparu ar gyfer defnyddio codau ymarfer ar gyfer anghenion lles anifeiliaid. Nid yw methu â chydymffurfio â chod o'r fath yn drosedd ohono ei hun. Fodd bynnag, gellid dibynnu ar fethu â chydymffurfio â darpariaeth berthnasol i god ymarfer mewn llys fel ffordd o sefydlu atebolrwydd.

Yn 2015, cyflwynodd Llywodraeth Cymru y [Cod ar yr Arferion Gorau wrth Ddefnyddio Maglau i Reoli Cadnoaid](#) newydd o dan Adran 14 o Ddeddf Lles Anifeiliaid 2006. Wrth baratoi'r Cod gweithiodd swyddogion gyda rhanddeiliaid oedd yn cefnogi parhau i ddefnyddio maglau (grwpiau buddiannau amaethyddol ac anifeiliaid) a'r rhai hynny a fyddai'n hoffi gwahardd pob defnydd ar faglau (grwpiau lles anifeiliaid). Mae rheoleiddwyr megis Cyfoeth Naturiol Cymru a'r Heddlu hefyd wedi'u cynnwys mewn cyfarfodydd parhaus gyda rhanddeiliaid. Fel yr wyf eisoes wedi'i ddatgan, os na fydd y dull gwirfoddol hwn yn gwella arferion gweithredwyr a safonau lles anifeiliaid, byddaf yn ceisio rheoleiddio y gwerthiant a'r defnydd o faglau yng Nghymru.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Lesley.Griffiths@llyw.cymru
Correspondence.Lesley.Griffiths@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Cyn diwedd y tymor hwn, byddaf yn cyhoeddi Papur Gwyn fydd yn paratoi'r ffordd ar gyfer cyflwyno Bil Amaethyddiaeth (Cymru) yn ystod chweched tymor y Senedd. Y bwriadu yw i'r Bil ddarparu'r pwerau deddfwriaethol i reoleiddio pob agwedd ar y gwerthiant a'r defnydd o faglau yng Nghymru.

Cofion

Lesley Griffiths AS/MS

Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig
Minister for Environment, Energy and Rural Affairs

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Lesley.Griffiths@llyw.cymru
Correspondence.Lesley.Griffiths@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding. **Tudalen y pecyn 135**

29 Sept 2020

NATIONAL **ANTI SNARING** CAMPAIGN

www.antisnaring.org.uk |

info@antisnaring.org.uk

Petition to ban the Snaring of Animals in Wales for the Fur Trade. To be considered by the Environment Committee of the Welsh Assembly on Tuesday 13th October 2020 on behalf of National Anti - Snaring Campaign

Further comments for consideration relating to the White Paper Agriculture (Wales) Bill during sixth Senedd term: regulation of sale and use of snares in Wales:

The Code of Best Practice on the Use of Snares for Fox Control under Section 14 of the Animal Welfare Act was introduced by the Welsh Parliament in 2015. Simon Wild representing NASC addressed the Welsh Environment Committee prior to this and was asking for a complete ban. A snared wild animal is protected as in the "control of man" under the Animal Welfare Act 2006. Domestic animals are also protected. We believe the committee were persuaded that the new GWCT snare would ensure "the suffering could reasonably have been avoided or reduced", as required by the Act and so agreed new codes instead.

However, this was misguided for two reasons:

- 1) Anyone can buy snares online and go for the cheapest (usually Chinese snares). No training or knowledge of the code is required. Many outlets sell the cheaper snare in Wales and rest of UK. No policing takes place and no one knows who has set a snare.

- 2) The new snare with stop, swivel and breaking point (although I defy any Senedd member to break the weak point, no matter how hard the pull) was proven by DEFRA, working with the Game and Wildlife Conservation Trust to cause significant injury and death to target and non-target animals. As many badgers as foxes were caught during some of the testing sessions

See:

DETERMINING THE EXTENT OF USE AND HUMANENESS OF SNARES IN ENGLAND AND WALES

http://randd.defra.gov.uk/Document.aspx?Document=9872_wm0315-humaneness-snares.pdf

BBC Wales, March 2020 showed David Smede, snaring foxes in Pembrokeshire National Park and selling the pelts to the European fur trade

Cat caught in snare in Wales, April 2019

A cat owner whose pet went missing for two days has spoken of her shock at finding the animal trapped in a wire snare normally set to catch badgers or foxes. Kate Lee, of Talsarn, said her pet cat Gem was only spared a lingering death after her distraught children came across her while carrying out a frantic search two fields away from their smallholding. “Gem had last been seen at around 5pm on the Sunday and didn’t come home that night,” she told the *Cambrian News*. “She then didn’t turn up for breakfast the next morning which was very unusual.” “When she still hadn’t turned up the following day we went walking down the road to check whether she’d been run over and also looked in vehicles and outbuildings in case she’d been locked in.” “We have 23 acres here and it was while going round our fields that the kids found her in the snare and we eventually got her out by using a pair of wire cutters.” “Poor Gem was very dehydrated and while she let us carry her home she wouldn’t let us touch her after that because she was so sore.” “She also couldn’t walk properly with her hind legs and didn’t have anything to eat for 24 hours. Even now, a few days later, she’s very tender around the middle.” “While I understand why people set these traps I think they should be set more responsibly and checked every 24 hours.” “When we went back to the snare four days later it was still the same as when we had released Gem which means it hadn’t been checked in all that time.” “I dread to think what would have happened if the kids hadn’t found her – she would still be out there.”

Badger found heavily entangled in snare and barbed wire in Lampeter

Posted on [13/03/2018](#) by [Gillian Hillan](#)

A female badger has died after being found heavily entangled in a snare and barbed wire.

The adult female badger was found in the Lampeter area and was believed to have been trapped for a few days.

RSPCA animal collection officer (ACO) Ellie West said: "The badger was very tangled up at the bottom of some fencing. There was no way the badger could have escaped, but luckily I was able to cut all wire and take the badger immediately to an independent vets.

"The badger was sedated and during the examination the vet found that the snare had become totally embedded into her stomach. There was infection and was very swollen and sore and it is likely that the badger had been there for at least three days.

"Sadly, to prevent further suffering the vet decided that the kindest thing to do was to put the badger to sleep.

"This incident really does highlight the cruel and indiscriminate nature of snares."

The device was not a self-locking snare, which are illegal, but it was not set in accordance with the Welsh Government's Code of Practice regarding snare use."

8 Jan. 2020 Fox snared near Cardiff

(note snare is old AB type)

Vale Wildlife Hospital post: RSPCA rescued a severely injured fox from a snare: *The fox had this snare wrapped around his hind limbs and abdomen – both back legs were very swollen with significant bruising and will need careful monitoring for tissue breakdown, a risk associated with this type of injury.*

Report: Simon Wild, National Anti-Snaring Campaign

P-05-825 Diogelu ysgyfaint plant rhag llygredd niweidiol tra maent yn yr ysgol

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan British Lung Foundation Cymru, ar ôl casglu 159 o lofnodion.

Geiriad y ddeiseb

Mewn trefi a dinasoedd ledled Cymru, mae pobl yn anadlu lefelau llygredd aer sy'n anghyfreithlon ac sy'n niweidiol i'w hiechyd. Mae plant ymysg y rheiny sydd fwyaf diamddiffyn rhag llygredd aer. Mae eu hysgyfaint yn dal i dyfu, a gall aer llygredig arafu twf eu hysgyfaint, a golygu eu bod yn fwy tebygol o gael asthma, a phroblemau iechyd eraill, yn nes ymlaen yn eu bywyd.

Yn ôl cais rhyddid gwybodaeth gan y BLF i awdurdodau lleol yn 2017, gwelwyd nad oedd 68 y cant o ymatebwyr (15 o 22) yn monitro llygredd aer o fewn 10 metr o unrhyw un o'u hysgolion.

Yr ydym ni, sydd wedi arwyddo isod, yn galw ar Lywodraeth Cymru i fynnu bod pob Awdurdod Lleol yn monitro ansawdd yr aer y mae plant yn ei anadlu pan fyddant yn yr ysgol, fel bod gan y rheiny sy'n gwneud penderfyniadau y wybodaeth angenrheidiol i ymateb i llygredd aer.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- De Caerdydd a Phenarth
- Canol de Cymru

P-05-825 Diogelu ysgyfaint plant rhag llygredd niweidiol tra maent yn yr ysgol – Cynllun Aer Glân Llywodraeth Cymru – 6 Awst 2020

“Mae'n rhaid i ni weithredu nawr” – Gweinidog yn lansio Cynllun Aer Glân i Gymru, cynllun Llywodraeth Cymru i wella ansawdd aer

Heddiw (dydd Iau, 6 Awst), mae Llywodraeth Cymru wedi amlinellu'r camau y bydd yn eu cymryd i wella ansawdd aer y wlad o dan ei Chynllun Aer Glân i Gymru: Awyr Iach, Cymru Iach.

Ansawdd aer gwael yw'r perygl amgylcheddol mwyaf i iechyd y cyhoedd ac mae hefyd yn effeithio ar fioamrywiaeth a'r amgylchedd naturiol.

Yng Nghymru, mae ansawdd aer gwael yn cyfrannu at leihad mewn disgwyliad oes sy'n cyfateb i rhwng 1,000 a 1,400 o farwolaethau y flwyddyn. Yn aml, mae'n cael effaith amlwg ar y rhai mwyaf agored i niwed, fel yr ifanc iawn neu'r oedrannus iawn, a'r rhai sydd â chyflyrau anadlol a chardiofasgwlaidd.

Mae'r Cynllun Aer Glân yn nodi ystod o gamau gweithredu i'w cyflawni gan Lywodraeth Cymru a'n partneriaid i wella ansawdd aer y genedl.

Bydd y mesurau a amlinellir yn y Cynllun yn gweithio ochr yn ochr â chynlluniau presennol i leihau'r llygredd aer y mae'r cyhoedd yn dod i gysylltiad ag ef.

Bydd y camau hyn yn lleihau llygredd aer, risgiau iechyd ac anghydraddoldebau er mwyn gwella iechyd y cyhoedd.

Byddant hefyd yn cefnogi ein hamgylchedd naturiol drwy weithredu mewn ffordd sy'n cefnogi bioamrywiaeth ac amaethyddiaeth Cymru, gan leihau allyriadau o ddiwydiant a chreu lleoedd cynaliadwy i fyw ynddynt, a fydd yn gwella ansawdd ein bywydau.

Mae'r Cynllun yn cysylltu strategaethau a mentrau sy'n annog mwy o bobl i gerdded, seiclo neu ddefnyddio trafniadaeth gyhoeddus, gan ategu'r Ddeddf Teithio Llesol a Menter Trawsnewid Trefi Llywodraeth Cymru.

Mae rhai o'r mesurau yn cynnwys:

- buddsoddiad sylweddol yn y seilwaith teithio llesol, gan wella gwasanaethau rheilffyrdd a chefnogi datgarboneiddio drwy ein nod o sicrhau fflyd o dacsis a bysiau heb unrhyw allyriadau pibellau egsôst erbyn 2028.

- ymchwilio i fesurau i gefnogi gostyngiad yn y defnydd o gerbydau personol megis codi tâl ar ddefnyddwyr ffyrdd, Parthau Aer Glân a/neu Barthau Allyriadau Isel.
- gweithredu ein strategaeth gwefru cerbydau trydan a chefnogi cynnydd yng nghyfran y cerbydau allyriadau lefel iawn (ULEV) ac annog newid i gerbydau allyriadau isel iawn i gasglu gwastraff.
- adolygu'r pwerau sydd gan awdurdodau lleol i fynd i'r afael ag allyriadau o losgi domestig.
- ymchwilio i sut y mae coelcerthi a thân gwyllt yn cyfrannu at lefelau allyriadau niweidiol
- gwella'r broses o fonitro ansawdd aer drwy ddatblygu Rhwydwaith Monitro Llygredd Aer newydd er mwyn diogelu'r cyhoedd, yn enwedig y rheini sydd fwyaf agored i niwed, rhag llygredd aer.
- plannu coed a gwrychoedd mewn ffordd ddeallus ochr yn ochr ag ehangu coetiroedd i gefnogi gwelliannau i ansawdd aer.
- cryfhau'r rheolaeth ar allyriadau mewn amaethyddiaeth.
- sicrhau gwell ddulliau o gyfathrebu i annog newid mewn ymddygiad a chynhyrchu canllawiau statudol newydd i helpu i ddiogelu gweithluoedd rhag dod i gysylltiad â llygredd aer.
- cynigion ar gyfer Deddf Aer Glân newydd i Gymru i wella deddfwriaeth bresennol a chyflwyno pwerau newydd i fynd i'r afael â llygredd aer ymhellach.

Lansiodd Lesley Griffiths, Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig y cynllun newydd gydag ymweliad â Heol y Castell yng Nghaerdydd, lle mae Cyngor Caerdydd yn cymryd camau brys i fynd i'r afael â lefelau uchel o allyriadau nitrogen deuocsid.

Mae Heol y Castell wedi ei chau i gerbydau a'r gofod ffordd wedi ei ailddyrannu i greu lôn feiciau ddwy ffordd er mwyn gwella'r llwybr drwy ganol y ddinas. Mae Cyngor Caerdydd yn gweithio i ad-drefnu canol y ddinas er mwyn blaenoriaethu diogelwch cerddwyr, a chefnogi mynediad i feiciau a bysiau yng nghanol y ddinas a rhwng canolfannau lleol allweddol.

Mae'r mesurau newydd ar Heol y Castell yn un o nifer o newidiadau sydd wedi eu gwneud gan awdurdodau lleol ledled Cymru – gyda chefnogaeth Llywodraeth Cymru – er mwyn cyfyngu ar allyriadau a gwella ansawdd aer yn lleol.

Dywedodd y Gweinidog:

Rwy'n falch iawn o gyhoeddi lansiad ein Cynllun Aer Glân, sy'n nodi sut y byddwn yn ceisio gwella ansawdd aer ledled Cymru, a mynd i'r afael â'r problemau hynny a achosir gan llygredd aer, dros y 10 mlynedd nesaf.

Mae'r nodau a amlinellir yn y Cynllun yno i ddiogelu'r rhai mwyaf agored i niwed, ond bydd gwella ein hansawdd aer yn genedlaethol o fudd i bawb yng Nghymru, ac mae'n rhywbeth y dylai pob un ohonom fod eisiau ac y dylem weithio tuag ato. Ond er mwyn cyflawni hynny, mae'n rhaid i ni weithredu yn awr.

Mae llawer o'r gwaith hwnnw eisoes ar y gweill – er gwaethaf y pandemig diweddar, rydym wedi gallu cefnogi awdurdodau lleol i ddechrau gweithio ar gynlluniau i wella ansawdd aer ledled Cymru, gyda'r newidiadau i Heol y Castell yn un enghraifft.

Gwyddom fod pobl ledled Cymru wedi ymateb i'r cyfyngiadau hynny a osodwyd oherwydd pandemig Covid-19 ac wedi newid y ffordd maen nhw'n gwneud pethau. Maen nhw wedi dechrau arferion newydd – gan gynnwys lleihau eu dibyniaeth ar geir, a gwneud mwy yn eu hardaloedd lleol, yn hytrach na theimlo bod angen teithio pellteroedd maith.

Ychwanegodd y Gweinidog:

Er y bydd y gwaith a amlinellir yn y cynllun yn digwydd ar draws y llywodraeth, ni all y mesurau dan sylw gael eu cyflawni gan lywodraeth yn unig – mae gennym oll waith i'w wneud o ran sicrhau ein bod yn mynd i'r afael â phroblemau llygredd aer ac ansawdd aer gwael.

Er y bydd y Cynllun Aer Glân yn gofyn i bob un ohonom chwarae ein rhan i fynd i'r afael ag ansawdd aer gwael, mae'r camau y mae pobl Cymru wedi'u cymryd yn ddiweddar yn dangos yr hyn y gallwn ei wneud wrth ddod at ein gilydd er mwyn amddiffyn y rhai mwyaf agored i niwed, ac ymateb i'r problemau sy'n ein hwynebu i gyd.

Meddai Joseph Carter, Cadeirydd Awyr Iach Cymru:

Ar ôl bod yn rhan o'r gwaith o ddatblygu'r cynllun hwn, rydym yn hynod falch o'r hyn sydd wedi'i greu. Mae'r cynnig uchelgeisiol hwn yn cynnig y cyfle i weddnewid ein gwlad a chreu Cymru wyrddach ac iachach.

Fodd bynnag, ni ellir cyflawni'r cynllun hwn dros nos a bydd angen cefnogaeth gan bawb ledled Cymru. Nawr yw'r amser i roi blaenoriaeth i'r mater hwn – mae hyn yn fater o gyflawni dros bobl a chymunedau ledled Cymru.

Mae gennym ni i gyd waith i'w wneud o ran gwella ansawdd aer ledled Cymru. Trwy gydweithio, gallwn ddatblygu pethau ymhellach a chydweithio i gyflawni ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol. Gadewch i ni greu'r dechrau newydd sydd ei angen ar Gymru yn 2021, drwy basio'r cynllun uchelgeisiol hwn gyda Deddf Aer Glân gadarn.

Cafwyd ymgynghoriad cyhoeddus ar fersiwn gynharach o'r Cynllun ym mis Rhagfyr; Mae'r cynllun diwygiedig ar ei ffurf bresennol yn dilyn yr ymgynghoriad hwnnw, a barhaodd am 12 wythnos. Roedd yr ymgynghoriad yn cynnwys digwyddiadau gyda rhanddeiliaid a digwyddiadau ymgysylltu â phobl ifanc.

- [Cynllun aer glân i Gymru: Awyr Iach, Cymru Iach](#)

Deputy Clerk
Petitions Committee
Senedd Cymru
Cardiff
CF99 1NA

06 October 2020

Dear Sirs,

1. We write in reply to the request submitted by the committee for further comments and thoughts on the Clean Air Plan for Wales concerning the petition 'Protecting Children's Lungs from Harmful Pollution whilst at School'.
2. First, we would like to thank the committee for further opportunity to elaborate on our concerns that we initially raised on 21 January 2020. In our response, we will refer to matters raised in our previous correspondence to the committee, dated 15.01.20.ⁱ
3. Secondly, having been involved in the development of this plan, we are incredibly proud of what it has become. This ambitious proposal offers the opportunity to transform our country and create a greener, healthier Wales.
4. The proposed plan commits to several asks raised by the British Lung Foundation (Now Asthma UK and British Lung Foundation (AUK-BLF)) through the Healthy Air Cymru Group and seeks to enshrine them in a new Clean Air Act, we welcome:
 - a. Enshrining in law new WHO air quality guidelines,
 - b. Reviewing and updating legislative instruments to review air quality strategies every five years,
 - c. Increasing local monitoring by providing statutory duty on local authorities to assess air pollution
 - d. Introducing a White Paper on a new Clean Air Act for Wales.
5. Thirdly, it is quite clear that COVID-19 has had an impact on everyone, as the only lung charity looking after the nation's lungs we note the impact to our beneficiaries, families and communities across the country. Therefore, we cannot respond without taking into account the effect that COVID-19 has had on our environment, air quality and health.
6. The cost of such changes is deadly, and when submitting evidence, we do so with remorse at the human toll to record such a reduction.
7. However, pollution levels collated by the University of Swansea have noted the significant drop in NO₂ concentrations across Wales.ⁱⁱ The reduction is significantly lower, where roadside emissions are the main contributory factor. The effects of which have been felt by our beneficiaries with lung conditions and will benefit everyone's lung health, especially children's developing lungs.

Funding at a Local Authority Level

8. In our previous correspondence, we welcomed the reforms to powers at local authority (LA) level such as the proposed reform to smoke control zones and domestic burning, legislation which is long overdue for reform. However, we had concerns about the financial implications for councils to implement such new frameworks to tackle air pollution.
9. Although there is no direct mentioning of funding to be made available in the Clean Air Plan, there are increased references in the plan to increase resources for local authorities. However, there are still some concerns about a lack of direct promises for further funding for future clean air improvements. Recent actions by the Welsh Government has gone some way to alleviate those concerns many are referenced in the Clean Air Plan:
 - a. £1m of capital funding which has been made available to accelerate the deployment of Ultra Low Emission (ULE) refuse collection vehicles in the Welsh public sector.ⁱⁱⁱ
 - b. £69 million to develop walking and cycling routes, facilities and improvements to existing infrastructure.^{iv}
 - c. Recent £15.4 million to LAs to introduce measures to improve the safety and conditions for sustainable active travel modes in response to the COVID-19 crisis.^v
 - d. Promise to work across Government and external partners to develop and align behaviour change programmes to promote active travel.^{vi}

- e. Increased budget by 50% for the Active Journeys programme, which promotes walking, cycling and scooting to school to reduce air pollution at the school gates.^{vii}
 - f. £25 million for Cardiff and Caerphilly councils to comply with Legal compliance NO2 limits.^{viii}
10. We stress that there needs to be continued investment in our local communities to improve air pollution and reduce the health impacts on our future generations. Further, in authorities where the £15.4 Million of funding was granted, we call for a detailed analysis of the monitoring measures undertaken of areas of known air quality issues. Such an analysis is vital to highlight the positive health, economic and environmental impacts of such interventions so that future local authorities can suggest such means to be implemented when they update their air quality management plans.
 11. Further, we note the impact that working from home has had on the reduction of air pollution. As mentioned earlier concentrations of NO₂ in Wales has fallen during the pandemic.
 12. This is directly linked to the reduction of human activity as we were all asked to stay home and then to stay local.
 13. One of the significant impacts is the increase in people working from home. Research conducted towards the end of the first wave of the pandemic noted that close to half of all working adults (41%) had travelled to work between the 11th - 14th, June 2020.^{ix} This is compared to the recent release (October 1st 2020) of 59% (a fall from 64% from the previous week).^x The same release highlights that a third of the working force is currently working from home.
 14. Common sense alone can make the link that if we continue to improve resources and access to support for our workforce to work from home, then the commute to work will continue to remain low and could fall further. Such a reduction in the commute to work will, in turn, reduce traffic during hours when children are either walking, cycling, scooting or been driven to school. Meaning that in the short term, whilst combustion vehicles are still driven and active travel provisions are being improved, if we continue to work from home more, school children will be exposed to less air pollution.

Exclusion Zones

15. As highlighted above, we welcome the increased funding and promotion of walking and cycling to school through the Active Journeys Programme, which is in collaboration with over 400 schools across Wales. However, there is still no direct comments in the plan around School Exclusion Zones.
16. The plan does highlight welcomed planned changes to strengthen car idling laws which pollute our streets unnecessarily as the car remains idle. Such idling concerns the charity and members of HAC, as such idling is seen at the school gates, increasing the levels of air pollution that children breathe. However, there is no direct mention of school exclusion zones.
17. To remind members of the committee, a school exclusion zone is a zone around a school where parents are encouraged not to drive their car to school and promote active travel instead. Such a measure could be applied alongside a 'park and stride' model (Living Streets toolkit here^{xi}) where parents are recommended to park at another location and walk with their children or a group of children in the supervision of an adult instead of driving to the school gates.
18. We further highlighted in our previous response that children growing up around severe air pollution are five times more likely to have poor lung development. High levels of air pollution from vehicles has been linked to worsening of symptoms of conditions such as asthma, which is common in children.
19. Sustrans, in partnership with 'playing out', is working with local authorities and schools in implementing exclusion zones around schools in Wales. The plan could incorporate such a method to reduce air pollution around schools and legislate to strengthen such initiatives.
20. We would like to see school exclusion zones to be a tool available to local authorities across Wales. There are areas where it is harder to implement due to a school's proximity to the main road; however, if the plan seeks to strengthen anti-idling laws, then school exclusion zones should be part of that reform and sought to implemented where practical.

WHO Guidelines

21. In our previous correspondence to the committee, we highlighted our concern that there is no direct commitment in the draft clean air plan to legislate WHO (World Health Organisation) air quality guidance.
22. In the current plan, it states that the Welsh Government plan is to improve air quality by: 'New evidence-based, health-focused targets for fine particulate matter (which take account of stringent WHO guidelines values) and improving national air pollution monitoring and modelling capabilities.'^{xii}
23. Although we are concerned that there isn't a direct promise of the new Clean Air Act to legislate for WHO limits, there are, however, optimistic promises for '... concentrations across Wales to below the WHO guideline for PM2.5 where it is possible, and lower still where there is sufficient potential, and there is high public exposure or risk to sensitive receptor groups.'^{xiii}

Tudalen y pecyn 147

24. The plan highlights that the future targets for PM2.5 are underpinned by the right evidence and metrics to achieve the most significant improvement to air quality. This target is based on the current lack of understanding and analysis of measures to

achieve WHO guidance everywhere in Wales. The plan highlights that a Clean Air Advisory Panel has been established to provide independent, evidence-based advice and air quality matters in Wales.

25. We welcome the plan's commitment to reduce levels of air pollution to the lowest levels possible, as there are no 'healthy' levels of air pollution. However, we believe that the new Clean Air Act for Wales should at least set an ambition for WHO guidelines to become Wales' legal air quality limits. We understand that further research and advice may need to be taken; however, the Welsh Government should ask of the panel of when Wales could achieve such a target and legislate a timetable for implementation.

The Clean Air White Paper

26. In our previous response, we expressed concerns about the lack of detail in the draft Clean Air Plan of the detail of the White Paper for a new Clean Air Act for Wales.
27. We further stressed that a Bill should be debated in this Senedd term. However, our call was made before the start of the COVID-19 pandemic, and we understand that the Senedd's time has been allocated to focus on the crisis.
28. We, therefore, welcome the plan's commitment for a White Paper to be introduced at the end of this Senedd term.
29. In our previous response, the draft Clean Air Plan didn't grant much detail as to the contents of the White Paper for a Clean Air Act for Wales. Some of our concerns have been alleviated as the plan sets out:
- a. Consultation on LAQM legislative intent in a White Paper by the end of this Senedd term.^{xiv}
 - b. The Welsh Government will publish and seek to consult on a White Paper on a Clean Air Act for Wales before the end of this Senedd Term.^{xv}
 - c. The plan highlights further examination of the evidence base for strengthening anti-idling measures and will set out proposals during 2020, in the Clean Air Act White Paper.^{xvi}
 - d. The Welsh Government will publish and consult on a White Paper on a Clean Air Act for Wales before the end of this Senedd Term.^{xvii}
30. However, concerning there is no further detail as to the contents of the Clean Air White Paper. Because of the nature of the proposed instrument used to introduce the new Act, there will also be no clear funding plans to accompany the aims and ambitions of this plan and no need to provide further detail than what is already stated in the Clean Air Plan.
31. We would call for the Clean Air Plan for Wales to be introduced by the Environment, Energy and Rural Affairs Minister in the Senedd to allow Members of the Senedd the proper chance to scrutiny the planned proposals and highlight their concerns for the plan. Such a statement and questions after that might unveil possible future content of the White Paper and place positive pressure on the Welsh Government to deliver this White Paper by the end of this Senedd term.

Warm Regards,

Joseph Carter
Head of Devolved Nations
Asthma UK & British Lung Foundation Wales.

-
- ⁱ Correspondence 15.01.20 for item 3, meeting 21/01/20.
<https://business.senedd.wales/documents/s97590/15.01.20%20Correspondence%20-%20Petitioner%20to%20Committee.pdf> Accessed 5th of October 2020.
- ⁱⁱ Swansea University Trend Analysis of Air Pollution in Wales. Link to data can be found here:
https://chemri.shinyapps.io/Air_pollution_change_in_Wales_2020/
- ⁱⁱⁱ Clean Air Plan for Wales, <https://gov.wales/sites/default/files/publications/2020-08/clean-air-plan-for-wales-healthy-air-healthy-wales.pdf> Page 54.
- ^{iv} Clean Air Plan for Wales, <https://gov.wales/sites/default/files/publications/2020-08/clean-air-plan-for-wales-healthy-air-healthy-wales.pdf> Page 61.
- ^v Clean Air Plan for Wales, <https://gov.wales/sites/default/files/publications/2020-08/clean-air-plan-for-wales-healthy-air-healthy-wales.pdf> Page 62.
- ^{vi} Clean Air Plan for Wales, <https://gov.wales/sites/default/files/publications/2020-08/clean-air-plan-for-wales-healthy-air-healthy-wales.pdf> Page 62.
- ^{vii} Clean Air Plan for Wales, <https://gov.wales/sites/default/files/publications/2020-08/clean-air-plan-for-wales-healthy-air-healthy-wales.pdf> Page 62.
- ^{viii} Clean Air Plan for Wales, <https://gov.wales/sites/default/files/publications/2020-08/clean-air-plan-for-wales-healthy-air-healthy-wales.pdf> Page 66.
- ^{ix} Coronavirus and the latest indicators for the UK economy and society: 18 June 2020, ONS. Link to data can be found here:
<https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/healthandsocialcare/conditionsanddiseases/bulletins/coronavirustheukconomyandsocietyfasterindicators/18june2020>.
- ^x Coronavirus and the latest indicators for the UK economy and society: 18 June 2020, ONS. Link to data can be found here:
<https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/healthandsocialcare/conditionsanddiseases/bulletins/coronavirustheukconomyandsocietyfasterindicators/1october2020#social-impacts-of-the-coronavirus-on-great-britain>.
- ^{xi} Living Streets, Park and Stride Toolkit, <https://www.livingstreets.org.uk/media/2035/park-and-stride-print.pdf>.
- ^{xii} Clean Air Plan for Wales, <https://gov.wales/sites/default/files/publications/2020-08/clean-air-plan-for-wales-healthy-air-healthy-wales.pdf> Page 6.
- ^{xiii} Clean Air Plan for Wales, <https://gov.wales/sites/default/files/publications/2020-08/clean-air-plan-for-wales-healthy-air-healthy-wales.pdf> Page 27.
- ^{xiv} Clean Air Plan for Wales, <https://gov.wales/sites/default/files/publications/2020-08/clean-air-plan-for-wales-healthy-air-healthy-wales.pdf> Page 33.
- ^{xv} Clean Air Plan for Wales, <https://gov.wales/sites/default/files/publications/2020-08/clean-air-plan-for-wales-healthy-air-healthy-wales.pdf> Page 39.
- ^{xvi} Clean Air Plan for Wales, <https://gov.wales/sites/default/files/publications/2020-08/clean-air-plan-for-wales-healthy-air-healthy-wales.pdf> Page 65.
- ^{xvii} Clean Air Plan for Wales, <https://gov.wales/sites/default/files/publications/2020-08/clean-air-plan-for-wales-healthy-air-healthy-wales.pdf> Page 73.

Eitem 5.2

P-05-937 Dylid stopio berwi cramenogion yn fyw (cimychiaid, crancod, cimychiaid afon, corgimychiaid ac ati)

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Cardiff Animal Rights, ar ôl casglu 1,253 o lofnodion ar-lein a 505 ar bapur, sef cyfanswm o 2,008 o lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Rydym yn galw ar i Gynulliad Cenedlaethol Cymru annog i Lywodraeth Cymru wella'r mesurau amddiffyn i gramenogion a gwahardd yr arfer creulon o ferwi cimychiaid, crancod, cimychiaid afon, corgimychiaid ac ati yn fyw.

Mae sŵolegwyr wedi darganfod bod cimychiaid a chramenogion eraill, yn wahanol i fodau dynol, yn METHU â mynd i 'sioc', felly mae taflu nhw i botaid o ddŵr BERWEDIG yn peri iddynt dioddef yn hwy. Pan fydd anifeiliaid eraill, gan gynnwys bodau dynol, yn dioddef poen eithafol, mae'r system nerfol yn ymdopi drwy stopio gweithio. Mae gwyddonwyr wedi darganfod ei bod yn cymryd hyd at 45 eiliad i gimychiaid a chrancod farw pan gânt eu taflu i botaid o ddŵr BERWEDIG (sef rhywbeth a fyddai'n hollol annerbyniol ar gyfer anifail ag asgwrn cefn fel buwch neu fochyn). I roi persbectif i'r mater, os cânt eu datgymalu, gall y system nerfol barhau i weithio am hyd at awr.

Nod Deddf Lles Anifeiliaid yw amddiffyn anifeiliaid, gan ddeall bod creaduriaid ymdeimladol yn gallu teimlo poen, ac mae dyletswydd foesol arnom i BEIDIO â pheri dioddefaint. O dan y Ddeddf mae'n drosedd peri dioddefaint diangen i unrhyw anifail, o ran eu cadw ac ar adeg eu lladd. Mae'n golygu bod modd erlyn pobl neu sefydliadau sy'n esgeuluso neu gam-drin anifeiliaid 'gwarchodedig'. Mae 'anifeiliaid a ffermir', pysgod ac ymlusgiaid oll yn cael eu diogelu dan y Ddeddf hon. Ond nid felly y mae yn achos infertebratau megis crancod, cimychiaid, cimychiaid afon a chorgimychiaid.

At hynny, daethpwyd o hyd i gramenogion byw ar werth, yn aros eu tynged ar badelli iâ, wedi'u pacio a'u rhwymo'n dynn mewn tanciau neu blastig i'r cwsmer eu lladd gartref. Yn y Swistir, mae berwi cimwch yn fyw yn cael ei ystyried yn weithred o greulondeb wrth anifail. Erbyn hyn mae'n rhaid i bobl y Swistir stynio neu ladd anifeiliaid cyn eu berwi, ac ni cheir cadw cimychiaid yn fyw ar iâ.

Dylid ehangu Deddf Lles Anifeiliaid 2006 i gynnwys cramenogion, gan gynnwys cimychiaid, crancod, corgimychiaid, cimychiaid afon ac ati.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Gogledd Caerdydd
- Canol De Cymru

P-05-937 STOP BOILING CRUSTACEANS ALIVE (lobsters, crabs, crayfish, prawns etc), Correspondence – Petitioner to Committee, 03.09.20

Hello,

Thank you for your correspondence, my apologies for the late reply. I appreciate the update and have linked a few articles of the subject including a recent article outlining the British Veterinary Association campaign to make illegal the boiling alive of Lobsters, and an open letter to the UK government in 2018 (see below) that has been signed by eminent scientists, veterinary professionals, lawyers, actors, comedians and wildlife experts, including the RSPCA and the British Veterinary Association, asking the government to protect them in animal welfare law, which has been launched by campaign group <https://www.crustaceancompassion.org.uk/> , I hope this will provide you with evidence of how much backing the call for the banning of boiling lobsters alive has in the UK and that Wales could lead by example in banning this barbaric act of cruelty.

I will be sending more information soon, but I await your reply.

Kind Regards

Rachel Ward
Cardiff Animal Rights

<https://www.thoughtco.com/do-lobsters-feel-pain-4163893>

<https://www.dailymail.co.uk/news/article-8677803/British-vets-launch-battle-stop-lobsters-boiled-alive-new-scientific-evidence.html>

<https://www.crustaceancompassion.org.uk/>

Rt Hon Michael Gove MP
Secretary of State for Environment, Food and Rural Affairs Department for
Environment, Food and Rural Affairs Nobel House
17 Smith Square
Westminster
London SW1P 3JR

31st January 2018

Dear Minister,

We the undersigned write out of concern for the welfare of decapod crustaceans who remain unprotected by animal welfare legislation. Based on recent compelling scientific evidence that they are sentient and therefore can experience pain, and in light of the extreme practices they are subjected to, we call on the government to include decapod crustaceans under the definition of 'animal' in the Animal Welfare Bill (Sentencing and Recognition of Sentience) and in the Animal Welfare Act 2006.

Decapod crustaceans are protected under animal welfare legislation in Norway, Switzerland, Austria, New Zealand and some Australian states and territories; as well as in some regions of Germany and Italy. Yet in the UK, decapods fall outside of the legal definition of 'animal' in the Animal Welfare Act 2006, and so there is currently no legal requirement for food processors, supermarkets or restaurants to consider their welfare during storage, handling or killing. However, Section 1 of the Act provides for the inclusion of invertebrates of any description "if the appropriate national authority is satisfied, on the basis of scientific evidence, that animals of the kind concerned are capable of experiencing pain or suffering" (Animal Welfare Act, 2006). Since the Animal Welfare Act 2006 was introduced, a body of scientific evidence has emerged which strongly indicates that decapod crustaceans do not merely respond to nociceptive stimuli, but are capable of experiencing pain. Avoidance learning, rapid behaviour change, prolonged rubbing of affected areas, the laying down of memories, and motivational trade-offs are among the criteria for pain experience that have been observed. A scientific summary is attached.

Despite this evidence, decapods are frequently seen crammed together in brightly lit tanks in food retail establishments with no consideration for their welfare; are frequently sold live to the consumer for amateur home storage and killing; and have even been found for sale live yet entirely immobilised in shrink-wrap. There is no economic or culinary reason why decapods cannot be humanely dispatched, yet killing is sometimes preceded by breaking off the legs, head or tail, and is often

accomplished by boiling alive. Roth and Øines (2010) estimate that an edible crab boiled alive may remain conscious for at least three minutes.

More than 23,000 people have signed a petition online (change.org, 2018) and on paper to include decapods in the Animal Welfare Act 2006, and 41 animal welfare organisations have supported this recommendation in a joint post-Brexit animal welfare manifesto (Wildlife and Countryside Link, 2018). Given the strength of the existing evidence, the scale of suffering involved, and the public interest in this issue, we believe that the time has come to join other nations in recognising the sentience of these animals.

Yours sincerely,

1

Maisie Tomlinson
Campaign Director
Crustacean Compassion

2

Professor Michael C. Appleby OBE
Honorary Fellow. Expert researcher, educator and author on animal welfare, member of FAWC 2007-16.
University of Edinburgh

3

Bill Bailey
Comedian, Actor, Presenter

4

Claire Bass
Executive Director
Humane Society International UK

5

Professor Marc Bekoff
Professor Emeritus of Ecology and Evolutionary Biology University of Colorado,
Boulder

6

Professor Culum Brown
Associate Professor and Assistant Editor of the Journal of Fish Biology Macquarie
University

7

Ian Cawsey

Animal Advocate. Member of Parliament 1997-2010, and Former Chair of the Associate Parliamentary Group for Animal Welfare (APGAW).

8

Eddie Clutton Dipl ECVAA MRCA

Director: Wellcome Trust Critical Care Laboratory for Large Animals; Academic Head: Veterinary Anaesthesia / BVSc MRCVS DVA Roslin Institute, Edinburgh

9

Dr Alasdair Cochrane

Senior Lecturer in Political Theory

The University of Sheffield

10

Martin Cooke MRCVS

Veterinary Invertebrate Society

11

Simon Doherty BVMS CertAqV MRCVS MRQA CBiol FRSB Director / Certified Aquaculture Veterinarian Blackwater Consultancy Ltd

12

Peter Egan

Actor and Animal Welfare Campaigner

13

Professor Bob Evans

Emeritus Professor of History

University of Oxford

14

Ricardo Fajardo

International Animal Welfare Legislative Expert; and El Derecho de los Animales ("Animal Law") author, 2007

15

John Fishwick

President, British Veterinary Association; and signing on behalf of the British Veterinary Association

16

Charles Foster MA, VetMB, PhD, MRCVS

Fellow of Green Templeton College

University of Oxford

17

Professor Robert Garner
Professor of Politics
University of Leicester

18

Professor Peter Godfrey-Smith
Professor of History and Philosophy of Science University of Sydney

19

Professor Stevan Harnad
Professor Emeritus of Cognitive Science Editor, Animal Sentience University of
Southampton

20

Vanessa Hudson
Leader
Animal Welfare Party

21

Dr Robert C. Jones
Associate Professor of Philosophy
California State University, Chico

22

Professor Andrew Knight MANZCVS, DipECAWBM (AWSEL), DipACAW, PhD, FRCVS,
SFHEA Professor of Animal Welfare and Ethics University of Winchester

23

Dr Dan Lyons
CEO, Centre for Animals and Social Justice The University of Sheffield

24

Dr Heather Maggs
Postdoctoral researcher
University of Reading

25

Professor Jennifer Mather
Professor, Psychology
University of Lethbridge, AB Canada

26

Dr Steven McCulloch BVSc BA PhD DipECAWBM(AWSEL) MRCVS Acting Director,
Centre for Animal Welfare. Recognised European Veterinary Specialist in Animal
Welfare Science, Ethics and Law / Centre for Animal Welfare, University of Winchester

27

Dr Alan McElligott
Reader in Animal Behaviour
University of Roehampton

28

Dr Dorothy McKeegan
BVA Animal Welfare Foundation Senior Lecturer University of Glasgow

29

Fieke Molenaar MSc DZM(Mammalian) MRCVS
President of British Veterinary Zoological Society British Veterinary Zoological Society

30

Jean-Marc Neumann
Lawyer LLM, Secretary General of EGALS (Educational Group for Animal Law Studies),
Director and Editor of Animal et Droit

31

Chris Packham
Naturalist and Broadcaster

32

Dr Nick Palmer
Head of Policy
Compassion in World Farming

33

Dil Peeling BVSc MSc MRCVS
Formerly Senior Policy Officer, Eurogroup for Animals, Brussels

34

Dr Mirjam Prinz (nee Appel) PhD
Biological Scientist
Bavarian research institute of agriculture, Germany

35

Mike Radford OBE LLB
Reader in Animal Welfare Law
University of Aberdeen

36

Ian Redmond OBE CBIol, HonDUni, DSc h.c., FLS Independent Wildlife Biologist and Conservationist

37

Paul Roger

Independent Veterinary Consultant and Chair of AWSELVA

38

Professor Anil K. Seth

Professor of Cognitive and Computational Neuroscience; Co-Director, Sackler Centre for Consciousness Science; Editor-in-Chief, Neuroscience of Consciousness University of Sussex

39

Dr Toni Shephard

Executive Director

Animal Equality

40

Kellie Shirley

Actress

41

Alick Simmons

Independent Veterinarian; Deputy Chief Veterinary Officer, 2008-2016

42

Dr Lynne Sneddon B.Sc. (Hons), PhD

Director of Bioveterinary Science

University of Liverpool

43

Ronnie Soutar BVM&S, MSc, MRCVS

President Fish Veterinary Society

44

Michaela Strachan

TV Presenter and Conservationist

45

Dr Cedric Sueur

Head of the masters degree Animal Law and Ethics, Member of the French Council for Animal Experimentation Université de Strasbourg, France

46

Dr Alma Swan BSc (Zoology), PhD (Biology) Private individual

47

Dr Aurelie Thomas DVM, PhD, DipECAWBM (AWSEL), MRCVS Named Veterinary Surgeon Wellcome Sanger Institute

48

Lord Alexander Trees BVM&S, PhD, DVetMed, DVMS, MRCVS, HonFRSE
Veterinarian/Crossbench Peer House of Lords

49

Wendy Turner Webster
TV Presenter

50

Peter Tutt
Coordinator
The Shellfish Network

51

Gary Webster
Actor

52

Professor John Webster MA, Vet MB, PhD, DVM (Hons, London), MRCVS Emeritus
Professor of Animal Husbandry University of Bristol School of Veterinary Science

53

Dr Peter Wedderburn BVM&S CertVR MRCVS
Veterinarian

54

Dr Sean Wensley BVSc MSc Grad.DMS MRCVS
Senior Veterinary Surgeon
PDSA

55

Dr Julia Wrathall
Chief Scientific Officer
RSPCA

Eitem 5.3

P-05-963 Dylid ei gwneud yn ofynnol i archfarchnadoedd roi unrhyw fwyd sydd dros ben i elusennau

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan 'Crosskeys My World My Home Group', ar ôl casglu cyfanswm o 84 lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Ledled y byd, mae traean o'r holl fwyd a gynhyrchir yn flynyddol yn cael ei wastraffu. Yn y DU, mae hynny'n cyfateb i oddeutu 9.5 miliwn tonnell, sy'n wastraff enfawr o adnoddau ac yn sefyllfa sy'n rhoi pwysau diangen ar ein hamgylchedd. Er gwaethaf hyn, rhwng 2018 a 2019, bu'n rhaid i elusen Trussell Trust ddsbarthu 1.6 miliwn o barseili i fanciau bwyd ledled y DU, y nifer uchaf erioed. Yn ein barn ni, ni ddylid taflu bwyd i ffwrdd pan mae pobl yn llwgu yn y wlad hon.

Ym mis Chwefror 2016, penderfynodd Ffrainc weithredu mewn perthynas â'r broblem o wastraff bwyd, gan orfodi archfarchnadoedd i roi'r holl fwyd sy'n agosáu at ei ddyddiad 'gwerthu erbyn' i elusennau. Mae'r Ddeddf dan sylw bellach yn atal 46,000 tonnell o fwyd rhag cael ei daflu bob blwyddyn, ac wedi arwain at gynnydd o dros 20 y cant mewn rhoddion i fanciau bwyd yn Ffrainc.

Yn 2019, cafodd y gyfraith hon ei hystyngiadau i gynnwys y diwydiant arlwyio sefydliadol a'r diwydiant bwyd-amaeth. Credwn y GALLWN WNEUD YR UN PETH yma yng Nghymru, a hynny drwy arbed bwyd bwydadwy ac atal archfarchnadoedd, bwytai cadwyn a chyflenwyr bwyd ein cenedl rhag anfon bwyd da i safleoedd tirlenwi. Mae Llywodraeth Cymru eisoes wedi bod yn gweithio gyda Fare Share Cymru i ailddosbarthu bwydydd sy'n cyfateb i dros 8 miliwn o brydau ers 2011.

Drwy fabwysiadu'r datrysiad a ddefnyddir yn Ffrainc, gallwn gymryd cam llawer mwy sylweddol tuag at roi terfyn ar newyn yng Nghymru, yn ogystal â diwallu nod Llywodraeth Cymru o haneru gwastraff bwyd erbyn 2025. Byddai hynny hefyd yn ein rhoi ar y llwybr i fod yn ddiwastraff erbyn 2050.

Llofnodwch y ddeiseb hon yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i basio Deddf yn debyg i'r un yn Ffrainc, a hynny er mwyn

cymryd safiad YN ERBYN gwastraff bwyd ac O BLAID y rhai sydd mewn angen.

Gwybodaeth Ychwanegol

Mae rhagor o wybodaeth ar gael ar y lincs a ganlyn:

Deddf gwastraff bwyd Ffrainc yn cael eu hystyngiadau i fusnesau bwyd-amaeth ac arlwyo

<https://iegpolicy.agribusinessintelligence.informa.com/PL222646/Frances-food-waste-law-extended-to-agrifood-and-catering-businesses>

A yw Deddf Gwastraff Bwyd arloesol Ffrainc yn Gweithio?

<https://pulitzercenter.org/reporting/frances-groundbreaking-food-waste-law-working>

Cyfraith Ffrainc yn gwahardd gwastraff bwyd gan archfarchnadoedd

<https://www.theguardian.com/world/2016/feb/04/french-law-forbids-food-waste-by-supermarkets>

Nod Llywodraeth Cymru yw haneru gwastraff bwyd erbyn 2025

<https://environmentjournal.online/articles/welsh-government-aims-halve-food-waste-2025/>

Trussell Trust – <https://www.trusselltrust.org/>

Fare Share Cymru – <http://www.fareshare.cymru/cy/home/>

WRAP Cymru – <http://www.wrapcymru.org.uk/>

Etholaeth a Rhanbarth y Senedd

- Islwyn
- Dwyrain De Cymru

Eich cyf/Your ref P-05-963
Ein cyf/Our ref LG/01745/20

Janet Finch-Saunders AS
Cadeirydd y Pwyllgor Deisebau
Government.Committee.Business@gov.wales

03 Awst 2020

Annwyl Janet

Diolch am eich llythyr dyddiedig 9 Gorffennaf ynghylch Deiseb P-05-963 sy'n gofyn i archfarchnadoedd roi'r bwyd sydd ganddynt dros ben i elusennau.

Yn fy llythyr dyddiedig 26 Mai, disgrifiais y mesurau y mae archfarchnadoedd yn eu cymryd trwy'r wlad yn ogystal â'ch sicrhau bod ganddynt drefniadau ar lefel leol i rannu'r bwyd sydd ganddynt dros ben.

Wrth ddelio â stoc dros ben, mae archfarchnadoedd yn dilyn yr hierarchaeth a ddatblygwyd gan WRAP ar gyfer Gwastraff Bwyd a Diod. Mae'r hierarchaeth yn gofyn i archfarchnadoedd rannu bwyd dros ben i'w fwyta gan bobl cyn ei anfon i'w ddefnyddio fel bwyd anifeiliaid neu i'r mannau derbyn gwastraff eraill. Yn ôl WRAP, dros gyfnod y pandemig, mae busnesau bwyd wedi bod yn llwyddo i wneud hyn gan sicrhau bod bwyd na ellir ei werthu yn cael symud o gwmpas y gadwyn gyflenwi i fwydo pobl heb ei wastraffu.

Mae Bil Amgylchedd y DU yn dal i fynd drwy'r broses Seneddol, ond pe bai'n cael ei basio, bydd y pwerau ym Mil yr Amgylchedd yn galluogi'r awdurdod cenedlaethol perthnasol i fynnu ymrwymadau cyfrifoldeb y cynhyrchydd, a gellid defnyddio hyn at ddibenion atal gwastraff bwyd ac aiddosbarthu bwyd dros ben. Fodd bynnag, rydym yn canolbwyntio ar hyn o bryd ar ddatblygu Cynllun Cyfrifoldeb Cynhyrchydd Estynedig ar gyfer pecynnu yr ydym yn gweithio arno ar y cyd â chenedloedd eraill y DU.

Yn gywir

Lesley Griffiths AS/MS
Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig
Minister for Environment, Energy and Rural Affairs

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Lesley.Griffiths@llyw.cymru
Correspondence.Lesley.Griffiths@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 162
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

**P-05-963 Require supermarkets to donate excess food to charity,
Correspondence – Petitioner to Committee, 06.10.20**

Thank you for the opportunity once again to respond to the letter from the Petitions Committee. We commend your current focus on developing an Extended Producer Responsibility Scheme to tackle the issue of product packaging, and are also pleased to hear that the UK Government values the food waste hierarchy scheme developed by WRAP.

As was mentioned in previous correspondence from the committee, voluntary actions are being undertaken by the grocery and food retail industry as part of WRAP's Courtauld Commitment, with the aim of addressing environmental concerns relating to food waste, as well as the potential social benefits of its redistribution. The 2013-15 Courtauld Commitment led to an estimated 219,000 tonnes of food and packaging supply chain waste being saved, which is to be applauded. Another series of more ambitious targets are being set for the 2025 Courtauld Commitment, which counts just over 100 UK grocery retailers as its signatories so far.

We would like to note, however, that there were 30,680 businesses registered as grocery stores under the UK Standard Industrial Classification as of 2015. This means that the current voluntary signatories of WRAP's food waste reduction and redistribution targets account for less than 0.5% of all UK grocery retailers. It is due to these statistics that the Coleg Gwent My World My Home group feels that it would be highly beneficial to our country's future environmental prospects that the UK Environment Bill secures the necessary powers for the relevant national authority to impose obligations relating to food waste on UK retailers.

Finally, as aforementioned, we welcome the committee's pledge to tackle food packaging waste; however, we also wish to convey our conviction that both food waste and food packaging are not isolated issues. Initiatives that aim to tackle both food and packaging waste together are far more likely to succeed and have a further-reaching impact than attempting to tackle these issues in isolation.

As always, we are grateful for the opportunity to submit our response.

Yours sincerely,

Lyra Jannetta
*on behalf of My World My Home
student environmental group at Coleg Gwent*

Eitem 5.4

P-05-798 Gwasanaethau cymorth i ddynion sy'n ddioddefwyr trais yn y cartref i gael eu rhedeg a'u cyllido'n annibynnol

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan FNF Both Parents Matter Cymru ac ystyriwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor yn ystod Chwefror 2018, ar ôl casglu 138 o lofnodion ar-lein.

Geiriad y ddeiseb

Gwasanaethau cymorth i ddynion sy'n ddioddefwyr trais yn y cartref i gael eu rhedeg a'u hariannu yn annibynnol ar Gymorth i Fenywod Cymru a'r holl fudiadau cysylltiedig.

Y diffiniad traws-lywodraethol o drais a cham-drin yn y cartref yw: "Unrhyw ddigwyddiad neu batrwm o achosion o ymddygiad, trais neu gamdriniaeth sy'n rheoli, yn gorfodi, yn bygwth, rhwng pobl 16 oed neu hŷn sydd, neu sydd wedi bod, yn bartneriaid agos neu'n aelodau o'r teulu, waeth beth fo'u rhyw neu rywioldeb."

Gall Cam-drin yn y Cartref effeithio ar unrhyw un. Mae mwy o ddioddefwyr/goroeswyr gwrywaidd yn chwilio am help, cyngor, cymorth a diogelwch nag erioed o'r blaen. Mae'n bwysig bod dioddefwyr gwrywaidd yn haeddu cymorth a chyllid annibynnol gan grwpiau penodol o ran rhywedd fel Cymorth i Fenywod Cymru a grwpiau cysylltiedig.

Mae dioddefwyr/goroeswyr gwrywaidd yn haeddu cymorth/help sy'n benodol i'w hanghenion, tra'n parhau i gynnal eu hurddas, a rhoi diogelwch iddynt hwy a'u plant sy'n gyfartal ac yn debyg i'r hyn y mae menywod yn ei dderbyn ar hyn o bryd.

Gwybodaeth ychwanegol

Mae'r ystadegau Cam-drin yn y Cartref cyfredol ledled Cymru a Lloegr yn nodi y bydd Cam-drin yn y Cartref yn effeithio ar 1 o bob 4 menyw ac 1 o bob 6 dyn yn ystod eu hoes.

Mae Cam-drin/Trais yn y Cartref yn broblem a all effeithio ar unrhyw un, felly oni ddylem fod yn:

"Rhoi pobl a'u plant yn gyntaf."

Nid oes mwy o fwlch o ran argaeledd gwasanaethau a chymorth yn seiliedig ar ryw person yn unig ar draws Cymru a'r DU.

Mae angen i agweddau newid oherwydd ni ddylai neb (a'u plant) barhau heb ddiogelwch a chymorth mewn modd mor gyhoeddus a chywilyddus oherwydd eu rhyw yng Nghymru, yn yr oes sydd ohoni.

Cefnogwch hyn i helpu i gefnogi eraill.

Etholaeth a Rhanbarth y Senedd

- Pen-y-Bont ar Ogwr
- Dwyrain De Cymru

Jane Hutt AS/MS
Y Dirprwy Weinidog a'r Prif Chwip
Deputy Minister and Chief Whip

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref
Ein cyf/Our ref JH-/00459/20

Janet Finch-Saunders MS
Chair, Petitions Committee

20 July 2020

Dear Janet,

Thank you for your letter of 29 June, in which you enclosed the Petitions Committee Report on petition P-05-798, Male Domestic Violence Victim support services to be independently run and funded.

The Violence Against Women, Domestic Abuse and Sexual Violence Act ensures relevant authorities and organisations work to a shared, collective strategic vision which will move Wales towards a more consistent response which victims tell us is crucial. It will raise the issue of gender-based abuse, domestic abuse and sexual violence with our most senior leadership and place a responsibility on them to drive forward changes which improves the safety of all victims, including men and women and their children.

The Welsh Government recognises that the experience of men and women of all forms of abuse can be different and therefore requires a different response. The Act therefore requires a nuanced response to men and to women, reflecting their different experience and requiring an appropriate response which properly addresses their needs.

Local strategies, provision for which is included in the Act, must be based on a robust needs assessment by Local Authorities and Local Health Boards for their areas which will identify where men and women require different services and support. Services must be provided which meet the needs and experiences of men and women, and which acknowledge the different services these groups require and are proportionate to need. The Act will, therefore, enable a gender-specific response where necessary.

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Jane.Hutt@llyw.cymru
Correspondence.Jane.Hutt@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 166
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

The Welsh Government has also published statutory commissioning guidance which requires regional commissioning partnerships to work strategically to commission needs-based services. Where there is a need for support services for male victims of domestic abuse, regional commissioning arrangements should recognise this.

The commissioning cycles and rules governing the commissioning of services will vary between organisations and between regions. Where services are being procured, public sector organisations must adhere to public procurement rules.

In recognition more specifically male victims of domestic abuse and sexual violence, the Welsh Government funds Project Dyn which supports male victims.

Project Dyn provides frontline advocacy support for men, as well as telephone and web-based support and signposting to local services. The Project also delivers training and works to raise awareness across Wales about the issue and how best to support men in these circumstances. In addition, Welsh Government funded services, such as the Live Fear Free website, Live Fear Free Helpline and Bawso, support both men and women.

Whilst we understand the importance of reviewing all of our grant funded programmes from time to time, we feel that during a global pandemic it is not the appropriate time for the funding to be reviewed.

Yours Sincerely,

A handwritten signature in black ink that reads "Jane Hutt". The signature is written in a cursive style with a long horizontal stroke at the top.

Jane Hutt AS/MS

Y Dirprwy Weinidog a'r Prif Chwip
Deputy Minister and Chief Whip

**RESPONSE TO WELSH PARLIAMENT PETITIONS COMMITTEE –
BOTH PARENTS MATTER CYMRU**

**P-05-798 “Male domestic violence victim support services to be
independently run & funded”**

Response by petitioner to the Minister (Jane Hutt, Ref JH-/00459/20, 20th July 2020)

SUMMARY

In response to the Minister we wish to make the following points:

- Service provision for male victims funded by Welsh Government is currently grounded in feminist theory that sees men as second class victims at best and lying perpetrators at worst.
- Service provision for men must be safely separated from services for women and delivered by organisations whose perspective is grounded in the experience of men.
- Service provision for male victims is disproportionately lower than that for women and other groups despite the Minister’s explicit assurance to the Committee. We ask the Committee to seek data from Welsh Government on the number and percentage of male victims identified in each region of Wales. Until we have clarity on the extent of the problem it is difficult for Welsh Government to plan solutions.
- We ask the Committee to seek information on the terms of the funding of the Dyn Project specifically cost as well as outcome and output measures, and the number and percentage of male callers to the Live Fear Free Helpline, to ensure value for money.
- The revision of the National Strategy and Delivery Framework (2018-2021) provides the opportunity to ensure that services for men are separated from those for women. They must be funded according to need - proportionate to the numbers of male victims identified in Regional Needs Assessments - and must be grounded in the experience of men in terms of design and delivery. We seek the Minister’s reassurances on this point.
- We ask the Member for the Rhondda to expand upon her comments made at the last session of the Committee when this petition was considered when she seemed to suggest that it was reasonable to assume that men are likely to lie about their experience while women should be believed.

It seems that the Minister has responded to the wrong question. We have not asked what support is available for male victims of domestic abuse. We have instead asked Welsh Government and the Petitions Committee to consider whether it is appropriate for male victims to be signposted to and supported by services that are grounded in the experience of women and that see men as second class victims at best and as lying perpetrators at worst. This is the experience of many men who have accessed other services.

We were struck by one particular sentence in the Minister’s response:

Services must be provided which meet the needs and experiences of men and women, and which acknowledge the different services these groups require and are proportionate to need. The Act will, therefore, enable a gender-specific response where necessary.

We agree that services should be gender-specific. However the Minister's vision is simply not being realised. Public money is being used to design and deliver services for men that are grounded in feminist theory. This treats men and women differently – assuming that men are likely to lie about their experience whilst women must always be believed.

We request that the Petitions Committee ask the Minister what evidence she has that men's experience and voices have been included in the design and development of services for them. Their needs are absent from the Welsh Government strategy ⁱ They are mentioned in the most perfunctory way in the Cross Governmental Delivery Framework ⁱⁱ where it is stated that Welsh Government have:

- *consulted with stakeholder groups that support men to inform our campaigns;*
- *engaged with young men and boys during the development work for 2018-2020 VAWDASV campaigns;*

That just two mentions are made of male victims in a 29 page document demonstrates the lack of interest Welsh Government has in this issue. We also suspect that the 'stakeholder groups that support men' referred to above is a reference to our charity.

The petition called for services for male victims to be provided *independently* of "Women's Aid Cymru & all associated". Safer Wales who run the 'Dyn Project' is a member organisation of Welsh Women's Aid. Live Fear Free Helpline is commissioned from Welsh Women's Aid directly. We are aware of other member organisations of Welsh Women's Aid who are seeking and receiving public funding to provide services to male victims of domestic abuse. We contend that this is an inappropriate use of public funds.

The Minister correctly identifies that the provision of services to male victims by organisations primarily serving the women's sector, or having been developed from the women's sector, fails to fulfil the requirements of the Act. It is welcome to see recognition of this principle, but we see no evidence that this is being realised in the commissioning of services for male victims.

Whilst the specific experience and needs of male victims may differ from those of female victims, all parties will surely agree that equitability of approach must be the objective. In this respect it should be recalled that the Equality and Human Rights Commission (Wales Office) obtained independent legal opinion on a pertinent issue in 2017.

The view of the EHRC had been sought by a private individual via her Assembly Member (Mark Drakeford). The question related to the different treatment frequently encountered by male victims contacting support services who deploy Respect's "Toolkit for Work with Male Victims", or similar "screening" procedures such as the Dyn Project. The ruling of the EHRC, based on independent legal advice, was that, "*a policy of screening male but not female callers to an advice line is likely to constitute direct discrimination, in breach of section 13 of the Equality Act 2010*". In further correspondence the EHRC noted that it remained lawful for the Dyn Project to use a 'screening' tool to determine whether callers were lying ONLY because the service did not support female callers.

ⁱ <https://gov.wales/sites/default/files/publications/2019-06/national-strategy-2016-to-2021.pdf>

ii <https://gov.wales/sites/default/files/publications/2019-06/cross-government-delivery-framework-2018-2021.pdf>

P-05-906 Achub Ward Sam Davies yn Ysbyty y Barri

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan UNISON, ar ôl casglu cyfanswm o 1,858 lofnodion ar-lein a 11,407 ar bapur, sef cyfanswm o 13,265 o lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Rydym ni, sydd wedi llofnodi isod, yn galw ar Lywodraeth Cymru, sef y prif gorff sy'n gyfrifol am ddarparu gofal iechyd yng Nghymru, i atal cynnig Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro i gau Ward Sam Davies, ward adsefydlu aciwt pobl hŷn gyda 23 o welyau yn Ysbyty y Barri, ac i sicrhau bod Ysbyty y Barri yn parhau i ddarparu gwasanaethau iechyd i'r cyhoedd yn y Barri, y dref fwyaf yng Nghymru.

Gwybodaeth ychwanegol:

Mae Ward Sam Davies yn ward adsefydlu aciwt pobl hŷn gyda 23 o welyau. Mae'r gwasanaeth yn cynnwys adsefydlu strôc, adsefydlu orthopedig, ac adsefydlu meddygol ymhlith gwasanaethau iechyd allweddol eraill. Mae gan y ward ddau wely seibiant hefyd.

Etholaeth a Rhanbarth y Senedd

- Canol Caerdydd
- Canol De Cymru

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Bwrdd Iechyd Prifysgol
Caerdydd a'r Fro
Cardiff and Vale
University Health Board

Executive Headquarters / Pencadlys Gweithredol

Woodland House
Maes-y-Coed Road
Cardiff
CF14 4HH

Ty Coedtir
Ffordd Maes-y-Coed
Caerdydd
CF14 4HH

Eich cyf/Your ref:
Ein cyf/Our ref: LR-jtf-08-8219
Welsh Health Telephone Network:
Direct Line/Llinell uniongychol: 02921 836010

Len Richards
Chief Executive

28 August 2020

Janet Finch-Saunders MS
Welsh Parliament
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1SN
Sent via email to: Petitions@senedd.wales

Dear Janet

Re: Petition P-05-906 Correspondence from the Chair of the Petitions Committee

Thank you for your letter regarding the above. In responding to the issues raised by the South Glamorgan CHC, I thought it would be helpful to share with you the correspondence the Health Board sent to CHC before and during the engagement process, and after the Board decision on the outcome of the engagement. I believe these demonstrate the way we were in continuous discussion with the CHC and how we responded to the issues they raised at the time and they have subsequently shared with you in their submission.

At our Board meeting in November 2019, we considered the outcome of the engagement and agreed a way forward. We acknowledged the petition as an element of the feedback received, as part of the Board papers – see link to the full Board papers below.

<http://www.cardiffandvaleuhb.wales.nhs.uk/sitesplus/documents/1143/Public%20Board%20Agenda%20%26%20Papers%20Bundle.pdf>

As highlighted below in an extract from Annex 1 of the Board paper, Unison shared copies of the petition both with the UHB and with the CHC at one of the public meetings held on 30 October.

Extract from Annex 1 of Board Paper - 'In addition to the feedback received directly by the Health Board, a petition organised by Unison and signed by circa 13,000 people, was presented to Welsh Government on 9 October. Copies were also shared with the Health Board and the CHC on 30 October. The petition called on Welsh Government to stop the proposal to close the Sam Davies ward and to ensure that Barry Hospital continues to provide health services to the public of Barry the largest town in Wales, and the Vale of Glamorgan.'

Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro yw enw gweithredol Bwyrdd Iechyd Lleol Prifysgol Caerdydd a'r Fro
Cardiff and Vale University Health Board is the operational name of Cardiff and Vale University Local Health Board

Croesawir y Bwrdd ohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg. Sicrhawn byddwn yn cyfathrebu â chi yn eich dewis iaith. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn creu unrhyw oedi
The Board welcomes correspondence in Welsh or English. We will respond with communications in your chosen language. Correspondence in Welsh will not lead to a delay

The Board supported the way forward proposed in the Board paper, namely to take action to build public confidence in the frailty model and the future of Barry Hospital before proceeding with further consideration of the future of beds in the Sam Davies ward. This position was agreed subject to further consideration of the views of the CHC which had not been available at the time of the Board meeting.

The correspondence with the CHC in January and March 2020, which I have attached, responds to the formal position taken by the CHC which was reported to us in December. The correspondence also describes the work being progressed in relation to developing the frailty model and an invitation to join a project steering group for developing Barry as a Health and Wellbeing Centre. A crucial element of this was to oversee the approach to engagement/consultation with the public and stakeholders.

Like so many other pieces of development work, this had to be put on hold when the pandemic hit. Below is an update on the position related to the Frailty Intervention Team (FIT) and Sam Davies ward.

The Frailty Intervention Team (FIT) was piloted January – March 2020 to support patients presenting to the Medical Emergency and Assessment Unit (MEAU), University Hospital Llandough during the winter period. The FIT followed the pathway described in the public engagement which promotes the provision of early specialist intervention and care closer to home when it is safe to do so. The Health Board had planned to review the impact of the pilot in April, however was not able to do so given the COVID 19 situation. The Health Board remains committed to delivering the evidence-based Frailty Pathway and we plan to review the impact of the pilot that took place during January to March 2020 as part of our winter planning process.

The Sam Davies ward continues to provide ongoing assessment and interventions for older patients mainly from the Vale of Glamorgan. The patients occupying this ward are elderly patients, transferred from UHW or UHL at the point at which they no longer require acute hospital inpatient care. Patients continue to receive rehabilitation as well as supported and complex discharge planning at the Sam Davies ward whilst the Frailty Model is established and the future of Barry Hospital agreed.

Should you require any further information, please do not hesitate to contact me.

Yours sincerely

Len Richards
Chief Executive

Encs

P-05-906 Save Sam Davies Ward at Barry Hospital, Correspondence – Petitioner to Committee, 06.03.20

Thank you for contacting us on this matter.

I have discussed the issue with UNISON's Cardiff and Vale health branch and they have reported that they are comfortable with the current situation around the use of Barry Hospital and, in particular, the Sam Davies ward.

P-05-743 Rhowch Derfyn ar Fasnachu Anifeiliaid Anwes Egsotig yng Nghymru

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan David Sedley ar ôl casglu 222 llofnod.

Geiriad y ddeiseb

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i gymryd camau gweithredu yn erbyn masnachu mewn anifeiliaid egsotig sy'n cael eu dal a'u magu ar gyfer y fasnach anifeiliaid anwes yng Nghymru. Dylai hefyd wahardd trwyddedu pob busnes sydd ynghlwm â'r fasnach ddinistriol, greulon ac anfoesegol hon, gydag eithriadau clir ar gyfer canolfannau achub a chanolfannau achub trwyddedig.

Rydym hefyd yn annog Llywodraeth Cymru i ddilyn esiampl Llywodraeth yr Alban, sydd wedi ymrwymo i adolygu masnachu a mewnfario anifeiliaid egsotig ar gyfer y fasnach anifeiliaid anwes yn yr Alban ym mis Chwefror 2015, dan arweiniad Ysgrifennydd y Cabinet dros Faterion Gwledig a'r Amgylchedd. Er mwyn i Gymru gael ei chymryd o ddifrif yn y gymuned gadwraeth fyd-eang, rydym o'r farn na allwn gael ein gweld yn caniatáu i'r fasnach hon barhau yn ein gwlad ein hunain. Mae hyn yn amlygu pryderon Cymdeithas Milfeddygon Prydain (BVA), y Federation of Veterinarians of Europe (FVE) a'r RSPCA. Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i sicrhau bod unrhyw newidiadau a gaiff eu gwneud i raglen Cymunedau yn Gyntaf yn gwarchod Canolfan Ieuenctid Forsythia rhag cael ei gau.

Gwybodaeth ychwanegol

Mae anifeiliaid fel mwncïod, 'meerkats', ymlusgiaid a chrwbanod yn anifeiliaid gwyllt sy'n perthyn i'w cynefin naturiol, ac ni ddylent fod mewn cewyll a thanciau gwydr yng nghartref rhywun. Caiff dros 1000 o rywogaethau o famaliaid, adar, infertebratau, ymlusgiaid, amffibiaid a physgod eu magu a'u dal ar gyfer y fasnach anifeiliaid anwes egsotig. Ein dadl ni yw mai dim ond yn eu cynefinoedd naturiol y gellir bodloni anghenion cymdeithasol, corfforol ac ymddygiadol cymhleth yr anifeiliaid hyn. Hefyd, ceir tystiolaeth gref sy'n cysylltu'r fasnach mewn anifeiliaid egsotig â dinistrio cynefinoedd a difodiant rhywogaethau yn y gwyllt. Ochr yn ochr â dioddefaint anifeiliaid o'r fath wrth deithio – gan gynnwys llawer o gofnodion am farwolaethau – gall anifeiliaid ifanc dyfu i fod yn oedolion peryglus a all fynd dros

ben llestri mewn amgylcheddau domestig nad ydynt yn addas i fodloni eu hanghenion lles am fwy o le a bwyd.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Gorllewin Abertawe
- Gorllewin De Cymru

Yn rhinwedd paragraff(au) vi o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Lesley Griffiths AC/AM
Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig
Minister for Environment, Energy and Rural Affairs

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-05-743
Ein cyf/Our ref LG/00616/20

Janet Finch-Saunders AS
Cadeirydd y Pwyllgor Deisebau

Government.Committee.Business@llyw.cymru

17 Awst 2020

Annwyl Janet

Diolch ichi am eich neges e-bost dyddiedig 5 Mawrth ynglŷn â'r newyddion diweddaraf am Ddeiseb P-05-743 - Rhowch Derfyn ar Fasnachu Anifeiliaid Anwes Egsotig yng Nghymru.

Mae Llywodraeth Cymru yn ymrwymedig i gynnal safonau uchel o les anifeiliaid. Mae swyddogion wedi bod yn gweithio gyda Rhwydwaith Lles Anifeiliaid Cymru i ddrafftio Cod Ymarfer newydd ar Les Primatiaid, sy'n tynnu sylw at yr anghenion cymhleth sydd ganddynt. Fodd bynnag, rhoddwyd y gorau i'r gwaith hwnnw am y tro oherwydd effaith COVID ac ni fyddwn yn bwrw ymlaen ag ef cyn etholiadau'r Senedd.

Yn gywir

Lesley Griffiths AC/AM
Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig
Minister for Environment, Energy and Rural Affairs

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Lesley.Griffiths@llyw.cymru
Correspondence.Lesley.Griffiths@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 180
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

P-05-864 Gwahardd y defnydd o 'Bensaerniaeth Elyniaethus'

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan People Over Profit, ar ôl casglu 120 o lofnodion.

Geiriad y ddeiseb:

Rydym yn galw ar Lywodraeth Cymru i wahardd y defnydd o “Bensaerniaeth Elyniaethus” gan sefydliadau i atal pobl ddigartref rhag cael lloches ac unrhyw strwythurau stryd eraill sydd wedi’u dylunio i atal neu guddio pobl ddigartref.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Castell-nedd
- Gorllewin De Cymru

Julie James AS/MS
Y Gweinidog Tai a Llywodraeth Leol
Minister for Housing and Local Government

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref: P-05-864
Ein cyf/Our ref: JJ/01875/20

Janet Finch-Saunders MS
Chair, Petitions Committee

5 August 2020

Dear Janet,

Thank you for your letter of 22 July, regarding the Petitions Committee's consideration of a petition calling for the ban on the use of hostile architecture in Wales.

Since I last wrote to you in April, we have finalised the Placemaking Charter and are preparing a short guide that will expand on what placemaking means in Wales. I will be launching the initiative on the 23 September at the 2020 RTPI Cymru Planning Conference.

The Placemaking Partnership is made of organisations involved in shaping the built and natural environment. A number of housing organisations are involved, including Community Housing Cymru, and, once launched, we will be encouraging other stakeholders to sign up to the charter. The future work programme for this initiative is yet to be set, however, should issues pertaining to the design of public places generally or hostile architecture specifically be addressed, I will ensure organisations which support homeless people are involved in this.

Yours sincerely,

Julie James AS/MS
Y Gweinidog Tai a Llywodraeth Leol
Minister for Housing and Local Government

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Julie.James@llyw.cymru
Correspondence.Julie.James@gov.Wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 182
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.